

39031.

K. k. Studienbibliothek Laibach

8. br.

A. M. Slomšek
o
sv. Cirilu in Metodu

**Ob 1025 letnici Metodove smrti
(885—1910)**

izdalo

**Apostolstvo sv. Cirila in Metoda
pod zavetjem Device Marije.**

V Ljubljani, 1910.

Založila „Katoliška Bukvarna“.

Tiskala „Katoliška Tiskarna“.

sv. C

Ob 10

Apost

p

W

A. M. Slomšek

o

sv. Cirilu in Metodu.

Ob 1025 letnici Metodove smrti
(885—1910)

izdalo

Apostolstvo sv. Cirila in Metoda
pod zavetjem Device Marije.

K. k. Studienbibliothek Laibach

V Ljubljani, 1910.

Založila „Katoliška Bukvarna“.

Tiskala „Katoliška Tiskarna“.

Št. 2443.

Natisk rokopisa „A. M. Slomšek o sv. Cirilu
in Metodu“ se s tem dovoli.

Knezoškofijski ordinariat v Ljubljani,

dne 15. junija 1910.

J. Flis, m. p.
gen. vikar.

030034241

Predgovor.

Škof A. M. Slomšek ni o nobenem svetniku toliko pisal kakor o sv. Cirilu in Metodu. Češčenje in bratovščino sv. Cirila in Metoda je razširjal s svetim navdušenjem in z velikim uspehom ne samo med Slovenci, ampak tudi med drugimi narodi. Bratovščina sv. Cirila in Metoda mu je bila najljubša izmed vseh velikih del, kar jih je ustvarila njegova gorečnost za blagor domovine in katoliške cerkve. V njej se razodeva velikost in globokost Slomškovega duha.

Po Slomškovi smrti je začelo češčenje sv. Cirila in Metoda med slovenskim ljudstvom polagoma pojemati. Slomškovi spisi o sv. slovanskih apostolih in o bratovščini sv. Cirila in Metoda so pri nas že pozabljeni in le še malo komu dostopni. Zato smo jih zbrali, da bi se ob 1025 letnici Metodove smrti med našim ljudstvom zopet poživilo češčenje sv. Cirila in Metoda v Slomškovem duhu na korist domovini in katoliški cerkvi.

Prizadevali smo se, da tukaj zbranim Slomškovim spisom ohranimo njih prvotni značaj. Slomškovega sloga nismo nič izpreminjali. Samo pravopis smo nekoliko izpremenili po sedanjih pravopisnih pravilih. Besedilo je ostalo povsod neizpremenjeno; le besedi „gnada“ in „tavžent“ smo izpremenili v „milost“ in „tisoč“, kakor tudi Slomšek sam večinoma piše. Vsi naši dodatki,

ki pojasnjujejo manj znane besede ali dogodke, so v voglatem oklepaju ([]), da se ločijo od Slomškovih dodatkov. Pri vsakem Slomškovem spisu smo povedali, kje je bil prvičrat natisnjen, dodejali pregled vsebine in važnejše odstavke zaznamenovali z zaporednimi številkami. — Poročila o dogodkih v vzhodni cerkvi je Slomšek povzemal po časopisih. Časopisi pa, kakor vemo, večkrat pretiravajo ali netočno poročajo. Tako se nam n. pr. ne zdi vse popolnoma verjetno, kar Slomšek v svojem zadnjem pismu (Obletni spomin) leta 1862. pripoveduje o izpreobrnjenju več grških (razkolnih) škofov. Sicer je pa bil Slomšek o dogodkih v vzhodni cerkvi primeroma zelo dobro poučen in jih znal prav zanimivo in poljudno popisovati. Važnejše dogodke smo pojasnili s kratkimi dodatki.

Slomškovim spisom smo pridejali kratek pregled o češčenju sv. Cirila in Metoda pred Slomškom in po Slomškovi smrti. V tem pregledu smo morali marsikaj izpustiti, da ne bi sicer knjiga preveč narastla. V skromnem okviru se le še bolj pokaže velikost Slomškovega duha in dela. Popolnoma gotovo je, da je Slomšek po globokem umevanju duha in dela sv. slovanskih apostolov presegal ne samo Slovence, ampak celo vse Slovane tedanje dobe.

Naj bi nam torej tukaj zbrani Slomškovi spisi ohranjali in poživljali Slomškov spomin, obenem pa poživljali in pospeševali češčenje sv. Cirila in Metoda.

Češčenje sv. Cirila in Metoda pred Slomškom.

Sv. Ciril in Metod sta v 9. stoletju kakor dve svetli zvezdi zasijala na nebu katoliške cerkve. Kjerkoli sta se pokazala, povsod so občudovali nju svetost in učenost. Njunjo slavo so oznanjali narodi sedanje južne Rusije ob Črnem morju, nju učenost in svetost je občudoval Carigrad in Rim; najbolj so ju pa častili in ju še časté slovanski narodi, ker sta jim pokazala pot k pravi veri in cerkvi Kristusovi in jim prižgala luč krščanske izobrazbe. Preprosto ljudstvo slovansko, pa tudi veliki in sveti možje raznih narodov so v vseh stoletjih oznanjali slavo slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda. Naši slovenski pradedje, ki so bili tako srečni, da so poslušali in gledali goreča in sveta slovanska apostola, so nju slavo izročili poznim slovenskim rodovom. In največji sin slovenske matere, škof Anton Martin Slomšek, je bil med Slovenci največji častivec sv. Cirila in Metoda.

Sv. Cirila in Metoda so že pred njuno smrtjo spoštovali kot sveta moža vsi, ki so ju poznali. O svetosti sv. Cirila ni bilo nikoli nobenega dvoma; ves njegov nastop, njegovo govorjenje in delovanje je razodevalo modrijana in svetnika. V tem se vjemajo vsi najstarejši viri. Latinski življenjepis sv. Cirila († 869), spisan v Italiji kmalu po njegovi smrti, priča, da so ga Rimljani s papežem na čelu spoštovali kot svetnika; kot svetnika so ga častili ob pogrebu in ko je bil že v grobu. Papežev knjižničar Anastazij, ki je sv. Cirila osebno poznal in tudi v

Carigradu pozvedoval o njegovem življenju, ga v svojih pismih slavi kot svetega, resnično apostolskega moža. — Sv. Metod je imel težavno nalogo. Urediti je moral panonsko-moravsko nadškofijo, ki so si jo prilastovali nemški škofje. Večkrat je moral odločno nastopiti in braniti svoje pravice; zato je imel mnogo nasprotnikov, ki so mu očitali (seveda popolnoma po krivici) krivoverstvo in nepokorščino nasproti rimskemu papežu. Njegovi učenci, ki so gotovo dobro poznali svojega učitelja in nadškofa, so ga pa vedno spoštovali kot svetega moža. Po Metodovi smrti (885) so se njegovi učenci razkropili po vseh slovanskih deželah in povsod razširjali slavo svojega svetega učitelja.

Središče apostolskega delovanja sv. Cirila in Metoda je bilo na *M o r a v s k e m*. Moravsko ljudstvo je sv. Cirila in Metoda še v življenju spoštovalo kot sveta in apostolska moža. Po smrti sv. Metoda so bili njegovi učenci pregnani, njegovo delo je bilo na videz uničeno, a iz src vernega ljudstva gotovo niso mogli iztrgati spoštovanja do sv. Cirila in Metoda. Ljudstvo ju je takoj po smrti častilo kot svetnika. Gotovo so nekateri Metodovi učenci skrivaj še ostali na Moravskem in ohranjali spomin na sv. slovanska apostola. *J a v n o c e r k v e n o* češčenje sv. Cirila in Metoda se je gotovo začelo že okoli l. 1300; morebiti celo že prej. Pri stolni cerkvi v Olomucu je bil l. 1310. postavljen oltar sv. Cirila in Metoda v grobni kapelici kanonika Telhóntija. Moravska legenda (življenjepis) o sv. Cirilu in Metodu, spisana v prvi polovici 14. stoletja, ju slavi kot svetnika. Leta 1380. so začeli v olomuški škofiji god sv. Cirila in Metoda slovesno obhajati kot zapovedan praznik (9. marca).

Slavni češki kralj Karol IV. je v Pragi ustanovil samostan (Emavs) nalašč zato, da bi se tam vršila služba božja v slovanskem jeziku. V ustanovnem pismu (l. 1347) našteva sv. Cirila in Metoda med češkimi patroni.

Skoraj vsi učenci sv. Cirila in Metoda so po Metodovi smrti (885) iskali in našli zavetje med Jugoslovani. Kamor so prišli, povsod so častili sv. Cirila in Metoda za svetnika. To nam pričajo ne samo stara izročila, ampak tudi stari rokopisi (rokopisne knjige) iz najstarejših časov. Poglejmo najprej k Slovanom vzhodnega obreda!

Dva stara slovanska življenjepisa, eden o sv. Cirilu, drugi o sv. Metodu, spisana okoli leta 900. (morebiti v Bolgariji), ju slavita kot svetnika. Rokopis staroslovanskega evangelija (Asemanijev evangelistar), spisan v 10. stoletju v Bolgariji, ima v svojem cerkvenem kalendarju že praznik sv. Cirila (14. februarja) in sv. Metoda (6. aprila).

Iz Bolgarije se je češčenje sv. Cirila in Metoda razširilo na Rusko. Ostromirov evangelij, spisan okoli l. 1050. na Ruskem, ima že praznik sv. Cirila (14. februarja). Rokopisi (mineje) iz 12. stoletja navajajo že skupni praznik sv. Cirila in Metoda. Iz 13. in 14. stoletja je že polno dokazov za češčenje sv. Cirila in Metoda med vzhodnimi Slovani. Sv. Cirila praznujejo 14. februarja, sv. Metoda 6. aprila, oba skupaj pa večinoma 11. majnika.

Med južnimi Slovani rimskega obreda, torej med Hrvati in Slovenci, so tudi že učenci sv. Cirila in Metoda razširjali češčenje obeh slovanskih apostolov; slovansko službo božjo so opravljali po rimskem obredu (glagoljaši). Glagoljske (slovanske) bogoslužne knjige, ki so jih rabili Hrvatje, imajo god sv. Cirila

in Metoda na dan 14. februarja skupno s sv. Valentinom. Najstarejši sedaj ohranjeni rokopisi teh knjig so iz 13. in 14. stoletja, a se opirajo na starejše knjige iz 10. ali celo s konca 9. stoletja;¹⁾ torej se dá z gotovostjo sklepati, da so Hrvatje sv. Cirila in Metoda takoj po nju smrti častili za svetnika.

Sv. Ciril in Metod sta v pravi veri poučevala tudi panonske Slovence (na sedanjem zahodnem Ogrskem in vzhodnem Štajerskem) in skozi naše dežele potovala (sv. Metod morebiti trikrat) v Rim; torej sta bila znana tudi Slovencem zunaj Panonije. Verjetno je celo, da sta iz naših krajev imela kakega učenca; še bolj verjetno je, da so nekateri Metodovi učenci iskali in našli zavetje med Slovenci. Takrat meje škofij sploh niso bile tako stroge. Duhovniki so večkrat prehajali iz ene škofije v drugo. Metodovi učenci v naših deželah niso zadeli na posebno nasprotstvo, ker oglejski patriarhi niso bili nasprotni sv. Cirilu in Metodu in njunemu delu. V oglejskem patriarhatu je bilo poleg Slovencev tudi mnogo Hrvatov (Istra), med katerimi so Metodovi učenci in njih nasledniki že zgodaj razširili češčenje sv. Cirila in Metoda. Slovenci so torej večkrat prišli v dotiko z učenci sv. Cirila in Metoda in z njih nasledniki. Torej je dosti razlogov in dokazov, da so Slovenci že zgodaj začeli častiti sv. Cirila in Metoda.

Hrvaške glagoljske bogoslužne knjige imajo, kakor smo videli, praznik sv. Cirila in Metoda dne 14. februarja obenem s sv. Valentinom.

¹⁾ Najstarejši glagoljski rokopis ali vsaj eden najstarejših se hrani v ljubljanski licealni knjižnici; v njem se navaja god sv. Cirila in Metoda 14. februarja skupno s sv. Valentinom. Ta rokopis je izdal I. Berčić v knjigi: Dvje službe rimskoga obreda za svetkovinu sv. Cirila i Metoda (Zagreb, 1870) str. 27—56.

Tudi Slovenci so nekdanj na ta dan praznovali praznik sv. Cirila in Metoda. Verjetno je, da je pri Slovencih češčenje sv. Valentina zato tako priljubljeno, ker je bilo nekdanj združeno s češčenjem sv. Cirila in Metoda. Odlomki starih glagoljskih rokopisov iz 13.—15. stoletja, ki so se našli na Kranjskem in razni stari zapiski namreč dokazujejo, da je bilo glagoljsko bogoslužje in z njim češčenje sv. Cirila in Metoda tudi med Slovenci precej razširjeno.¹⁾ Od leta 1500. dalje je začelo glagoljsko bogoslužje med Slovenci pojemati, a Valvasor vendar še leta 1689. piše, da se služba božja na mnogih krajih po Kranjskem obhaja po glagoljsko.²⁾ Takrat je Kranjska obsegala še del Istre do Lovrane ob Jadranskem morju; zato so bili Slovenci še v tesnejši zvezi s Hrvati in z glagoljaši.

Glagoljska služba božja ni bila med Slovenci nikoli splošno v navadi; le v nekaterih krajih so bili nastavljeni glagoljski duhovniki, večinoma vsled pomanjkanja duhovnikov, ki bi znali latinsko. Splošno se je pa sv. maša obhajala v latinskem jeziku. Latinske bogoslužne knjige (misal, brevir) se pa pri nas do 18. stoletja niso spominjale sv. Cirila in Metoda.³⁾ Iz tega pa ne smemo sklepati, da bi bilo češčenje sv. Cirila in Metoda med Slovenci le bolj redka izjema. Še nasprotno se dá dokazati, da je bilo češčenje sv. Cirila in Metoda že pred več sto-

1) Dr. J. Gruden, Akvilejski patriarhi za dobe sv. Cirila in Metoda. K. Obzornik 1905, str. 9—20. — Glagolica v Akvilejski metropoliji. Kat. Obz. 1905, str. 141—157.

2) Valvasor, Ehre des Herzogthums Krain (Ljubljana-Norimberk 1689; 2. izdaja Novo mesto 1877) str. 272.

3) Oglejske bogoslužne knjige, ki so bile v ljubljanski škofiji merodajne, nimajo praznika sv. Cirila in Metoda.

letji razširjeno ne samo med preprostim ljudstvom, ampak celo med meščani.

Važen dokaz za češčenje sv. Cirila in Metoda med Slovenci imamo tam daleč na Nemškem, v Cahnju (nemško Aachen). Tja so Slovenci že v srednjem veku hodili na božjo pot. Slovenski romarji so dali v veliki cahenski Marijini cerkvi napraviti poseben slovenski oltar, posvečen štirim cerkvenim učenikom (sv. Avguštin, Hieronim, Gregor in Ambrož). Oltar je bil postavljen okoli l. 1400.; l. 1495. so pa Slovenci iz Ljubljane in Kranja pri tem oltarju ustanovili beneficij za vzdrževanje duhovnika, zmožnega slovenskega jezika. Beneficij je oddajala ljubljanska in kranjska mestna občina. L. 1613. se ta oltar v nekem pismu škofa Hrena prvikrat imenuje oltar in beneficij sv. Cirila in Metoda. To ime je moralo biti takrat gotovo že navadno in se je najbrže rabilo že pred l. 1600.; v ustanovni listini l. 1495. se sv. Ciril in Metod še ne omenjata. Iz tega se sme sklepati, da je bilo češčenje sv. Cirila in Metoda med l. 1500—1600 zelo razširjeno in priljubljeno, sicer oltarja in beneficija v daljnem nemškem mestu ne bi bili imenovali po sv. slovanskih apostolih; verjetno je, da so na ta oltar postavili tudi kak kip ali podobo sv. Cirila in Metoda. Morebiti so na slovenske romarje kaj vplivali Čehi, ki so imeli tam svoj češki oltar. Okoli l. 1700. je začelo zanimanje za cahensko božjo pot pojemati; zato so se skrčili tudi dohodki beneficija sv. Cirila in Metoda. L. 1734. so slovenski oltar podrli in odpravili beneficij sv. Cirila in Metoda.¹⁾

Čudno se nam zdi, da v slovenskih deželah ni nobene cerkve ali starejše kapelice sv. Cirila

¹⁾ Schumi, Archiv für Heimatskunde II. (Ljubljana 1884/7) str. 72—82.

in Metoda. Nahajajo se pa nekatere cerkve sv. Klementa,¹ čigar ostanke sta sv. Ciril in Metod prenesla v Rim. Sicer nobena izmed teh cerkvâ ni iz dobe sv. Cirila in Metoda, vendar je verjetno, da so v njih častili tudi sv. Cirila in Metoda, kakor so tudi v Rimu v cerkvi sv. Klementa častili sv. Cirila. V prejšnjih stoletjih je bilo razširjeno mnenje (celo na Moravskem), da je tudi sv. Metod umrl v Rimu in da je skupaj s svojim sv. bratom pokopan v rimski cerkvi svetega Klementa; to mnenje se n. pr. nahaja v življenjepisu sv. Cirila in Metoda v brevirju za ljubljansko škofijo od l. 1781. do l. 1880. Zato je zveza med cerkvami sv. Klementa in med češčenjem sv. Cirila in Metoda zelo verjetna.

Zgodovinarji slovenskih dežel Megiser (leta 1612.), Schönleben (1681) in Valvasor (1689) se častno spominjajo slovanskih apostolov. Valvasor imenuje sv. Cirila in Metoda med svetniki, ki se na Kranjskem še posebno častijo; z veliko vnemo dokazuje mnenje, da sta sv. Ciril in Metod tudi v naših deželah oznanjala krščansko vero.²

L. 1777. so začeli v ljubljanski škofiji sv. Cirilu in Metodu izkazovati tudi javno cerkveno češčenje. V latinski mašni knjigi za ljubljansko škofijo se je začel god sv. Cirila in Metoda praznovati s posebno mašo, v brevirju so se ju pa spominjali tudi s kratkim življenjepisom. S tem se je češčenje sv. slovaških apostolov gotovo zelo poživilo in povzdignilo. Približno do leta 1800. so god sv. Cirila in Metoda pri službi božji

¹) Podružnica v Mojstrani (župnija Dovje), nekdanja župnijska cerkev na Rodinah (Gorenjsko), župnijska cerkev v Bukovščici na Gorenjskem, podružnica v Suhadolah (župnija Komenda).

²) Valvasor, Ehre des Herzogthums Krain, II. zv., str. 406—420, 542—549.

obhajali dne 13. marca; potem so pa začeli ta god obhajati dne 9. marca, kakor so ga že od nekdaj obhajali na Moravskem.

Slovenci so torej že od 10. stoletja dalje častili sv. Cirila in Metoda. Častili so ju kot apostola prave vere med Slovani in še posebe med Slovenci. Velikega pomena in velikih zaslug sv. slovanskih apostolov sicer večinoma niso poznali, včasih morebiti celo popolnoma pozabili. Zato tudi češčenje ni bilo tako živo in goreče, a nikoli ni popolnoma prenehalo. Veliki Slomšek je bil prvi, ki je slovensko ljudstvo učil globlje spoznavati pomen in zasluge svetih solunskih bratov. Tako je tlečo iskrico češčenja sv. Cirila in Metoda pri Slovencih razvnel v mogočen plamen navdušenja in gorečih molitev. Da bi se ta sveti ogenj na novo poživil in vedno gorel tako, kakor je želel Slomšek, zato priporočamo vsem vernim Slovencem, da bi radi pazljivo prebirali Slomškove spise, zbrane v pričujoči knjižici.

Slomšek — častivec sv. Cirila in Metoda.

Če je slovensko ljudstvo kateremu svojih sinov dolžno ljubezen in spoštovanje, tedaj pač težko najdemo moža, ki bi bil obojega bolj vreden kakor naš Slomšek. Vsled svojih izrednih dušnih zmožnosti se je povzpел do visoke škofovske časti; vendar ni nikdar pozabil, da mu je tekla zibelka med preprostim slovenskim narodom, in nikoli ni zatajil jezika, v katerem ga je učila mati prve molitvice. Nasprotno, ko je bil že škof lavantinski, je rekel: »Želim, kakor hvaležen sin svoje ljube matere, da kakor je moja prva beseda slovenska bila, naj

tudi moja poslednja beseda slovenska bo.« In to niso bile prazne besede. Njegova dela, ki ostanejo na veke zapisana z zlatimi črkami v zgodovini slovenskega naroda, pričajo, kako je res kakor hvaležen sin ljubil ljudstvo, iz katerega je izšel.

Nepotrebno bi bilo naštevati, kaj je vse Slomšek storil za Slovence, zakaj njegovo delovanje ni kakor mnogih učenih mož, ki jih poznajo samo nekateri, ampak znano je vsemu ljudstvu. Ko se je našemu jeziku godilo najslabejše, ko je bila naša govorica povsod zaničevana, je zadonel glas ljubljenešega škofa: »Prijetelji, ne pozabimo, da smo Slovenci!« V nešteti spisih in govorih je navduševal rojake k ljubezni do domovine in do materine besede ter obsojal ravnanje tistih, ki se sramujejo domače govorice. Ni pa samo klical: »Pustite Slovincem dve reči, ki sta nam dragi kakor svetle oči: sveto katoliško vero in pa besedo materino,« ampak se je tudi sam lotil dela, da ohrani ti dve svetinji svojim rojakom. Ker je videl, kako slabe so šole, začel je najprej tu po geslu: »Šola pa, če prava ni, je boljše, da je ni.« Njegovi vztrajnosti in marljivosti se je tudi posrečilo, da je izvojeval slovenščini tisto mesto, ki se ji po pravici spodobi. In ker ni bilo pripravnih slovenskih šolskih knjig, je začel sam s spisovanjem. Skrbel pa je, da bi imeli tudi šoli odrasli primerno berilo. Zato je pisal pesmi, basni, pripovedke, sestavljal je poučne gospodarske in politične članke in kot duhovnik je pisal nabožne knjige. Njegove »Drobtinice« so bile prijazno sprejete v vsaki slovenski hiši in njegovo »Krščansko devišstvo« pozna še dandanes vsaka verna Slovenka.

Kakor pa je ljubil svoje ljudstvo, tako in še bolj je ljubil sveto vero. Saj je potekala nje-

gova domovinska ljubezen iz globoke ljubezni do vere. Sam pravi: »Ljubimo svojo domovino, ljubimo svojo besedo materino, pa ne le v besedi, temveč v dejanju in resnici, iz čiste ljubezni do Boga in pa do svojega roda!« Zato se je trudil, da utrdi v slovenskem ljudstvu pravo vero in povzdigne njegovo нравno življenje. Koliko si je prizadeval za dušni blagor Slovencev, bi vedeli najbolje povedati tisti srečni verniki, ki so bivali pod njegovo dobrohotno pastirsko palico. Njegovi pastirski in drugi spisi, ki jih je priobčeval po raznih tedanjih časopisih, pa pričajo tudi nam, kako goreče je skrbel za ohranitev prave vere.

Slomšek je res ljubil svoj narod in njegovo vero. Toda njegov duh se ni ustavil ob ozkih mejah naše domovine, njegovo bistro duševno oko ni obtičalo na površju sedanjosti, ampak gledalo je tudi globoko v preteklost in prihodnost. Ker je ljubil slovensko ljudstvo in njegovo vero, zato je ljubil in častil tudi tista dva velika in sveta moža, ki sta prva našemu ljudstvu v čisti narodni govorici oznanjala sveto vero in mu s tem prižgala luč krščanske izobrazbe; ljubil in častil je slovanska apostola sv. Cirila in Metoda. A ni ju častil samo po zunanje, ni ju slavil samo z besedo, ampak tudi z ognjem globoke pobožnosti in visokega navdušenja; častil ju je tudi z dejanjem, želel je posnemati njun zgled in nadaljevati njuno delo. Slomšek je sv. Cirila in Metoda častil kot prva učitelja slovenskega naroda; s celim svojim življenjem je pa pokazal, da tudi dela po zgledu sv. slovanskih apostolov. Ker je želel, da bi zgled sv. Cirila in Metoda posnemali vsi, »ki obdelujejo v slovenskih krajih vinograd Gospodov,« zato je l. 1846. v »Novicah« (št. 34 do 38) objavil spis:

Bratje sv. Cirila in Metoda v naših šolah.

Ni Slovencem večjega veselja, kakor vinograd, v katerem sladko vince raste. Trgatve se veseli dete mlado, v gorico leze rad dedek slab, pastir po zelenem logu — kopač po solnčnih gomilah poje od ljube vinske trte, ki detecem sladko grozdje da, možem pa dobro vino. In naj bode star ali mlad, vsak vince pije rad; naj bi ga le vselej po pameti!

Celi svet je vinograd božji, vsako ljudstvo je njegovo trsje, dober nauk je žlahtno vino za dušo, ki srce oveseli in ljudstvo osreči, ako se mu po pravi pameti daje. Vinograd se pozna po delavcih — ljudstvo pa po učiteljih, katerim je v skrb izročeno.

Najimenitnejša krščanska učitelja slovenskega naroda bila sta slavna brata sv. Ciril in Metod, v Solunu na Grškem doma, katerih god devetega sušca obhajamo. Došlo je veliko krščanskih učiteljev iz Ogleja (Akvi-leje) in iz Grškega, tudi iz Salzburga v naše kraje, ki so vinograd slovenski obdelovali; pa Slovenci so jih le po malem razumeli in krščanstvo je le po malem rastlo. V devetem veku (stoletju) pošljejo mogočni knezi Rastislav, Svatopolk in Kocelj v Carigrad (Konstantinopel) prosit cara Mihaela III., naj jim učiteljev pošlje. »Naša zemlja — so dejali — se je pokristjanila, pa učiteljev nimamo, ki bi nas vodili, učili in nam svete knjige razlagali, ker mi ne razumemo ne grškega, ne latinskega.«

Cesar pozvé dva brata v Solunu, Konstantina, kateremu je bilo slej ime Ciril dano, in Metoda, po nju pošlje ter jima izporočilo Slovencev pove. Slavna brata se tukej [takoj] v slovenske dežele odpravita, učita Slo-

vane Boga prav spoznavati in njemu služiti, pa tudi pisati in brati. Tedaj so se Slovani veselili slišati veličanska dela božja v svojem jeziku. Krščansko božanstvo se je med Slovenci utemeljilo, trsje slovensko, od dveh apostolskih bratov toliko čedno in modro obdelano, je jelo lepo roditi. Zato se po vsi pravici sv. Ciril in Metod slovita Slovencem apostola in zaslužita, da ju posnemamo mi, ki obdelujemo v slovenskih krajih vinograd Gospodov. Hvala Bogu, da imata še zdaj tudi v naših krajih lepo število hvalitih bratov, naslediteljev, ki v cerkvi kakor v šoli po nju slavnem zgledu slovensko trsje obdelujejo. Mislím, da se spodobi in bo prav njih dejanja v spomin vzeti in našega šolstva opomniti. —

V naslednjem govori Slomšek, kako slabe so bile pri nas šole. Še-le zadnja leta so duhovniki to stanje nekoliko izboljšali, na Štajerskem posebno dekan Jurij Alič, na Kranjskem Jožef Valant, ki je postal pozneje nadškof goriški. Opisuje, kako se je vršil pouk in koliko je šol v posameznih okrajih. Potem poda govor župnika v Špitaliču, ki ga je ta imel ob sklepu šole. Naštevá nadalje še nekatere gospode, ki so veliko storili za slovensko šolo in pravi o njih, da »so hvalevredni bratje nasleditelji svetih apostolskih bratov Cirila in Metoda.« Pod spis se je podpisal za Ljubomir-a.

Slomškova ljubezen do naroda je bila vedno tesno združena z ljubeznijo do prave vere in cerkve Kristusove. Zato je še posebno goreče častil sv. Cirila in Metoda, ki sta se z apostolsko gorečnostjo žrtvovala za Slovence in Slovane, da bi jim prižgala luč prave vere in vse Slovane združila v edino pravi cerkvi Kristusuvi. Želel je, da bi vsi Slovenci prav spoznali apostolsko delo in

visoke namene sv. Cirila in Metoda; zakaj »spodobi se in dolžnost je najimenitnejša učenika Slovencev poznati.« Zelo ga je žalostilo, ko je videl, da se Slovani pri narodnem delu premalo menijo za vero in za združitev v eni pravi veri, ki more biti edino trdna podlaga prave sreče in sloge slovanskih narodov. Nič manj ga ni žalostilo, ko je pomislil, da je večina Slovanov ločena od katoliške cerkve. Kot vnet katoličan se je zavedal, koliko premore združena molitev tisočev vernih src. Zato je sklenil ustanoviti pobožno molitveno družbo za zedinjenje cerkveno ločenih Slovanov s katoliško cerkvijo. Bratovščino je izročil v varstvo sv. Cirilu in Metodu, da bi tako povzdignil njuno češčenje in obenem pospeševal zedinjenje. Sv. Ciril in Metod sta izpreobrnila Slovane k pravi veri; gotovo bodeta — tako je po pravici zaupal — podpirala tudi molitve za zedinjenje Slovanov v pravi cerkvi Kristusovi.

Da bi dosegel večji uspeh, je hotel svoje duhovnike presenetiti z vabilom k pristopu ob času duhovnih vaj v Brežicah meseca junija 1851. Tam je bilo zbranih okoli 60 duhovnikov in tja se je napotil tudi škof Slomšek, da vse zbrane ustmeno povabi v bratovščino. Toda na potu je nenadoma smrtnonevarno zbolel in poslal duhovnikom le pismeno vabilo, ki je imelo tem večji uspeh, ker je prišlo od nad vse ljubljenega, na smrt bolnega škofa. Takoj se je oglasilo kakih 50 duhovnikov. Tako je bila narajena podlaga bratovščini, ki se je v kratkem tako lepo razcvela.

Slomškovi spisi o sv. Cirilu in Metodu. — Bratovščina sv. Cirila in Metoda.

Bratovščina sv. Cirila in Metoda je bila Slomšku glavno sredstvo, s katerim je hotel delati za cerkveno zedinjenje in poživljati češčenje sv. Cirila in Metoda. Tukaj je bilo takorekoč ognjišče, na katerem se je Slomškova ljubezen do naroda na najvzvišenejši in najplemenitejši način družila z njegovo gorečo ljubeznijo do vere in cerkve Kristusove. Le tako si moremo razložiti njegovo nežno skrb in veliko gorečnost za napredek bratovščine.

Takoj naslednje leto po ustanovitvi je Slomšek prosil v Rimu, da podele bratovščini odpustke, kar je tudi dosegel. To je oznanil v svojem uradnem škofijskem listu in v katoliškem cerkvenem listu »Zgodnji Danici«, ki je izhajala v Ljubljani in je bila takrat edini cerkveni list na Slovenskem. V tem časopisu je vsako leto priobčeval poročila o delu in uspehih bratovščine ter navduševal verne Slovence k molitvi za zedinjenje.

Ta pisma, ki jih je objavljial kot velik častivec svetih bratov ob njunem prazniku 9. sušca, so živa priča velike ljubezni do vzhodnih Slovanov in do svete vere, obenem pa tudi jasen dokaz, kako potrebno je delati na to, da pade silna stena, ki loči vzhodne in zahodne Slované in jih ovira v napredku. Da se torej verni Slovenci vnemajo ob goreči ljubezni, ki je narekovala velikemu škofu ta pisma ter se pouče, kako veliko in bogoljubno delo izvršujejo tisti, ki delajo za združitev vzhoda s katoliško cerkvijo, in kako lahko vsakdo sodeluje, sledi tu po besedi, kar je zapisal naš Slomšek.

1.

**Razglašenje papeževega potrjenja za molitveno
družbo sv. Cirila in Metoda; nova vabitev k
pristopu.**

*Zgodnja Danica l. 1852., št. 29. str. 115—116
in št. 30. str. 118—119.*

1. Cerkvni razkol in njega posledice za Slovane. —
2. Ustanovitev bratovščine sv. Cirila in Metoda. —
3. Izpreobrnjenja. — 4. Potrjenje bratovščine; korist
in pomen molitve za zedinjenje.

1. Ko je spričevavec s v. P e t e r A l e k s a n -
drijski zavoljo vere v ječi omagoval in
krvave smrti pričakoval, se mu je prikazal
Jezus v svetlem, ko sneg belem oblačilu, ki je
bilo pa od vrha do tal razparano. Sv. pastir
nad tem strmi in vpraša Jezusa: »Gospod!
kaj to pomeni? Kdo ti je obleko
strgal?« Kristus mu odgovori: »To je Arij
storil, ker je s svojimi lažnjivimi nauki mojo
cerkev nekaj že razparal, nekaj jo bo še hujše
razparal.« — Kar je storil napuhneni Arij
cerkvi božji v četrtem stoletju, to je ponovil
ošabni Focij v devetem, to je dokončal časti-
lakomni, zviti Mihael Cerularij v enajstem sto-
letju: raztrgala sta drago svatovsko oblačilo
Jezusa Kristusa — njegovo cerkev narazen v
dva velika kosa in sta napravila obžalovavno
ločenje (razkolništvo) med zahodno (rimsko) in
vzhodno (grško ločeno) cerkvijo. To nesrečno
ločenje slehernega vernega kristjana 800 let sem
v srce boli, ako pomisli, da zlasti to ločenje je
tudi izlamu (turški veri in oblasti) v tri dele
sveta vrata odprlo, jih na milijone k odpadu

od vere zapeljalo, najlepše krščanske občine razdrlo in zibel krščanstva v puščavo izpremenilo.

To žalostno cerkveno razdrtje pa ni nobenemu ljudstvu v Evropi tako globokih ran vsekalo, kakor Slovenom, ki so bili v 9. stoletju po apostolskih bratih sv. Cirilu in Metodu za krščanstvo pridobljeni in s sveto rimsko katoliško cerkvijo sklenjeni; z nesrečnim cerkvenim ločenjem 11. stoletja pa razdrti, da se zdaj 22,349.000 katoličanov, 54,011.000 ločencev (razkolnikov), 1,531.000 protestantov (luterancev) in kakih 800.000 mohamedancev šteje.¹⁾ V brezdno cerkvenega razdrtja se je pogreznila Slovenom lepa zvezda krščanske obdelanosti (izobrazbe), katera jim je bila v 9. stoletju z uvodom občinske [skupne] po krščanstvu posvečene pisavne besede v toliki svetlobi vzšla; v to silno globočino se je vdrla Slovenom zarja občinskega [skupnega] slovstva. Narodovo srce, njegova vera mu je bila razcepljena, z vsakim stoletjem je prepad med obema ločinama večji bil, vse zedinjevanje je bilo, malo da ne, brez uspeha, Kristus še dandanašnji kaže oblačilo svoje svete cerkve bolj ko kdaj poprej raztrgano, zlasti med obilnimi kolenji [pokolenji] sicer tako pohlevnih, obilno obdarovanih slavskih rodov, ki so si tako blizu — in vendar tako daleč med seboj.

2. Misel me je gnala, želja me je presunjevala, da bi se že skoro nad nami izpolnila tista molitev našega ljubeznivega Odrešenika, katero je grede k svojemu Očetu tako prisrčno in go-

1) Po novejšem štetju je med Slovani okoli 35 milijonov katoličanov in 100 milijonov razkolnikov.

reče molil, nas vse z vezjo Resnice in Ljubezni zediniti, ker le samo iz tega je svetu spoznati, da smo njegovi učenci. — Iz tega namena sem lansko leto o naših občnih duhovnih vajah željo razodel,¹⁾ da naj bi se pod obrambo Marije Matere božje in slovenskih apostolov sv. Cirila in Metoda (daleč od vsakega državljanskega ali političnega namena in brez vsake osebne koristi) k zedinjevanju nezedinjenih Grkov²⁾ sploh in posebno ločenih Slovenov (Slovanov) molitvena družba napravila, katere družniki bi nase vzeli, vsaki dan 1 Oče naš in 1 Češčeno Marijo moliti s pristavkom: Sv. Ciril in Metod, za nas Boga prosita! v god teh bratovskih varihov (9. sušca) duhovni maševati, neduhovni pa ali v god, ali pa skozi osmino enkrat v ta namen zakramenta sv. pokore in sv. R. Telesa prejeti in, kolikor Bog da, udov ti bratovščini pridobiti.

Veselo in enih misli je bilo povabljenje sprejeto; veliko jih je pristopilo k temu društvu, ne le samo iz moje, ampak tudi iz sosednjih škofij, na Ogrskem in v Galiciji je naša bratovščina sosebeno veselo pohvalo našla. Na tisoče vernih duhovnov in neduhovnov z nami že kvišku srce in roke vzdiguje k Očetu ene edine resnice in ljubezni, da naj bi med nami kristjani ne bilo nikakoršne ločitve (1. Kor. 1, 10), da naj smo veliko več popolnoma enega srca in enih misli, kakor sta Oče in Sin eno, da svet veruje, da ga je on poslal (Jan. 17, 21—22.), in da bi bil skoro en pastir in en hlev, kakor v nebesih tako tudi na zemlji (Jan. 10, 16.).

¹⁾ [O duhovnih vajah za duhovnike v Brežicah l. 1851; gl. odspredaj str. 13.]

²⁾ [Slomšek rabi izraz Grki večinoma za vse kristjane grško-slovanskega obreda.]

3. Dokler velik del Francoskega za izpreobrnjenje Rusov ter za zedinjenje grške in katoliške cerkve goreče moli, je videti, da dobrotljivi Bog v poslednji dobi tudi naši poskušnji s preveselim nasledkom [uspehom] tolažbo in srčnost daje. Ker skozi leto je prestopila kneginja Naraki,¹⁾ ki je v bližnji sorodnini [sorodstvu] z rusovskim cesarjem, — sta v krašovski stolici²⁾ dve celi občini s 6000 dušami s svojimi duhovni vred prestopili, — je tudi v primorskem mestu Bukari [Bakar] nedavno Jurij Bosarić prestopil iz ločene grške v naročje katoliške cerkve z veselim upanjem, da jih bo v kratkem veliko drugih nasledovalo njih zgledu.

4. Ti molitveni družbi privoljenje vesoljnega krščanskega Očeta pridobiti in ji materinski blagoslov sv. cerkve izprosi, sem jo položil pred kolena sv. Očetu Piju IX. in sem sinovsko poprosil, pobožnim deležnikom [udom] nekatere odpustke podeliti in tako društvu znamenje prave katoliške družbe dati. Z navadno očetovsko ljubeznijo so namestnik Kristusov na zemlji mojo prošnjo uslišali.

To našemu društvu veselo dogodbo tedaj naznanim vsem družnikom in vnovič povabim vse mašnike in verne, sinove in hčere ene ljubljene in ljubeče Matere — celo tudi vse dobro-

¹⁾ [Naraki je najbrže napačno; verjetno je, da se je dotična kneginja imenovala Nariškin.]

²⁾ [Stolica pomeni komitat ali veliko županijo, ki je večji političen okraj na Ogrskem, podoben našim okrajnim glavarstvom. V komitatu Krašo (Krasso), ki se tukaj imenuje, prebivajo Rumuni. Ogrski Rumuni so grškega obreda. Ob koncu 17. stoletja se jih je približno polovica zedinilo s katoliško cerkvijo. Sedaj je na Ogrskem nad 1 milijon katoliških Rumunov; nad polovico ogrskih Rumunov in skoraj vsi Rumuni v kraljestvu Rumuniji (okoli 6 milijonov) so pa razkolniki.]

voljne ločene brate in sestre, spoznavavce ne-zedinjene grške cerkve, zlasti pa Slovane, da naj bi se v duhu prave vere, ponižnosti in krščanske ljubezni k molitvi za zedinjenje z nami sklenili, k Očetu ljubezni in usmiljenja z odkritim, v ljubezni gorečim srcem prav stano-vitno in zaupno klicali, naj bi dneve žalostnega cerkvenega ločenja okrajšal, led slepega črtenja na solncu prave krščanske ljubezni raztopil, trdo steno razkolništva (ločenja) odmaknil od nas, ki smo vsi njegovi ljubljani otroci in so-deliči Jezusa Kristusa. Kolikor večje bo naše molitveno društvo, toliko močnejša bo truma vojskovavcev Kristusovih za edinost kraljestva božjega med narodi na zemlji. Naše orožje, mo-litev in dobra dela, sklenjena s spodbudljivim življenjem, ne vsekujejo ran, ampak jih ozdrav-ljajo, premagajo najsrdečnejše sovražnike, pri-dobe ljudstva in narode, ostanejo nepremagljiva in so nam porokinje gotove zmage, tudi nad ledenim razkolništvom; ker: »Veliko premore stanovitna molitev pravičnega.« (Jak. 5, 16.) »Torej vas opominjam pred vsem drugim, da naj se moli, prosi in zahvaljuje za vse ljudi« (1 Tim. 2, 1.), posebno pa za naše ločene brate. In ako ravno nam ni dano, čas ali uro vedeti, katero je Oče v svoji moči v spoedinjenje odločil (Dj. ap. 1, 7.), bomo vendar videli moč zedinjene molitve in bomo priče najbolj čudnih izpre-obrnjenj; ker Bog hoče, da bi bili vsi ljudje zve-ličani, zveličani po eni njegovi pravi cerkvi. »Veste pa, bratje moji; ako je kdo izmed nas odstopil od resnice in ga kdo izpreobrne, on reši njegovo dušo smrti in pokrije veliko število grehov.« (Jak. 5, 19—20.) Dosihmal za izpreobr-njenje in spoedinjenje nezedinjene cerkve v imenu Jezusovem niste molili. Prosite in bode-te dosegli, da bo vaše veselje popolno. (Jan. 16, 24.)

Ako je Bog molitve za Angleško, za Nemško s toliko obilnimi in imenitnimi izpreobrnjenji obdaril, bo solnce svojega usmiljenja tudi na obširne ledine jutrovskega razkolništva razpustil in bo dal izkusiti tudi našim ločenim bratom na severu in vzhodu, kako dobro in prijetno da je, ako bratje v eni pravi cerkvi skupaj prebivajo. Ker tja pošilja Gospod blagoslov in življenje na veke. (Psalm 132, 1—3.)

Družbina (bratovska) cerkev vsled obsega papeževega pisma bo za sedaj cerkev sv. Jožefa pri Celju odločena, v kateri se bo varuhoma te molitvene družbe altar napravil in bo ali ravno v praznik ali pa v osmini slovesna sveta maša za žive in mrtve deležnike in dobrotnike obhajana. Tistim vernim lavantinske škofije, kateri te bratovske cerkve obiskati ne marajo ali ne morejo, je njih lastna duhovnijska (farna) cerkev za bratovske pobožnosti odločena. Deležnikom [udom] iz tujih škofij (ako lastni škof v napravo tega molitvenega društva privolijo in v ta namen posebne cerkve ne odkažejo) je izvolitev cerkve na voljo dana.

Vsi gospodje duhovni, kateri se te katoliške molitvene družbe udeležujejo, so v Gospodu prošeni, imena sprejetih udov vsako leto k bratovskemu prazniku lavantinskemu škofijstvu poslati, odkoder se bo pregled in sad te družbe deležnikom [udom] po katoliških listih nannjeval.

2.

Krščanska beseda o bratovščini sv. Cirila in Metoda, slovanskih apostolov.*[Drobtinice l. 1853, str. IX. — XX.]*

Kdo je neki zvest in moder hlapec, katerega je postavil njegov Gospod čez svojo družino, da jim da ob pravem času živeža?
Mat. 24, 45.

U v o d.

Začetek krščanstva v naših krajih, začetek krščanstva med Slovani.

»Kdo neki je zvest in razumen hlapec, katerega je postavil Gospod, da daje živeža o pravem času njegovi družini?« vpraša Jezus v svetem evangeliju. Lahko na to pitanje [vprašanje] Gospodovo odgovorimo: Taka zvesta in modra učena služabnika božja sta bila sveta brata Ciril in Metod, škofa in spoznavavca, častita apostola slovanskih narodov. »Nju trupli dolgo v miru počivata, pa njuno ime živi od naroda do naroda« (Sirah 44, 14); sosebno med slovanskim ljudstvom, kojemu sta svete vere luč in krščanske omike ključ prinesla, ter zaslužita, da ju visoko častimo in njun spomin slovesno obhajamo.

Veselo solnce božjega nauka je našim krajem že prva stoletja krščanstva posijalo. Na vse kraje sveta so apostolski glasi doneli in do poslednjih pokrajin zemlje so se njih vesele besede začule (Rim. 10, 18.). »Pripravite Gospodovo pot, poravnajte njegove steze; božje kraljestvo je k vam došlo.« (Mat. 2, 3.) Sv. Pavel je v naše kraje pripridigoval, sv. Marka je v Ogleju učil, sv. Mohor, njegov učenec, je na vse kraje oznanovavce krščanstva pošiljal. Sv. Maksimilijan je v Celju, sv. Viktorin na

Ptujem, sv. Kvirin v Sisku mlado setev nebeškega kraljestva s svojo krvjo polil. In kri mučencev je bila seme kristjanov. »Tem več, ko se jih je pomorilo, še več se jih je izpreobrnilo.« (Tertulijan.) Sv. Justin mučenik priča od prvega krščanskega stoletja: »Ni krdela ljudi na zemlji, ne omikanega, ne divjega naroda, pri kojem bi se Očetu in stvaritelju vseh reči ne opravljali v imenu Križanega (Jezusa) darovi hvale in zahvale.« Kakor pred solncem nagli vetri črne oblake ženo, tako so poslanci Gospodovi nesli vesel glas zveličanja na vse kraje sveta in so ga tudi starodavnim Slovencem, našim pradedom, prinesli. Bila je sveta vera Jezusova bela, mila luč v temni noči strašnih prekucij, s kojimi je Bog starodavne narode obiskal, jih v svoji sveti cerkvi preroditi in pomladiti pirov,¹⁾ zastaran svet. Čujte strašno gibanje in preseljevanje narodov!

Kakor so valovi ob času Noeta ves svet pomili — tako so zavalili v petem stoletju po Kristusu surovi rodovi stara kraljestva, razdjali mogočno rimsko cesarstvo; pogreznila je njegova čast in oblast; stari svet je dobil po preselitvi narodov novo obličje. Vsa stara mesta so bila groblje, vse dežele po naših krajih puščave; ni bilo belih cerkva, ne posvečenih altarjev; neznabogi ali pa krivoverci so v naših krajih gospodarili. — Neznabožci bili so tudi stari Slovani, kateri so v šestem stoletju iz onih tatranskih (krpatskih) hribov privreli, se po obedveh straneh mogočne Donave zaselili, Moravsko in Češko kraljestvo za severjem, Slavonsko in Hrvatsko za jugom, Gorotansko v zahodu utemeljili²⁾ in se s starimi stanovniki,

¹⁾ [pirov = pirav = trhel, gnil.]

²⁾ Slovenske dežele so segale po preselitvi narodov od Donave do Jadranskega morja in od virov Drave do nje stoka z Muro.

kar jih je bilo ostalo, podružili. In kakor po veliki povodnji vse križem leži, polje poblateno in zasuto, dokler pridnih delavcev ni, senožeti očedit, njive preorat in z dobrim semenom obsejati, taka se je po veliki preselitvi narodov naši sveti veri godila; le v kakem skriteh kraju je še po grozovitem viharju svete vere luč brlela. Došli so oznanjevalci po malem iz Ogleja po desni — po levi strani Drave iz Solnograda obdelavat obširno njivo Gospodovo; ali bila je žetev velika, pa delavcev malo, malo je bilo tudi pospeha. Ni bilo šole, ne knjige slovenske, niti so znali čitati, ne pisati Slovenci. Deca so prosili kruha, pa ni ga bilo, kdo bi jim ga bil lomil. (Jer. žal. pesm. 4, 4.)

Gospodovali so v tistih žalostnih časih po širokih slovanskih državah trije mogočni knezi Rastislav, Svatopluk in Kocel (Hocilo), skrbni za zveličansko vero in krščansko omiko podložnih. Pošljejo sporočnikov v Carigrad (Konstantinopel) k grškemu caru Mihaelu III. prositi rekoč: »Naša država se je pokristjanila, pa učnikov nimamo, kateri bi nas vladali in rešili ter nam razkladali svete knjige. Mi ne razumemo grško, niti latinsko in eden uči tako, drugi drugače; in po ovakem [takem] ne zastopimo razuma sv. pisma, ne njega moči. Pošlji nam torej učiteljev, koji nas bodo znali besede svetega pisma in njega pomen učiti.« Car ovo [to] slišati, praša svoje modre svetovavce, koga bi poslal. Svetujejo mu učena in modra brata Cirila (Konstantina) in Metoda iz Soluna. Po nju pošlje; in ko prideta, jima pravi: »Poglejta! slovanska država je poslala mene prositi učnikov, kateri bi jim sveta pisma poslovenili; to želijo.« Obadva se dasta naprositi in gresta v slovansko deželo. Kadar dojdeta, slovansko abecedo zložita in poslovenita sv. evangelij in

apostolsko sv. pismo. Zdaj so bili Slovenci veseli slišati velika čuda božja v svoji besedi.¹⁾ Bilo je Slovincem, kakor bi jim v prostornem, mračnem poslopju svetlo luč prižgal, kakor bi temno dolino jutranje solnce posijalo.

Spodobi se in je dolžnost ta dva sveta brata, apostola in najimenitnejša učenika Slovencev bolje spoznati, ko dosihmal, kajti ju dosti Slovencev še po imenu prav ne pozna, veliko manj pa po njunih slovutih delih. Potrebno je, da nju lepo dejanje po svoji moči tudi posnemamo in v to pomislimo

I. Koliko za zveličanje in omiko ljudi ljubezen bratrna sv. Cirila in Metoda stori.

II. Kako naj se ljubezen bratrna med slovenskimi narodi omladi in poedini, kar je raztrgano, Bogu v čast in v zveličanje naše. Bog daj srečo!

I. Sv. Cirila in Metoda dejanska ljubav.

Kakor ovce brez pastirja razkropljeni so živeli neverni rodovi neznabogov derečemu volku pogubljenja v oblasti. Tema nevednosti in mraz sovraštva sta jih pokrivala; vedni boji in krvave vojske so bile med njimi. Prišel je božji pastir naših duš zbirat narode v eno čedo izvoljenih božjih otrok. Postavil je znamenje sv. križa, zadonel v trobento sv. evangelija in, kakor se pri solnčnem vzhodu vse stvari po solncu ozirajo, naj jih obseva in ogreva, tako so se ozirali rodovi na bandero sv. križa, kadar so apostoli, od solnca božje ljubezni vneti, na

¹⁾ Tako pripoveda stari časopisec [letopisec] Nestor, kateri je v Kijevu na Ruskem med l. 1056—1116 živel.

vse kraje sveta vesel glas naznanili, da je došlo k nam božje kraljestvo. Postavil je Kristus vsem vernim narodom stol sv. Petra, kojega je namestnika svojega povzdignil in za njim vse njegove naslednike; utemeljil je po razsipu Jeruzalema sv. rimsko cerkev. Kakor srce vsega krščanstva naj daje vernim narodom obstajo in moč zoper vse sovražne napade. — Oh, kako veličastno in mogočno je potem občestvo pravo-vernih kristjanov! Kolika sreča in veselje v edino pravi, sveti, katoliški, apostolski cerkvi živeti in umreti, imeti kakor enega Očeta v nebesih in Jezusa odrešnika, katerega je poslal nas zveličat, tako tudi le enega najvišjega poglavarja sv. cerkve na prestolu sv. Petra, očeta vseh vernih, rimskega papeža! Edinost z rimsko cerkvijo je bila od nekdej, je še in bo svetla zvezda prave vere; občestvo z najvišjim poglavarjem, rimskim papežem, je očitna priča pravega krščanstva, kateremu so dani ključi kraljestva nebeškega. Blagor vernim, kateri se zvesto njega drže, blaženi možje, večna slava jim, kateri so tudi nas Slovence krsté v družbo in edinost sv. rimske katoliške cerkve pripe-ljali in v nji ohranili! Med njimi najimenitnejša sta sveta brata Ciril in Metod, Solunčana, slovita po rodu, pa še imenitnejša po učenosti, svetosti in po svojih zveličanskih delih, dve svetli zvezdi Slovincem.

Imenitni premožni starši pošljejo nadepolna sina iz Soluna v glavno mesto Carigrad na učilišče. Sv. Ciril se je svetil v božji modrosti; imenovali so ga krščanskega modrijana.¹⁾

¹⁾ Kako modro in pošteno se je sv. Ciril, poprej Konstantin imenovan, za zdrav nauk in krščansko obnašo poskušal, vam svedoči ova [ta] prigodba. Oholi Focij je sv. Ignacija, svojega carigrajskega patrijarha hotel v zaničevanje pripraviti in jame nalašč

Sv. Metod se je naučil poleg drugega znanstva tudi slikarije in je svete podobe vrlo slikati znal. Dorastla sta mlada moža učena in visoko spoštovana, vredna postaviti nju na svečnik duhovskega stanu. Posvetili so ju v mašnika in poslali v vinograd Gospodov, sv. Cirila Kozarom, tatarskemu narodu (leta 838); sv. Metoda Bolgarom božje kraljestvo oznanovat, zvat razkropljene ovčice v edino, sveto, katoliško cerkev. Ko se je sv. Ciril pri Kozarih mudil, je njegov brat sv. Metod Bogora [Borisa], kralja Bolgarov po sliki poslednje sodbe Kristusu pridobil. Kralj mu naroči v njegovo dvorano kaj strašnega izobraziti, tako da bo vsakega groza obšla, kdor sliko vidi. Sv. umetnik mu naredi podobo poslednje sodbe, Jezusa na veličastnem prestolu v sredi angelov srditega sodnika, pred sodnim stolom vse ljudi brez izvzetka zbrane trepetaje čakati svoje obsodbe. Vse je bilo toliko živahno in ognjeno slikano, da je človeka svet strah obletel podobo videti. Kadar je bila dodelana, jo kralju pokaže. Njo videti, se Bogor prestraši, in slišati od strašne sodbe božje, ne more milosti božji dalje se ustavljati ter se da v krščanski veri Metodu podučiti in krstiti. Veliko Bolgarov¹⁾ se je s kraljem pokristjanilo in dalo

učiti, da ima človek dve duši. Naravnost ga sv. Ciril prime, kako se loti kaj takega učiti in ljudi pohujšati? Focij odgovori, da ni mislil koga pohujšati, marveč novega patrijarha učenost poskusiti. Resno mu sv. Ciril veli: „Kaj, svoje puščice si med ljudi izstrelil in praviš, da nisi nobenega ranil? Povzdigaj luč svoje učenosti, kakor rad, sopuhi tvoje častilakomnosti njo mračne, ki iz dna tvojega sovražnega srca vstajajo. Tvoja strast do Ignacija te slepari in te hoče v trde teme potisniti.“ Kako resnično je govoril, nam priča žalostna prigodba razkolništva, kojega oče je bil Focij.

¹⁾ Bolgari, divji, mogočni narod, so imeli s carigrajskim cesarjem hude boje. Na vojski ujeto sestro

krstiti. Kralj Bogor napoti sporočnike z darmi v Rim k svetemu očetu papežu Nikolaju I. in stopi po nauku sv. Metoda v edinost in društvo svete cerkve rimsko-katoličanske. Papež mu pošljejo pismo polno zdravih nauk pa tudi dva škofa, kralja in njegove podložne v sveti veri potrdit.

Ravno tako srečen je bil sv. Ciril pri Kozarih. Vseh oči so se svetlemu solncu božjega nauka odprle; krstil je kana, njih poglavarja, in po njegovem zgledu tudi kozarski narod, utemeljil cerkve, jim preskrbel dobre duhovnike in potem se povrnil v Carigrad ter pripeljal veliko oproščenih kristjanov nazaj, koje so poprej neverni Kozari povjeli in v hudo sužnost bili odgnali. Mnogo dragih darov so Kozari ponujali; ali sv. mož jih ni hotel s sv. Pavlom rekoč: »Ne iščem vašega, nego vas« (II. Kor. 12, 14.). Poglejte, kaj prava krščanska ljubezen dveh bratov stori! Ni jima pretežko se tuje besede učiti, ni jima pretežavno po daljnih, neznanih, potih, med divjimi narodi hoditi; prava ljubezen vse zapreke pre-

kralja Bogora, je dala pobožna cesarica Teodora v Carigradu v krščanski veri podučiti in krstiti. Krščeno pošlje bratu, kralju Bogoru. Sestra brata nagovarja k pravi veri, ali Bogor se svojega nevernega ljudstva boji in šele pozneje se da Metodu krstiti. Neverni prvaki Bolgarov se nad njim spuntajo; ali srčno se jim Bogor s križem na prsih ustavi in jih užuga. Bogor, po krstu Mihael imenovan, na svoje stare dni kraljevo krono sinu prepusti in se v samostan poda, svoje stare dni v božjem miru dokončati. [Sedanjí zgodovinarji trdijo, da nista sv. Ciril in Metod izpreobrnila Bolgarov; bolgarski knez Boris se je s svojimi podložniki izpreobrnil v začetku l. 865., ko sta bila sv. Ciril in Metod na Moravskem. Po smrti sv. Metoda so njegovi učenci našli pri Bolgarih najbolj varno zavetje; morebiti so nekateri bizantinski (grški) pisatelji zato spravljali sv. Metoda v zvezo z izpreobrnjenjem Borisa in Bolgarov].

maga in čudno velika dela stori; in ako jih ne, prava živa ljubezen ni (Sv. Greg.). — Posebno dobro in glavno sta se sv. Ciril in Metod privadila besede Slovanov, kojih se je okrog Soluna in po vseh bližnjih pokrajinah vse trlo; in ravno po tem svojem znanju slovanske besede sta še veliko več med slovanskimi narodi večne slave vrednega utemeljila, jih pripeljuje jih pripeljuje v sveto edino zveličansko Cerkev.

Od slovanskih knezov pozvana dojdeta sveta brata (862) najprej v Moravijo in potem v druge sosedne dežele, prineseta svete vere luč, pa tudi stanovite omike ključ, slovensko ABCedo (Cirilico) Slovencem na pol ajdom, na pol kristjanom.¹⁾ Učila sta Slovane moliti, pa tudi čitati, stavila sta cerkve, pa tudi šole, poslovenila sta jim sv. pismo, in tudi druge cerkvene bukve. Omladilo se je med slovanskimi narodi krščanstvo, oživelo je njihovo slovstvo; krstila sta moravskega kneza Rastislava²⁾ in množine drugih nevernih ljudi, maliki so popadali, njim posvečeni logi so se posekali; začel se je Slovencem božje spoznave in krščanske omike beli dan. Pet let sta se trudila sveta brata in obdelovala lep vinograd Gospodov. Verno ljudstvo sveti rimsko-katoliški cerkvi pridružiti potujeta v Rim k apostolskemu stolu sv. Petra. Papež Hadrijan II. ju posvetijo v škofa in postavijo viši pastirja Moravcem in drugim slovanskim rodovom, koje sta krstila. Sv. Ciril³⁾ bolehen se povrne v samostan in v Rimu umrje;

1) Iz Solnograda in Pasava so hodili mašniki po Donavi slovensko ljudstvo učiti in so jih mnogo krstili; Ker pa niso slovenščine znali, niso uspeha imeli.

2) [To je pomota; Rastislav je bil že kristjan.]

3) Sv. Ciril je donesl v Rim sv. truplo Klemenca papeža in mučenca, koje so v njemu postavljeno cerkev položili.

sv. Metod pa pride zopet k Slovincem nazaj, poveljuje božje kraljestvo po obeh straneh Donave blizu Drave in Save, po pravici apostol Slovanov, kateri ni trgal, ampak zbiral v sveto cerkev Kristusovo.

Veselo je po prizadevanju sv. Metoda po vseh slovanskih deželah krščanstvo oživel; živa je bila služba božja po milem petju in poduku v slovenskem jeziku. Pridno se je mladina učila, česar je za časno in večno blagro [blagor] potrebnega; ali bogata žetev sovražniku zveličanja našega ne dopade. Podpiha in nadraži sosede, da sv. Metoda počrnijo in celo v Rimu papežu zatožijo, da prav ne uči in ne opravlja službe božje po obredih svete rimske cerkve. Sv. oče papež Ivan VIII. pozovejo sv. škofa Metoda v Rim na presojo te reči; in brez vse pomude se zvesti služabnik božji na dolgo, težavno pot poda, pa tudi v pričo papeža in cerkvenega zbora svojo reč tako gladko in čedno opraviči, da vse njegove naprave pohvalijo, njegove čine za prav spoznajo, potrdijo in sv. Metoda nadškofa stare Moravije in nekdanje Panonije slovesno povzdignejo ter ga v pismu kralju Svatopluku priporoče.¹⁾ Tako ne vgasne

¹⁾ Papež Ivan VIII. pišejo (leta 880) kralju Svatopluku: „Spodobi se Boga ne šamo v treh jezikih, v hebrejskem, grškem in latinskem hvaliti in spoznavati, temveč tudi v vseh drugih, kajti je tudi druge jezike Bog ustvaril v hvalo in slavo svojo. Svobodno se po modri iznajdbi Konstantina (Cirila) vrejena pismenost v to trebova [rabi], da se dobro poslovenjeni členki [oddelki] sv. pisma bero in svete pesmi pojo; tudi sv. mašo v tem jeziku služiti ni zoper vero; toda ukažemo, naj se v znam [znamenje] večjega spoštovanja po vseh cerkvah sv. ēvangelij najpoprej po latinsko in za tem po slovensko čita“. Po tej dovolitvi sv. očeta papeža še zdaj zedinjeni grški Slovani službo božjo v staroslovanski besedi obhajajo in se tudi pri nas sv. evangelij po slovensko bere, moli in

sovražen veter zavida gorečega plamena prave krščanske ljubezni, nego njo le oživi, da še gorše sveti in ljudi greje, kateri vidijo dobra dela moža božjega, in hvalijo Očeta, ki je v nebesih, kakor vidimo na sv. Metodu, kateri se nadškof častito iz Rima v slovenske kraje na novo delo povrne.

Tisti čas je mogočen kralj Svatopluk veliko kraljestvo utemeljil, kojemu je tudi Češko in velik kos Ogrske vdano bilo. Sv. Metod se je torej na Češko podal na obširno ovo [to] polje Gospodovo seme božje besede sejat, tudi mogočno češko-slavjansko ljudstvo Jezusu pridobiti in sveti katoliški cerkvi udružiti. In kako lepo se mu je to delo obneslo! Krstil je vojvoda Borivoja, ženo sv. Ljudmilo in njune otroke pa tudi mnogo češkega ljudstva. In ti prvenci krščanstva so po nauku sv. Metoda za razširjenje svete vere veliko skrbeli; sveta Ljudmila in nje vnuk sv. Václav sta celo svojo kri za njo prelila, pa tudi trden steber sv. katoliške cerkve postavila, ki se omajati in podreti ne da. — Tako je bila velika češka dežela Jezusu in njegovi sveti cerkvi pridobljena po sv. Metodu, apostolu Čehov.

Sv. Metod se je po svojih apostolskih hojah in tolikih opravilih postaral in sila veliko trpljenja užil. Od nevernikov črten in preganjan, od krivih bratov in sosedov sovražen, obrekovan in krivo dolžen potoži svoje težave očetu vseh vernih, papežu Ivanu VIII., kateri ga v pismu lepo potolažijo in potrdijo v apostolskem dejanju, naj le srčno v svojem zveličanskem uposl napreduje in bo do konca zvest; kar je tudi bil. [Večer življenja se približa tudi sv. Metodu, na

poje; sv. maša pa po latinsko služi zaradi edinosti in svete spoštljivosti, katera najsvetejši skrivnosti in nekrvavi daritvi sv. maše gre.

moravskem Velehradu mirno v Gospodu zaspi 6. aprila 885.] ¹⁾

Pač je lepo zasluživno toliko narodov v sveti veri podučiti in jih pokristjaniti, vse iz čiste ljubezni do Boga in bližnjega po zgledu sv. Cirila in Metoda! Pa še lepše je, vse te razkropljene ovčice Jezusove v eno čedo sv. katoliške cerkve združiti ter pripomoči, naj bo na zemlji, kakor v nebesih skoro en hlev pravovernih kristjanov in en pastir, da se izpolni mila molitev Jezusova, kojo je na poslednji poti od zadnje večerje na Oljsko goro toliko prisrčno molil rekoč: »Sveti Oče, posveti jih v resnici. Tvoja beseda je resnica. Kakor si ti mene na svet poslal, tako sem tudi jaz jih poslal po svetu. In zanje se jaz posvečujem, da so tudi oni posvečeni v resnici. Pa ne prosim samo zanje, ampak tudi za tiste, kateri bodo po njih besedi v mene verovali, da bodo vsi eno, kakor ti Oče v meni in jaz v tebi; da bodo tudi oni v nas eno, da svet veruje, da si me ti poslal. In veličastvo, koje si meni dal, sem tudi jaz njim dal, da bodo eno, kakor smo tudi mi eno; jaz v njih in ti v meni, da bodo eno in da svet spozna, da si me ti poslal in jih ljubil, kakor si tudi mene ljubil« (Jan. 17, 11—23.). — Oh, naj bi vsi dušni pastirji in deželni poglavarji v ljubezni božji resnico in pravico iskali, spoznali in učili kakor ta sveta brata Ciril in Metod, skoraj bi se vsi narodi v edino pravi cerkvi zbrali; bil bi en hlev in en pastir, kakor v nebesih, tako na

¹⁾ [Slomšek je bil mnenja, da je umrl sv. Metod v Rimu l. 910, kar pa ni pravilno. Zato je na tem mestu pisal takole]: Na večer svojega življenja se poslednjo pot sv. Metod v Rim poda, vsa mnoga in razna ljudstva najvišjemu namestniku božjemu, vidnemu poglavarju cerkve sporočit in v visoki starosti poln zaslug v Rimu mirno v Gospodu zaspi (l. 910) kjer poleg svojega brata Cirila v cerkvi sv. Klemenca počiva.

zemlji, in ves svet bi užival sv. božji mir! — Smo pa veselo gledali v življenju svetih apostolskih bratov, koliko lepega, zveličanskega prava ljubezen, ona mati ponižnosti in svete pokorščine stori, pogledajmo še, kaj grda oholost ali prevzetnost, košata mati zavida, sovraštva in razdrtije učini, da se je bomo varovali, pa tudi iskali po svoji moči rane poceliti, katere je razdrtija in krivovera Jezusovi cerkvi dala.

II. Sovraštva sv. cerkve razdejan-ska dela.

Kdor sveti zakon kruši, zavezo moža in žene dvoji, srce od srca trga, družine blagostan ruši, je kriv mnogo prelitih vročih solz; on je človeške sreče ubijavec. — Kdor pa verozakon ruši, cerkev Kristusovo kruši, trga suknjo Jezusovo, je kriv potokov prelitih krvavih solz in je časne in večne sreče narodov morivec. Taki so in so bili vsi razkolniki in krivoverci, posebno vzhodne stare grške cerkve, na kojih hudobno dejanje ne more krščansko srce pomisliti, da bi se milo ne razjokalo.

Ravno sta sv. brata, apostola slavjanska sv. Ciril in Metod mnoga krdela raznih narodov pokristjanila in pripeljala razkropljene Slované, Bolgare, Slovake, Moravce in Čehe v edino cerkev Kristusovo, združila drago odkupljene ovčice k čedi najvišjega pastirja, namestnika Kristusovega na zemlji, da je bilo veselje gledati srečno občestvo toliko pravovernih kristjanov — kar poglej žalost! — Iz Carigrada vstane črn oblak napuha, od grdega zavida in sovražne častilakomnosti podpihan, in zakrije lepo solnce krščanske ljubezni. Focij, krivi carigrajski vladika, ki je sv. očaka Ignacija izpodrinil, ravno on, kojega je bil veliko let poprej

sv. Ciril zastran prevzetne častilakomnosti toliko ostro zavrnil, on se spunta (859) zoper rimskega papeža Nikolaja I., nalaže ljudstvo in ga nad rimsko cerkev podpiha in nadraži, kakor bi mnogokatere krive nauke učila, in rimskega papeža za najvišjega poglavarja in namestnika Kristusovega na zemlji spoznati noče ter hoče on najvišji biti. Kar je oholi Focij spočel, to je pozneje lažnjivi in prekanjeni naslednik Mihalo Cerularski ponovil in dogotovil (1054). Oba dva sovražnika svete cerkvene edinosti in mnogi nju pomagači so razklali občestvo svete cerkve Jezusove, razdvojili suknjo Kristusovo na dve veliki stranki, v vzhodno staroversko ali grško in v zahodno rimsko-katoliško, latinsko stran, prekopali so strašen prepad grškega razkolništva in nad 54 milijonov Slovanov vanj za seboj potegnili. To žalostno razdrtje imenujemo odkrušeno [razkolno] staroverstvo, v kojem v naših avstrijskih državah blizu 3 milijone starovercev živi, kateri se od naše svete cerkve trdovratno ločijo. Ugasnila jim je luč prave krščanske ljubezni in ljube ponižnosti, nimajo vernega srca do nas, svojih bratov in sester. Ne toliko razloček pravovernih nauk,¹⁾ temveč

¹⁾ Staroverni razkolniki rimsko-katoličanom očitajo, da se v soboto postimo, da le 40 dni velikonočni post imamo, da pri sv. maši opresen kruh rabimo, da se mašniki ženiti ne smejo, da v veri molimo: sv. Duh, ki iz Očeta in Sina izhaja itd. Vse te in take opreke so jim bile že dostikrat dokazane, razložene in poravnane, kakor v občem osmem cerkvenem zboru v Carigradu l. 869., potem v mestu Lijonu na Francoškem l. 1274., in poslednjič v mestu Florenci na Italijanskem, v kojem vesoljnem cerkvenem zboru so vsi odločeni grški patrijarhi, škofi in sporočniki [zastopniki] razkolnikov resnico rimsko katoliške cerkve spoznali, potrdili in spravno pismo 5. julija 1439 podpisali ter nam veselo sprave in cerkvene edinosti roko podali, razen Marka Evgenika, efežanskega vla-

nevednost goljufanega ljudstva in pa trdovratno sovraštvo njih duhovstva nas že blizu tisoč let žalostno loči časno in večno.

Trikrat so (posebno slavno) razkrušeno [ločeno] jutranjo (grško) in večerno (rimsko) cerkev svetoželjni duhovski vladarji poedinili, ali trikrat so njo staroverski najemniki, dereči volkovi, zopet raztrgali ter nevedno, goljufano staroversko ljudstvo toliko nadražili in podivjali, da je o prihodu neusmiljenih Turkov, kakor svoje dni judovska druhal nad Jezusom vpilo: »Rajše Turke, kakor rimske katoličane; bolje pod turbanom, kakor pod latinskim klobukom!« In pogledjte! po čem so vpili, to so nesrečniki dobili. Prihruli so mahomedani, Turki, posilili grško mesto Carigrad (l. 1453) in na mestu zlatega križa vrh glavne cerkve sv. Sofije mahomedansko znamenje srp stoji. Končano je jutranje cesarstvo toliko in tako veličastno, razdejane staroverske tako slavne vladije (škofije), katere so se tako grdo od naše matere, sv. rimsko-katoliške cerkve, ločile; in kar je največ objokati: veliko odločenih kristjanov starovercev, tudi Slovanov, se je poturčilo in sveto vero izgubilo. Svetemu očetu, rimskemu papežu pokorni otroci niso hoteli ostati, sužnji Turkom pa morajo biti. Godi se jim kakor nesrečnim popotnikom, kateri v hudi zimi ozebejo in jim je toplo, oživno solnce za goro potonilo.

dike. On je ogenj sovraštva podpihal, kateri še neprenehoma tako strašno gori, da grški patrijarh vsako leto na veliki petek na božjem grobu žebelj v vrata zabije, rekoč: „Tako se naj papežu zgodi.“ — So pa tudi poedinjeni staroverci (Grki), kateri so močje besede ostali, katero so dali rimskim katoličanom, da z nami v svetem občestvu žive, pri službi božji se pa starih obredov drže. Pa tudi nje še huje od nas razkolni staroverci črtijo.

Kdo od kristjanov bi od žalosti ne jokal, ako pomisli vse te velike nesreče, katere za sv. cerkev Jezusovo iz te razdrtije izvirajo! Razkolnija starovercev je kriva, da so sveta mesta Jeruzalem, Betlehem itd. nevernim Turkom v roke prišla; ona je kriva, da so se potoki krščanske krvi prelili in da je turški meč tudi po naših krajih tolikokrat krvavo kosil. Sovražno staroverstvo je vzrok, da se je toliko zalih jutrovih dežela, katere so bile svoje dni lepe ko božji vinograd, v neznane puščave izpremenilo.

— Kjer ni med kristjani edinosti, tudi ni krščanske ljubezni; se kristjani med seboj za brate in sestre nimajo, jih tudi Oče nebeški za svoje otroke — Jezus za svoje učence spoznal ne bo. — Mi starovercev staro vero spoštujemo; stara vera je tudi naša vera (razun malih ne-bistvenih reči); — starovercev staro jezo pa omilovaje studimo ter jih iz srca ljubimo, kakor nam usmiljeni Jezus veli: »Novo zapoved vam dam, da se med seboj ljubite, kakor sem jaz vas ljubil, da se tudi vi ljubite med seboj; le v tem bodo vsi spoznali, da ste moji učenci, ako bodelte ljubezen imeli med seboj« (Jan. 13, 34—35).

Oh, kdo mi da milih solza vse grbe mojih odkrušenih bratov, starovercev omiti — gorkih solza toliko mrzlo srce razkolnikov za nas ogreti — oživeti v njih iskro prave krščanske ljubezni do neomadežane neveste Jezusove, sv. rimske katoliške cerkve, katera je nas vseh mati, akopram od njih zavržena in sovražena! — Kje se kupi drago mazilo (balzam) krščanske edinosti, zaceliti veliko rano, katero je naši ljubi materi sv. katoliški cerkvi razkolništvo tako globoko vsekalo, da se tisoč let zaceliti ne da? — Kdo mi poda apostolsko trombo, klicati razkropljene ovčice po ledenih širjavah velike Rusije, po zelenih livadah mile Srbije, Moldave, Bosne in

Valahije, moje odločene brate po avstrijskih južnih državah, naj bi se saj enkrat zbrali pod eno bandero Kristusovo, si prijazno roke podali kakor verni otroci ene matere Slave — prave istinite slave svete zveličanske cerkve, naj bode en hlev in en pastir! — — »Kar je pri ljudeh nemogoče, je mogoče pri Bogu« (Luk. 18, 27). Kar se nam nemogoče zdi, lahko in hitro Bog stori: Le prosite in bode te prejeli, da bode vaše veselje popolno, obeča usmiljeni Jezus (Jan. 16, 24) in je zvest v svojih obljubah.

Poedinjenje starovercev razkolnikov, naših odločenih bratov izprositi, jih pridobiti skozi molitev naši sveti cerkvi, bratovščina sv. Cirila in Metoda želi, kojo so sv. oče Pij IX. potrdili (12. maja 1852) in z odpustki obdarili. — Molitvica je lahka, pa mogočna; večje število ko bo molilo, poprej se nam bode po milosti božji zgodilo, česar prosimo: za poedinjenje starovercev razkolnikov. Torej povabimo vse kristjane, tudi odklane [ločene], v kojih še teče krščanska kri, v kojih še trka krščansko srce, naj z nami molijo za poedinstvo svete cerkve; saj bode njim lepo plačilo. Razkrušen [ločen] zakon združiti je delo angelsko, za odkrušene razkolnike moliti in jim v pravo cerkev pomagati je delo apostolsko; bo tudi mezda [plačilo] apostolska. — Ne bomo svojih odkrušenih bratov in sester črtili, marveč jih greli s prošnjami krščanske ljubezni. Ne bomo jih sovražili in zaničevali, nego jim v spravo prijazno roke podali; ne bomo jih premagali z ostrim orožjem, temveč z gorečo molitvijo. Marija, mati usmiljenja in lepe ljubezni, sveta brata Ciril in Metod, apostola Slavjanov, vsi svetci in prijatelji božji nam bodo pomagali, da kar naša slabost ne premore, nam bo po njih prošnjah podeljeno, da bode skoro vernih en hlev in en pastir.

Molitev.

Pomozite nam sveta nebesa in vsa zemlja združi se od solnčnega vzhoda do zahoda podreti žalostno steno razkolnije, katera že toliko let jutranjih in večernih kristjanov srca loči. Naj obsije zopet veselo solnce spravne edinosti in krščanske ljubezni vse narode imena Kristusovega, naj se ledeno morje krivover in razdrtij raztali. Objame naj zopet sv. mati katoliška cerkev svoje odkrušene verne otroke, ki so oprani v kopeli sv. krsta, drago odkupljeni s Kristusa prelito krvjo in nosijo kakor mi zveličansko znamenje presvete Trojice na svojem čelu. Naj ogreje v materinem krilu svojo odmrlo deco, jih oživi za pravo krščansko omiko in za nebeško kraljestvo, da po edinosti in ljubezni vernih vsi rodovi spoznajo, da ni imena, v katerem bi zamogli zveličani biti, kakor v imenu Gospoda našega Jezusa Kristusa nazarenskega, katerega nam je Oče poslal. Oh, naj povzdignejo skoro vsi jeziki iz enega srca prelepo angelsko pesem zahvale, edinosti in ljubezni: Slava Bogu po višavah in mir na zemlji ljudem blage volje in poštenega srca! Amen! Amen!

Odprto pismo

bratom in sestram molitvene
družbe sv. Cirila in Metoda.

[Zgodnja Danica l. 1854, št. 10., str. 41—43.]

1. Napredek bratovščine. — 2. Pomen in namen bratovščine. — 3. Izpreobrnjenja. — 4. Vojska na vzhodu; potreba molitve.

1. Tri leta je minulo, kar smo vsadili v predragi vrt naše sv. matere katoliške cerkve žlahtno drevo bratovščine ss. Cirila in Metoda, z molitvijo in drugimi dobrimi deli pobožnosti

poediniti odločene brate naše (grškega verozakona [veroizpoved]), katere sta sveta brata in Slovanov častita apostola Ciril in Metod pokristjanila in v naročje svete katoliške cerkve pripeljala, hudobna razkolnika Focij in Cerularij pa zopet odkrušila in med kristjani vzhodne in zahodne cerkve strašen prepad pogube izkopala, ki že blizu jezero [tisoč] let žalostno zeva in se poravnati ne da, ako nam Bog ne pomore. Sveti oče vseh pravovernih Pij IX. so to naše mlado drevo potrdili, obdarovali z mnogimi odpustki in polili s svojim blagoslovom, mnogo pobožnih škofov in svetozeljih duhovnov ga je po svojih škofijah in duhovnijah razširilo in tako skrbno okopalo, da je prirastlo lepo drevo, ki svoje veje po Slovenskem, Nemškem, Češkem in Ogrskem prav veselo razprostira in zeleni. Torej se spodobi in je moja dolžnost krščanske ljubezni, da vse brate in sestre naše molitvene družbe ob letnem godu ss. Cirila in Metoda, priporočnikov naših, prijazno v Gospodu pozdravim, jim kaj veselega od naše bratrne [bratovščine] povem in našo zavezo molitveno ponovim.

Kakor bratrne bukve sv. Cirila in Metoda pokažejo, se je ta molitvena družba v desetih škofijah našega cesarstva omladila, pa tudi v zunanjih stranskih deželah ukoreninila. Iz nadškofije goriške nam je po dopisu 170, iz Trsta 758, iz ljubljanske škofije 5521, iz lavantinske 6320, iz krške 239, iz olomuške nadškofije 85 in iz ostrogonske na Ogrskem 21 pobožnih družbanov naše bratovščine naznanjenih. Posebno priporočena je pa tudi naša molitvena družba v brnski škofiji na Moravskem in v litomerski na Češkem, toda imen in števila družbanov nam naznanili niso, kakor tudi ne iz sekovske škofije, v kojih zaupamo, da mnogo bratov in sester

v molitvi združenih imamo. Nam znano število je nad 13.114 duš, ki vsak dan svoje roke in srce k Očetu vsega usmiljenja povzdigajo in na vrata neskončne milosti božje trkajo, da bi Bog po prošnji Marije prečiste device in svojih svetih spoznavavcev Cirila in Metoda dodelil, naj bi se odkrušeni staroverci k sveti materi katoliški cerkvi povrnili, naj bi vsi verni enega srca, ene pravične misli v sveti veri bili, kakor usmiljeni Jezus želi: naj bi bil skoro en hlev in en pastir. In taka molitev je potrebna.

2. Kakor nevarščine [nevarnosti], katere človeško življenje od zunaj zalezujejo, na pr. ogenj, voda in meč, niso tolike, kakor znotranje bolezni (zakaj, če jih vojska jezera [tisoče] pomori, jih kužne bolezni milijone podavijo); tako tudi sveti cerkvi zunanji sovražniki niso toliko škodljivi, kakor znotranji. Nad tri sto let so hajdje in judje pravoverne z mečem in ognjem krvačo preganjali in jih veliko jezer [tisoč] neusmiljeno pomorili, pa vse to sveti veri škodilo ni, ampak cele vojske častitih mučencev so dosegle veličastni venec večnega življenja in kri mučenikov bila je seme novih kristjanov. Ali hudobni krivoverci so s svojimi znotranjimi goljufivimi nauki in razdrtijami cele narode in kraljestva odkrušili in odpeljali, tako da veliko milijonov ljudi po mraku krivoverstva in razkolništva tava, pa vendar mislijo, da so na pravi poti resnice in pravice. To je žalostno in zločasto [hudobno]!

Poslednja mila prošnja Jezusova, grede po poti na Oljsko goro, bila je prisrčna molitev k Očetu za edinost njegovih. V sredi svojih učencev, od kojih je slovo jemal, povzdigne Jezus svoje oči in roke k nebeškemu Očetu rekoč: »Sveti Oče! ohrani jih v svojem imenu, katere si mi dal, da bodo eno, kakor tudi mi; naj bodo

vsi eno, kakor si ti Oče v meni in jaz v tebi, da bodo oni v nas eno; naj svet veruje, da si me ti poslal.« Poslednja molitev Zveličarja našega ima tudi vedna prošnja vernih biti, zakaj edinost je značaj ali znamenje prave, — razkolnost ali razdrtija pa svedok krive, odločene cerkve. Razdrtija je delo satanovo, ki si vse prizadeva božje kraljestvo na zemlji razdreti in zatreti, svoje pa razširiti. Kjer v kraljestvu prave edinosti ni, tam so sovražnikom vrata odprta. V to je edinost svoje cerkve Kristus na skalo sv. Petra utemeljil, katerega edino pravi nastopnik [naslednik] je rimski papež, kajti je sv. Peter v Rimu svoj apostolski prestol imel, kjer je za sveto vero tudi umrl.

Odkrušeni staroverci rimskega papeža, vidnega namestnika Kristusovega na zemlji in najvišjega poglavarja svete cerkve zametujejo in so udom podobni, ki glave nimajo. Iz prevzetije in napuha niso hoteli rimskemu papežu, vernih vesoljnemu očetu, kakor dobri otroci pokorni biti; zato jih je Bog zapustil in množina njih mora nevernemu Turku služiti. Kar je pa najžalostnejše in objokovati, je to, da svoje dušne slepote ne spoznajo in svoje velike nesreče večjidel ne občutijo, marveč pravoverne katoličane v svoji slepoti in nekrščanski mrzloti [sovraštvu] hudo črtijo, ker jih je božji duh zapustil, duh prave edinosti in krščanske ljubezni, po kateri se spoznamo, da smo učenci Jezusovi.

Veliki prepad med nami in njimi spet uravnati, jim stezo krščanske ponižnosti in ljubezni, katera sama v edinost pelja, prijazno nadelati, za to molimo in prosimo bratje in sestre sv. Cirila in Metoda, katera sta sicer grška rojaka bila, pa si vendar vse prizadela slovanske narode v krilu edino prave cerkve Jezusove spra-

viti. Izvolili smo si v ta namen bratarno cerkev sv. Jožefa na veselem holmcu poleg starega Celja in postavili lansko leto ss. Cirilu in Metodu po milih dareh lep bratovski altar, na katerem se vsako leto na godovno (praznik) ss. Cirila in Metoda za vse brate in sestre, žive in mrtve, slovesno opravilo obhaja. Pri ti priložnosti se vsem dobrotnikom za njih lepe dare prav iz srca zahvalim; se jim pa tudi za stanovitno molitev in za razširitev naše bratne [bratovščine] vnovu priporočim. Kajti nam je Kristus za gotovo obljubil, da, česar bomo v njegovem imenu Očeta prosili, bo nam dal, če ga bomo le stanovitno prosili, kar nam je že tudi dal in ta leta očitvidno pokazal, da naša molitev, poediniti staroverce, ni zastonj.

3. Kakor spomladi ali o vigradi topel veter ledeno odejo tali in zamrznjeno zemljo ljubo solnce vnovu oživlja, tako veselo se čuje, da v onih krajih, v katerih naši ločeni bratje žive, bolji duh krščanske sprave piha in da jih ljubezniveje solnce ogreva se poediniti s sveto rimsko katoliško cerkvijo. V Vermežu na Ogrskem se je lansko leto naenkrat 1400 ljudi iz grške ločene cerkve v grško zedinjeno, to je katoličansko povrnilo. Tudi iz Temešvara je vesela novica došla, da smo v Banatu 12.000 izpreobrnjencev pridobili in da se jih je še več nadejati, naj bi zedinjena cerkev v tistih krajih dovolj duhovnikov imela.¹⁾ »Žetev je velika,

¹⁾ [Ti kraji spadajo pod škofijo Lugos v komitatu (stolici, veliki županiji) Krasso-Serény (Krašo-Serenj). Ta škofija je bila ustanovljena l. 1853. in prvi njen škof je bil dr. Aleksander Dobra († 1870), ki je privedel veliko število razkolnih Rumunov v katoliško cerkev. Izpreobrnilo so se cele vasi z duhovniki vred tako, da se je za njegovega pastirovanja s pravó cerkvijo združilo okrog 50.000 prebivavcev. V onem času, se je tudi v drugih krajih več tisoč Rumunov zedinilo

delavcev pa malo,« veli Jezus; »prosite Gospoda žetve, naj pošlje delavcev v žetev svojo,« naj razkropljenih ovčic ločene cerkve iščejo in na svojih ramah v sveto cerkev Jezusovo nosijo, da bo skoro en hlev in en pastir.

Pred tremi leti so staroverski verniki ločene cerkve svojega patrijarha v Carigradu prosili, naj bi na duhovo ali binkoštno nedeljo vsi škofje prav slovesno sveto mašo služili v ta namen, da bi zedinjenje vseh kristjanov s pravo cerkvijo božjo izprosili. Kako čedna in nadepolna je taka misel naših ločenih bratov, ki nam priča njih svete želje z nami poediniti se! Tudi razsvetljeni pisatelji so se med njimi za poedinjenje obudili, kateri v pismih razkolnikom očividno kažejo, kako hudobno je bilo se ločiti od ene svete cerkve Jezusove in kako zločasto je po ti goljufni stezi trdovratno hoditi. Bere se, da besede te na dobro zemljo padajo in sovražnikom poedinjenja skrbi delajo. Ker pa naša bratovščina ss. Cirila in Metoda poseben svet namen ima, združiti zopet te ločene brate s sveto materjo kat. cerkvijo, je pač prav iz srca želeti, naj bi se čimdalje bolj širila med nami in vedno več gorljivih [gorečih] udov imela, posebno v sedanjih toliko važnih homatijah, katere se ravno v tistih krajih najhuje pletejo, v kojih so večjidel naši odkrušeni bratje doma.

4. Pač otožno je slišati in brati, kako grdo se razkolniki v svetih mestih, v Jeruzalemu na božjem grobu in v Betlehemu pri hlevcu rojstva Jezusovega, ki je mir ljudem prinesel, kateri so prave, pravične volje, črtijo, prepirajo in tako piplejo [rujejo], da so nevernim Turkom

s katoliško cerkvijo; škof Slomšek v naslednjih pismih še večkrat govori o Rumunih.]

v zasmeh, kateri jih morajo miriti. Hudobni srd se od ondod po krščanskem svetu med razkolniki vnema ter katoličanom stare pravice do svetih krajev po sili vzeti želi. — Groza je gledati velike vojske ob široki Donavi stati na krvav boj pripravljene, v kojih več ali manj tudi sovražni ogenj razkolništva tli in se ne ve, komu bo sreča potegnila in komu imamo blagoželeči? Le Bog zamore zamotani in skrotičeni klopčič te grozovite vojske¹⁾ razrešiti in poravnati v svojo čast in v povišanje svete cerkve božje, tako modro in lepo, da bomo vsi veseli. Zato pa imamo Boga ravno sedaj prav srčno prositi.

Preljubi bratje in sestre bratovščine ss. Cirila in Metoda, katere s tem pismom prav lepo pozdravim, to je važen stan in poklic naše zaveze molitvene. Prosim vas torej in zarotim v imenu Jezusovem, najvišjega pastirja naših duš, ne opešajte v molitvi, marveč nagnite milo srca svoja našim ločenim bratom in Bog, Oče ljubezni, ki želi, naj bi vsi enega srca in ene misli bili, hoče po naših gorečih prošnjah tudi njih srca ganiti in ogreti za sveto edinost k zveličanski cerkvi, On, ki vodi človeška srca kakor vodo v potokih; in kar je ljudem nemogoče, je pri Bogu vse mogoče. Pomnožimo, kolikor se v naši soseski da, število pobožnih družbanov in molitvenih [ki radi molijo] družban [družabnic]; več ko nas bode v molitvi združenih, več bo naša molitev obveljala in poprej bo uslišana. In ko bi nam ravno dobri Bog v svojih nezapopadljivih sklepih tega toliko zaželenega poedinstva vseh ločenih bratov ućakati ne dal, le prav goreče molimo in stanovitno prosimo, naj duh resniće našim ločenim

¹⁾ [Krimska vojska.]

bratom pamet razsveti, da spoznajo, kako v svoji trdovratni ločbi [ločitvi] grdo ravnajo — naj jim duh krščanske ljubezni mrzla srca ogreje, da se bodo nam odprla in stare rane ločitve pocelile, tako bo naša živa molitev pri Bogu ravno toliko vrednost za nas imela, kakor bi bila vse odločence izpreobrnila in poedinila. Blizu 60 milijonov ločenih bratov in sester vaši molitvi sosebno priporočim ter tudi Vas Bogu in Mariji, pa svetemu Cirilu in Metodu izročim, v krščanski ljubezni in molitvi

Vaš brat

Anton Slomšek.

Pri sv. Andreju, 9. sušca 1854.

4.

Pismo

bratom in sestram pobožne družbe
sv. Cirila in Metoda.

[Zgodnja Danica l. 1855, št. 12., str. 51—52.]

1. Vesele novice: napredek družbe, izpreobrnjenja. —
2. Žalostne vesti: preganjanje katoličanov na ruskem Poljskem, sovraštvo razkolnikov.

Spodobi se svoje drage brate in sestre vsaj enkrat v letu obiskati in jih prijazno pozdraviti; naj se to o častitem godu naših patronov sv. Cirila in Metoda zgodi ter ponovi bratovščine duhovno življenje. Po širokem in dolgem svetu bratje in sestre ss. Cirila in Metoda živijo, od severne Labe na Češkem, do južne Save na Hrvaškem, od tatranskih hribov na Ogrskem do švicarskih snežnikov; ker vseh obiskati ne morem, naj jih to pisemce moje obišče in jim pove žalostne, pa tudi vesele reči od bratovščine sv. Cirila in Metoda poediniti odločene staroverce (Grke).

1. Vesela novica je, da se število naših družbanov pobožne molitve čimdalje bolj množi. Preteklo leto so v Tirolih duhovniki naše bratrne [bratovščine] željni briskskega kneza in škofa Bernarda prosili, naj svoji škofiji to sveto bratovščino dovolijo. Potrdili so jo 16. junija 1854. in že 37 pobožnih duhovnikov briksenske in tridentinske škofije z nami moli in služi svete maše za poedinjenje odločenih bratov starovercev. Tudi po Ogrskem napreduje naša bratovščina posebno med prostimi Slovaki, katerim sta svoje dni apostolska brata sv. Ciril in Metod sveti evangelij oznanjevala. Moravcem so slavni brnski škof našo bratno preteklo leto sosebnopriporočili rekoč, da med množino pobožnih družb sedanje dobe ni prigradnejše od bratrne sv. Cirila in Metoda poediniti odločene staroverce in to žalostno razdrtijo zmagati, več z duhovskim orožjem molitve kakor z orožjem silne vojske. Naj si je ravno nekoliko družbanov naših preteklo leto pomrlo, nekoliko pozeblo, jih je še več novih na njih mesto pristopilo in lahko se nadjamo, da nas čimdalje več roke v nebesa povzdiga in moli po besedah Jezusovih: »Sveti Oče! ohrani jih, da bodo eno. Posveti jih v resnici, da bodo vsi eno, kakor ti Oče v meni in jaz v tebi; naj bodo tudi oni v nas eno, da svet veruje, da si me ti poslal.«

Druga vesela novica je, da kakor po Francoskem, se tudi v Rimu začno vnemati in za poedinjenje odločenih Grkov moliti. Prelepo molitev k Materi božji v ta namen so sveti oče Pij IX. potrdili in z odpustki obdarovali, kakor nam je »Zgodnja Danica« tega leta str. 11 veselo naznanila in molitev poslovenila.¹⁾

¹⁾ [To molitev za izpreobrnjenje razkolnikov gl. v knjigi F. Riharja, Marija v zarji slave, str. 197.]

Tretja vesela novica nam je, da naše molitve Bog uslišuje. Povrnili so se lansko leto od ločene staroverske — k naši katoliški cerkvi trije rusovski knezi, dasi jih ravno zato rusovska vlada srdito preganja in jih za izdajavce ima. Tudi v Petrinji se je neki hudodelec k smrti obsojen in od svojega popa grdo zapuščen, na poslednjo uro v krilo svete matere katoliške cerkve povrnil in spokorno umrl po vodbi [vodstvo] katoliškega pastirja. In za kolikor manj slovesnih izpreobrnitev v časnikih bremo, za toliko bolj lahko upamo in se nadjamo, da lepo izpreobrnjenje odločenih bratov in sester natihoma in skrivaj zori. Že se govori, da se več odločenih škofov pripravlja kupoma [skupaj] v naročje svete matere katoliške cerkve povrniti se. To se hoče lahko zgoditi, ako Bog da, da bo sila staroverskih mogočnikov po sedanji [krimski] vojski užugana in jim posvetila resnice prava luč. Bog daj, da bi uslišani bili !

2. Pa tudi žalostne se v časnikih gosterbero ter nas glasno opominjajo za odločene brate staroverce goreče in prisrčno moliti, naj jim Bog um in pamet razsveti pa mrzlo srce otali, da jih bo gorko solnce krščanske ljubezni ogrevalo. Godi se odločenim starovercem kakor mladikam, ki so od matere, vinske trte, odrezane. Ne zelenijo, ne cveto, pa tudi pravega sadja krščanskega življenja ne obrode, le suhim, vlačnim, zastaranim trtam so podobni v svojem dejanju in nehanju. Prava vinska trta svete vere, katero je Kristus zasadil, v sveti katoliški cerkvi raste; kdor ni z njo združen, ne rodi nobene pravega sadu, ampak se le suši in za ogenj pripravlja. O njih sveti Avguštin pravi: »Oni, ki so od prave cerkve ločeni in v razdrtiji žive, se nimajo obljubljenega plačila nadjati; zakaj

kjer ljubezen ne prebiva, tudi pravičnost bivati ne zamore. Ljubezen bližnjega pa ne dela hudega; bi pa vsi tako ljubezen imeli, ne bi telesa Kristusovega, njegove cerkve pohujševali, ne bi se ločili od nje edinosti.«

Žalostno se gostoma [pogostoma] bere, kako staroverski odločeni Rusi na Poljskem katoličanom silo delajo. Pred 16. leti so okoli 3 milijone pravovernikov¹⁾ posiloma materi katoliški cerkvi iz naročja odtrgali, njih zveste pastirje v sibirske puste pregnali in jim krive učeniške vsilili. Neprenehoma še tudi sedaj katoliške kristjane stiskajo, jim škofov ne dajo, da se dopolni pravovernim, kar je Kristus govoril: »Udaril bodem pastirja in ovčice se bodo razkropile.« Po ti poti jih mislijo v svoj krivoverski jarem vkleniti. Radi bi vse jutrove kraje spravili pod svojo oblast, pokončali rimsko katoliške vernike in po Turčiji gospodarili, zatorej so vzdignili krvav meč in začeli hudo vojsko [krimsko], katere konca še videti ni.

Žalostno nam je čuti, kako v bližnjih sosednjih deželah odločeni staroverci naše črtijo in grdo imajo. V Srbiji, ki je avstrijskemu cesarstvu soseda, ne sme še današnje dni katoliški duhoven rajnega katoličana očitno k pogrebu spremiti, dokler v Carigradu francoški vojščaki svoje pokojne brate brez strahu in slovesno k pokopu spremljajo in sveti križ na čelu izprevoda vpričo nevernih Turkov neso. Vse to očitno priča, da je prava krščanska ljubezen v srcih odločenih starovercev ugasnila in da se je nam katoličanom v sedanjih časih nevernih Turkov veliko manj bati, kakor pa krivovernih, trdovratnih starovercev.

¹⁾ [Ti pravoverniki so bili katoliški Rusini (Malorusi) grško-slovanskega obreda.]

Žalostno je slišati, kako odločeni staroverci pravoverne kristjane od svojih mladih nog črte in v svoji zmoti sovraštvo od roda do roda sporočajo, »kdor pa ne ljubi«, uči sv. Janez, »ostane v smrti«. — Mrzleje pa, kakor je do nas katoličanov njih srce, gorkejša bodi do odločenih bratov naša ljubezen — živa ljubezen goreče molitve za njih izpreobrnitev, naj se od nje ogrejejo. Se jim bo srce po naših prošnjah in dobrih delih ogrelo, se jih bo z božjo pomočjo tudi milo klicanje prijelo se povrniti v krilo svete matere katoliške cerkve, da bodo skoro en hlev in en pastir. To iz vsega srca želi, zato prosi in z Vami moli

Vaš

prijatelj in brat v Kristusu

Anton Martin,
lavantinski škof.

Pri sv. Andreju na Koroškem 9. sušca 1855.

5.

Opomemba

bratovščine ss. Cirila in Metoda
poediniti odkrušene staroverce.

[Zgodnja Danica 1. 1856, št. 11., str. 49–51.]

1. Vzhodni cerkvi se godi kakor izgubljenemu sinu (izgubljeni hčeri). — 2. Molitev in sv. obhajilo. — 3. Napredek bratovščine. — 4. Kako se v vojski spoznavajo katoličani in razkolniki. — 5. Izpreobrnjenja

1. Prelepo priliko nam pripoveduje Jezus o dobrem očetu, kateri je imel dva sina. Mlajši se je prevzel in zapustivši očetovo hišo svoje premoženje v tujih krajih malopridno zapravljal, poslednjič pa tudi v toliko revščino zapadel, da je moral svinje pasti in bi se rad otrobov

najedel, pa jih ni imel. »V resnici, ravno tako svoj del zapravi«, uči sv. Ambrož, »kdor se od svete cerkve kruši ali loči«.

Po ti prečudno lepi prigodbi Jezusovi naj vam tudi priliko posnamem o očetu dobrem, ki je imel dve hčeri, imenitni in zali, pa tudi bogati, kateri sta nad devetsto let v hiši svojega očeta srečno živeli in veselo rastli od leta do leta na premoženju in imenitnosti. Ali starejša hči je začela prevzetovati, svojo mlajšo sestro zaničevati in se nad njo tako hudo povzdigovali, da da hiši svojega očeta slovo ter noče biti pokorna. V napuhu se kruši (loči) od svoje mlajše sestre in se rajša med tuje ljudi poda. Kakor pa ptica, katera visoko leta, nizko obsedi, tako se tudi prevzetni hčeri zgodi. Doma ni hotela lepo ubogati, torej mora na tujem hudo služiti; v očetovi hiši ni hotela biti plemenita, spoštovana hči, pri tujcih mora biti zaničevana, zavržena dekla; že blizu tisoč let v žalostni sužnosti medli.

Poznate nesrečno, izgubljeno hčer? Ali ni vzhodna, odcepljena cerkev razkolnikov, odkrušenih starovercev? Lepo je izhajala s svojo mlajšo sestro, sveto rimsko katoliško cerkvijo, v kateri mi katoličani toliko srečno živimo in lahko Bogu služimo. Imela je kakor enega Očeta v nebesih, tudi enega očeta vseh vernih na zemlji, rimskega papeža, vidnega namestnika Kristusovega, katerega je Kristus skalo edino prave vere postavil in je na njo svojo sveto cerkev pozidal, katere ne bodo peklenska vrata premagala. Podpihana od oholih ali napihnjenih najemnikov, se je reva prevzela, nad svojega očeta, rimskega papeža, ošabno povzdignila, rekoč, da hoče rajše nevernemu Turku služiti, kakor rimskemu papežu, vesoljnemu poglavarju Kristusove cerkve, pokorna biti. Kar

je slepa sirota želela, je zadela; po enih krajih jo imajo neverni Turki v trdi sužnosti,¹⁾ po drugih ji zapovedujejo posvetni oblastniki, kaj ima verovati, kako obhajati božjo službo. Pomanjkuje ji sploh kruha potrebnega nauka ter njeni popi (duhovniki) po mnogih krajih še čitati ne znajo. Nima za mladino domačih šol in kdor želi svojo deco (otroke) bolje izučiti, jo mora v tuje kraje poslati. Največ pomanjkuje starovercem pa dobrega srca, prave krščanske ljubezni ter svoje brate in sestre, rimsko katoliške kristjane krvavo črte, vedno sovražijo in nas kolnejo. Kjer pa v srcu prave ljubezni ni, tam je mrtva, žalostna puščava. Vere starovercem sicer ne manjka, pa kaj da je mrtva. Kdor pa ne ljubi, uči sv. Janez, ostane v smrti. »Ako bi vse človeške in angeljske jezike govoril, pa bi ljubezni ne imel, bi bil kakor bučec bron ali brneč zvonec. In če bi vso vero imel, tako da bi gore prestavljal, ljubezni bi pa ne imel, za nič sem. Ljubezen je potrpežljiva, je dobrotljiva; ljubezen ni nevoščljiva, napačno ne ravna, se ne napihuje, ni častilakomna, ne išče svojega, se ne dá razdražiti, ne misli hudo.« Tako krščansko ljubezen vernim sv. Pavel pri-

¹⁾ Kako se odkrušencem žalostno godi, naj nas ta-le prigodek podučí. Nad 50 let so se odcepljeni Armenci in Grki prepirali, ali se sme pri sv. maši vinu vode prilivati? Armenci so trdili ne, Grki pa da. Ker jim nihče ne razsodi, so prisiljeni turškemu sodniku svoj prepir dati razsoditi. In kaj kristjanom Turek razsodi? »Vino je nečista stvar, po koranu (mohamedanskem zakonu ali postavi) prekleto in prepovedana; zato se tudi rabiti (piti) ne sme. Po kavi vsi k daritvi naše gole čiste vode ne jemljete? Tako nevernik veli vernim kristjanom storiti, kar sam ne razume; in godi se jim po besedah Jeremije preroka: »Sirote smo postali brez očeta, naše matere so vdove. Naši očetje so grešili in jih ni; mi pa njih grehe plačujemo.«

poroča in ravno ta prava ljubezen je odkrušenim starovercem umrla.¹⁾

Poglavitni vzroki divjega srda, ki ga odkrušeni [ločeni] staroverci do nas imajo, so prostega ljudstva velika nevednost in njih duhovnikov grd napuh in samopašnost. Nevedni ljudje so našega usmiljenja vredni, zakaj oni se tega drže, kar od mladih nog čujejo ali slišijo; njih trdovratni pastirji pa so naše molitve potrebni, naj jih sv. Duh razsveti. Jim oči odpreti in iskro prave krščanske ljubezni v njihovem ledenem srcu zopet obuditi, jim izprositi milost razsvetljenja, naj bi spoznali, da smo vsi otroci enega očeta, ene matere sini in hčere, da bi nam prijazno roko podali in se z nami združili v hiši naše svete matere katoliške cerkve, kakor so naši očetje srečni v krščanski občini skupaj živeli: to od Boga izprositi se je pričela naša slavna bratovščina sv. Cirila in Metoda, slovanskih apostolov in blagih bratov, katera sta mnogo narodov pokristjanila in v hišo svete matere katoliške cerkve pripeljala, katere je pa nekoliko let potem sovražni duh razdvojil.

2. Premagati žalostno razdvojestvo [razkol] odkrušenih starovercev imamo dvojno mogočno orožje: molitev in pa sveto obhajilo žive ljubezni Jezusove.

1) Sv. katol. cerkev moli neprenehoma, sosebno pa na veliki petek, ko je Gospod svojo rešnjo kri v spravo za ves svet prelil, tudi za vse odločene razkolnike in krivoverce, za jude in neznaboge, naj bi se jih Bog usmilil. Odkrušeni staroverci pa tihi petek nekrščansko navado imajo, da pri svoji službi božji papeža, našega svetega očeta kolnejo, pljuvajo in izobčujejo, pa ne vedo zakaj. Bere se, da je svoje dni staroverski odkrušeni patrijarh vsako leto veliki petek žebelj v vrata božjega groba v Jeruzalemu zabil rekoč: „Tako bodi rimskemu papežu!“ Oče! odpusti jim, ne vedo, kaj delajo.

Molitev oblake predere, od kraja do kraja, od morja do morja sega; ni srca, da bi ga molitev ne premagala, če je le prava in stanovitna. »Česar bodete Očeta v mojem imenu prosili,« veli Kristus, »bodete prejeli, da bo vaše veselje popolno.« Poediniti odločene brate in sestre staroverske in zaceliti globoko rano starodavne ločitve imamo najboljše zdravilo, presveto obhajilo neskončne ljubezni Jezusove, katero nam je pri zadnji večerji v živo znamenje postavil in tako goreče naročil rekoč: »Novo zapoved vam dam, da se med seboj ljubite, kakor sem jaz vas ljubil. Potem vas bodo vsi spoznali, da ste moji učenci.« Presveto obhajilo večerje Kristusove je najlepše ponovilo tiste prisrčne molitve, katero je usmiljeni Jezus opravil, ko je od svojih slovo jemal ter je prosil nebeškega Očeta rekoč: »Sveti Oče! ohrani jih v svojem imenu, katere si mi dal, da bodo eno, kakor mi. — Pa ne prosim samo zanje (za apostole), ampak tudi za tiste, ki bodo po njih besedi v mene verovali, da bodo vsi eno, kakor ti Oče v meni in jaz v tebi; da bodo tudi oni v nas eno; da svet veruje, da si me ti poslal.« V ta namen molijo torej verni družniki in družnice sv. Cirila in Metoda vsak dan Oče naš in Češčeno Marijo ter gredo o godovnici [prazniku] sv. Cirila in Metoda (9. sušca) k sveti mizi božji, da ne molijo sami, ampak tudi Jezus svojega Očeta z njimi prosi, naj bi vsemogočni Bog, ki vodi srca ljudi kakor vodo v potoku in hoče, naj bi vsi enega duha, enega srca enkrat zveličani bili, pregrešni srd odkrušenih bratov potolažil, jim srce za pravo ljubezen ogrel ter jih zopet nam pridružil, ki so nam toliko ljubi in dragi, naj bode skoro en hlev in en pastir.

3. »Večje ko je število vrlih vojščakov, močnejša je njih orožja moč, obilnejše ko so

množice pobožnih bratov in sester molitve za poedinjenje odkrušenih, popreje bomo uslišani.« Vesela novica je torej za nas, da se je tudi preteklo leto število udov bratrne sv. Cirila in Metoda obilno pomnožilo. Vnovo so pristopili Linčani na gornjem Avstrijskem in nam 677 udov naznanili. Pridružilo se je tudi mnogo katoliških Slovakov na Ogrskem po raznih škofijah; in če se ravno družbanov število natanko ne ve, ker eni odmrjejo, drugi njih mesto nastopijo, vendar lahko gotovo rečemo, da je bratov in sester naše molitve blizu 15 tisoč narastlo, ki z nami po nemških in slovenskih škofijah srca in roke povzdigajo, naj bi dobri Bog vse verne kristjane poedinil in v eno pravo katoliško cerkev združil, da kakor je le en Bog, ena (prava) vera in en krst, naj bi tudi skoro en hlev, eno občestvo, ena cerkev pravovernih bila, v katero smo vsi poklicani.

4. Veselo in zaupljivo se pa tudi čuje in bere, kako neskončno usmiljeni Bog naše združene prošnje uslišuje, če ravno ne po naših mislih, zakaj nezapopadljive so njegove sodbe in neizvedne njegove poti. Krvava vojska [krimska] se je pred dvema letoma vnela med staroverskimi odkrušenimi Rusi in Francozi in Angleži ter se je vsula po vzhodnih, turških in rusovskih krajih, v katerih je bilo ime katoličanov poprej ali neznano, ali sovraženo. Na bojiščih in po vojaških bolnišnicah so se staroverci in katoliški kristjani še le spoznavali. Usmiljene sestre, prelepi cvet žive ljubezni naše svete katoliške cerkve, so tudi ranjenim starovercem ljubeznivo stregle in jim krščansko ljubezen v lepem dejanju oznanjevale. Pobožni in srčni vojni duhovniki so med šviganjem morivnih krogel umirajoče na boju, kakor po bolnišnicah, oskrbovali in jim svete zakramente delili.

Vse to videti in čutiti je odločenim starovercem oči odpiralo ter so spoznavali, kako ljubezniva in delavna je živa vera katoličanov in katoliški verni vsi drugačni, kakor so jim doma o njih pravili. Tudi neverni Turki so jeli spoznavati naše svete vere moč in spoštovati katoliške cerkve mogočnost.¹⁾ Turški cesar je usmiljene sestre hvalil in jih angelje ljubezni imenoval. Dajal jim je obilne miloščine ubogim bolnikom v pomoč, tudi jim vse rad dovolil, kar so ga prosile. Francoski vojaki so svoje mrtve tovariše očitno po ulicah Carigrada k pogrebu nosili, s križem naprej, kjer se poprej to sveto znamenje naše vere ni smelo pokazati. Dnevniki pišejo, da hoče turški cesar dovoliti in postaviti, naj kristjani v prihodnje po vseh turških pokrajinah cerkve zidajo in očitno službo božjo obhajajo. Zaupajmo, da hočejo tudi Rusi, do sedaj katoličanom sila trdi, jim v prihodnje

1) Predlanskim je došel drugi oddelek francoskih vojščakov v Drinopolje, slavno mesto Turčije. Vojskovodja vpraša, ali imajo v tem kraju katoličani kako cerkev ali mašnika. Pokazali so mu priprosto pojato (bajtico) v najrevnejšem kraju mesta, v kateri je ubog katolišk mašnik, od mohamedancev zaničevan, vernim katoličanom, katerih je celo malo krdelo bilo, božjo službo opravljal. Vojskovodja hoče katoliško vero vpričo nevernikov počastiti. Na zalem otoku med vodami da altar postaviti in prav lepo po vojaško napraviti, in vse poslance zunanjih oblastnikov k sv. maši povabiti. Prihodnjo nedeljo pelja vojskovodja 20 tisoč vojakov prazno oblečenih k službi božji, ter jih v dve lepi vrsti postavi. V sredi cvetočega drevja pristopi katoliški mašnik k altarju s kelihom v rokah, opravi po rimsko katoliški šegi sveto mašo in veličastno vojaštvo blagoslovi, katero pred njim na kolenih kleči. Turki od vseh strani skupaj lete, gledajo in se čudijo; kaj takega na turški zemlji videti niso mislili.

Tako se naša sveta vera med neverniki pove-
ličuje.

bolj mili biti in nam prijazneje roko za vere del v duhu krščanske ljubezni podajati. Vse to in tako se je preteklo leto katoliški cerkvi v dobro nagnilo.

5. Pa tudi v naših avstrijskih krajih se še vedoma bolj in bolj srce odkrušenih starovercev h katoliški cerkvi nagiba. Na Ogrskem v krašojevski stolici se je vsa duhovnija Izgar¹⁾ s svojim duhovnikom vred poedinila in naša postala. Naj si ravno trdovratni staroverci take poedinjene verne kristjane krvavo črtijo, preganjajo in v ječe zapirajo, ubraniti jim v hišo svoje prave matere, svete katoliške cerkve, le ne zamorejo, kadar jih sv. Duh razsveti in za edino pravo zveličansko cerkev oživi.

Blagor nam, srečni smo, kateri v hiši svete katoliške cerkve živimo in zavživamo obilnost duhovnih dobrot; toda žalost mora vsako krščansko srce opadati [navdajati], da je še toliko odkrušenih bratov in sester, Slovanov in Grkov po svetu, kateri so po duhovno izgubljenemu sinu podobni in v dušni revščini žive. Tudi njih usmiljeni oče, skrbna mati nazaj želita, naj bi le svojo revo spoznali in se v naročje svete katoliške cerkve povrnili; pa kaj da je množini njih še zakrito, kar jim v zveličanje služi! — Ne naveličajmo se torej, bratje in sestre sv. Cirila in Metoda, za nje moliti in neprénehoma Boga prositi, naj se, kakor v priliki izgubljeni sin, tudi izgubljena hči — odločena vzhodna cerkev starovercev v vidno hišo nebeškega Očeta, v sveto katoliško cerkev povrne. In kakor je bilo nad najdenim sinom v očetovi hiši veliko veselje, tako se bomo tudi mi veselili s sveto materjo katoliško cerkvijo v vesoljnem florentin-

1) [To izpreobrnjenje se je izvršilo pod škofom Aleksandrom Dobra v škofiji Lugos, ki se nahaja v komitatu (stolici) Krašo na Ogrskem.]

skem zboru rekoč: »Veselite se nebesa! zemlja raduj se! podrta je stena, katera je zahodno (rimsko-katoliško cerkev) od vzhodne (grške) krušila [ločila]. Mir in edinost sta se zopet povrnila«. Bog nas usliši, da bi se to skoro zgodilo! Amen.

Anton Slomšek.

6.

Milo pozdravilo

družbanom bratovščine ss. Cirila in Metoda za poedinjenje ločenih Grkov.

[Zgodnja Danica l. 1857, št. 11., str. 42—43 in št. 12., str. 45—46.]

1. Kako dobro in Bogu prijetno je delo za zedinjenje.
2. Število razkolnikov.
3. Napredek bratovšine
4. Izpreobrnjenja.
5. Molitev in miloščina.

1. »Glej, kako dobro in kako prijetno je, ko bratje v lepi edinosti žive,« prepeva David, kraljevi prerok. Tako življenje in pa mazilo na glavo, ki se po licu oceja, da oblačilo žlahtno diši; takošna zločnost je kakor rosa po gorah, katera hribe pomaka in zeleni. Taki družini Gospod blagoslov in srečo neprenehoma daje. — Koliko dobro delo in Bogu prijetno je torej ločene brate in sestre spraviti, da so si dobri! Pa še prijetnejše je, odločene kristjane, brate in sestre Kristusove, spravljati v krilo svete matere katoliške cerkve, v zveličansko hišo nebeškega Očeta, od katere so ločeni! To si bratrna svetih apostolov in bratov Cirila in Metoda prizadeva. Bog ji daj srečo!

Blizu tisoč let je sveta cerkev lepo cvetela; dokler je od solnčnega vzhoda do zahoda enega

najvišjega poglavarja in vidnega namestnika Kristusovega, rimskega papeža, imela in po otroško častila! Vsi pravoverni so bili srečni otroci enega Očeta, pa tudi ene matere svete katoliške cerkve, katero so po otroško spoštovali in slušali. Sovražnika božjega kraljestva je pa na edinost svete cerkve hudo mrzelo; podpihal je torej napuh prevzetnih možakov, da so se nad skalo cerkve, Kristusove neveste, povzdignili in raztrgali drago čredo pravovernih kristjanov in jih odtrgali najvišjemu pastirju, rimskemu papežu. Sovražnik krščanstva je podkuril neverne mohamedance, da so na kristjane segali in razpor med kristjanstvom jim je v Evropo vrata odprl. In ako bi ne bil vsegamogočni premagavec peklenške moči, Jezus Kristus, svoji nevesti vsegamogočne roke podal, bi bil turški meč tudi nas že davno požrl, kakor je v jutrovih deželah odločene staroverce neusmiljeno podjarmil, da so kakti ovce brez pastirja.

Hujši sovražnik ko Turkov krvavi meč je pogosto ločnikov [ločencev] ognjeni srd zoper sveto katoliško cerkev. Turkov meč je Bog ukročal, upadla jim je silna moč; naj bi dobrotljivi Bog tudi sovražni srd odločenih starovercev utolažil in pravo krščansko ljubezen v njih ledenem srcu oživil, bratje in sestre sv. Cirila in Metoda srca in roke k Bogu povzdigujemo, svoje molitve Bogu darujemo, ki razkolnost sovraži, edinost v veri in krščanski ljubezni pa ljubi ter združeni prosimo, naj bi se skoro stena razdrtja svete cerkve med jutrom in večerom podrla, si vzhodna in zahodna stran vernih prijazno roko podala, da bi bil na zemlji en hlev in en najvišji pastir.

2. Lepo število se je pretekla leta vzhodnih kristjanov v krilo svete katoliške cerkve že po-

vrnilo in jih mnogo tudi v sedanjih letih prestopa; pa še veliko večja množica jih trdovratnih ostaja, ki se branijo rimskim katoličanom roko podati. Med njimi je 70 milijonov ločenih Grkov, kateri po Rusiji, Turčiji, po Grškem in po otokih med Azijo, Evropo in Afriko bivajo. Med temi so odločeni Slovani po Ogrskem, Sedmograškem, Slavonskem in Hrvaškem, po Dalmatinskem in Črnogorskem, kateri so našega rodu, pa ne naše vere, in za katerih pospravo [spravo] smo posebno dolžni prav srčno moliti. V našem cesarstvu je 3,720.000 že poedinjenih, 3 milijone in pol pa še odločenih starovercev, katerim milosti razsvetljenja potreba, naj bi jim vnela ogenj krščanske ljubezni in edinosti. Odločeni so v jutrovih deželah še Jakobiti in Kaldejci, ki po državah Azije živijo, katerih se je nad 50.000 k naši sveti cerkvi povrnilo, okoli 500.000 pa je še odločenih. Po Egiptu še kakih 200.000 Koptov živi, ki so ostanki nekdanjih Egipčanov, zelo zapuščenih, revnih ljudi, katerih je le kakih 2 ali 3000 katoličanov. Večji del teh bi bilo pri volji v sveto katoliško cerkev pristopiti, naj bi jim imeli pripravnih dušnih pastirjev poslati. Najimennejši narod jutrovih krajev je blizu 4 milijone Armencev, med vsemi najbolj prebrisanih in poštenih, ki so v sedanjem času najbolj pri volji se z nami združiti in v sveto katoliško cerkev povrniti. Na to so sveti oče papež Pij IX. pretekli adventni čas, ko se je bila devetdnina [devetdnevnica] v čast Device Marije brez vsega madeža spočete pričela, verne posebno opomnili, naj v svojih molitvah sosebnost tistih pomnijo, ki se pripravljajo k sveti cerkvi povrniti, naj bi jim Bog to milost toliko poprej in toliko bolj gotovo podelil, kolikor bolj srčno in združeno bodo verni zanje molili.

3. Nerazumljive so sicer božje sodbe in neizvedljiva njegova pota, kakor sv. Pavel pravi, in ne vemo, kdaj bo Gospodu dopadlo, vse odpadke [ločine, dele] ločenih kristjanov s sveto rimsko katoliško cerkvijo združiti in vse krivoverce kakor izgubljene sine in hčere v hišo Očeta, v sveto edino pravo, zveličansko cerkev nazaj pripeljati; pa ta je gotova, da več kakor se nas k molitvi za poedimbo odločenih starovernikov združi, lepši bo naše krščanske ljubezni sad, obilnejša bo naše prošnje moč, večje število se jih bo k nam povrnilo. Ta resnica se vidi v zgodovini preteklega leta ter nam daje novo veselje in pogum, svoje molitve bratovsko povzdigniti, pa tudi srčne želje, pomnožiti pobožne družbe število. Lepo se je narastlo lansko leto število naših bratov in sester, pred vsem drugim v brnski škofiji na Moravskem, ravno v tistih krajih, kjer sta sveta brata, Slovanov apostola sv. Ciril in Metod, učila; nad 6500 družbanov v ti škofiji z nami za poedinjenje odločnikov moli. V gornjem Avstrijskem okoli Linca se je število bratrskih udov tudi pomnožilo in ravno so nad 121 novo zapisanih družban in družbanov poslali. Tudi na spodnjem Kranjskem se je preteklo leto okrog Metlike lepo število bratov in sester sv. Cirila in Metoda nabralo, kar jih vemo; upati jih je pa še več, katerih ne vemo, posebno po gornjem Ogrskem. Nadjamo se, da se je naša pobožna bratovščina gotovo čez 25.000 udov narastla, kateri se z mogočnim orožjem žive molitve zoper versko razdrtje in krivoverstvo srčno vojskujejo in povzdigujejo božje kraljestvo na zemlji; Bog jim daj dobro!

4. Da pa prizadevanje naše Bogu dopade in naše združene molitve niso zastonj, nam čim-

dalje obilnejše povrnitve v našo sveto cerkev očitno pričajo. Tako so preteklo leto odločeni Bojani¹⁾ na Sedmograškem blizu mesta Černovca pridige katoliškega kaplana zaklinskega radi poslušat hodili. Milost božja jim je srce omehčila in beseda božja jih tako ganila, da si niso ubraniti dali se v sveto katoliško cerkev povrniti. Vsa ves (vas) Bojan, 400 rodbin, se je prvega rožnika 1856 v sveto katoliško cerkev povrnila. Črnoviški dekan in korar Maksimovič so jih slovesno sprejeli in z besedami sv. Pavla pozdravili rekoč: »Bratje, veselite se, bodite popolni, opominjajte se, bodite ene misli, imejte mir in Bog miru in ljubezni bo z vami.« V velikovaradinski stolici je lansko leto nad 1000 ločenih -Grkov [Rumunov] v katoliško cerkev pristopilo in nadjati se je, da se jih hoče še več povrniti.

5. Molitev in miloščina sta naj-mogočnejši podpornji za razširjanje in utrjevanje božjega kraljestva na zemlji. Molitev nevernim in odkrušenim [ločenim] v pravo cerkev pot pripravlja, miloščina jim pa popotnico daja, da lažje in bolj veselo pridejo. Molitev oskrbi dušo, miloščina pa telo ter stori, da bo ves človek osrečen; oni sta dve sestri, kateri pomagata oznanjevalcem svetega evangelija po vsem svetu, sta dve peruti, po katerih leti evangeljski glas po vsi zemlji in do pokrajin zemlje božjega nauka besede. Nevere, krivovere in pa razdrtja v veri so duhovne, zelo hude, nevarne in nalezljive bolezni; jih ozdraviti ni boljšega vračtva [vračitev, zdravljenje], kakor molitev in miloščina. Molitev stori, da neverniki

¹⁾ [To so bili Rumuni, katerih se je v onih letih, več tisoč zedinilo s katoliško cerkvijo.]

in krivoverci svoj žalostni stan spoznajo in potrebo občutijo izpreobrniti se; miloščina jim pa lepo postreže, da se v pravo cerkev povrnejo in na duši ozdravijo.

Veselo torej molimo, bratje in sestre ss. Cirila in Metoda, za poedinjenje odločenih kristjanov in prav trdno zaupajmo, da bo dobri Bog naše zdihljaje uslišal. Jelo se je v jutrovih krajih daniti in tudi nevernim Turkom svitati, da se na sveto mater katoliško cerkev radi ozirajo, katero so poprej smrtno sovražili, ter katoliške naprave močno spoštujejo, katere so poprej ošabno zaničevali. Katoliške šole in pa bolnišnice nevernikom in krivovernim razkolnikom v katoliško cerkev vrata odpirajo; poduka mladina, — postrežbe bolniki potrebujejo, kakor se v naši sveti cerkvi deli po duhovskih družinah in katoliških redovih. Po gorah Libana in po ulicah Carigrada katoliški redovniki in redovnice šole imajo in vse se po njih ozira, bodisi odločen kristjan, ali neveren mohamedan. V Carigradu veliko bolnišnico napravljajo, katera bo veliko tisoč postelj za bolnike imela in brez vsega razločka betežne sprejemala, Turke kakor kristjane, neverce kakor odločene staroverce. Usmiljene sestre jim bodo stregle in z dejanjem ljubezni razvidno oznanjevale, da je le sveta mati katoliška cerkev prava in edino zveličanska, katera take verne otroke ima. Vse prikazni jutrovih krajev, ki so dozdej odločeni in naši sveti cerkvi sovražni bili, nam veselo obetajo, da hoče bolje biti, se ogreti odločenih jutrovcev ledeno srce in žalostna stena podreti, katera nas je dosihdob ločila.

Ravno te vesele prikazni nas pa tudi prijazno vabijo in opominjajo, ne rok križem držati, marveč jih prisrčno k molitvi povzdigati in tudi dajati po moči vbogajme v podporo katoliških

naprav v jutrovih, ravno v tistih deželah, iz katerih je tudi našim krajem svoje dni došla prave vere luč in vsakovrstna pomoč. Tako bode naša krščanska bratna ss. Cirila in Metoda prav popolna; popolno bo pa tudi naše veselje; in če ravno nas veliko na tem svetu poedinjenja vseh odločenih bratov ne učaka, hoče vendar to veselje toliko lepše, kakor zaupam, v nebesih za nas biti. Pač lepe in resnične so torej besede, s katerimi prečastiti brnski škof našo bratovščino vsem vernim priporočajo rekoč: »Večkrat smo že svojim častitim duhovnom opomnili molitveno družbo sv. Cirila in Metoda za poedinjenje razdrtovercev [razkolnikov], sosebnost odločenih Slovanov. Kajti je že Zveličar ravno pred svojim trpljenjem k Očetu zdihoval in molil, naj bi vsi, ki bodo v njega verovali, v sveti edinosti bivali: da bi bili vsi eno (je dejal), kakor si ti, Oče! v meni in jaz v tebi; da bodo tudi oni v nas eno, da svet veruje, da si me ti poslal (Jan. 17, 21); taka molitev za pokončanje razdrtoverstva in krivover Bogu gotovo dopade. Saj se opravlja le za božjo čast in pa za zveličanje duš, katero se s tem pospešuje. Pa tudi oni, ki v ta namen molijo, ne bodo brez blagoslova, dokler sv. apostol (Jakob 5, 19—20) pravi: »Bratje moji! ako kdo izmed vas zaide od resnice in ga kdo vrne; naj ve, da kdor ga vrne od njegove krive poti, bo rešil njegovo dušo od smrti in pokrili veliko število grehov.« Oh, in koliko je grehov v sedanjih časih, katere pokriti nam je po vsi pravici želeti! Naj bi se torej društvo ss. Cirila in Metoda po naši škofiji kakor drugod čimdalje bolj razširjalo in njih število neprenehoma množilo, kateri za

povrnitev odločenih vsak dan svoj Oče naš in Češčeno Marijo molijo in k temu pobožne besede pristavijo: »Sveta brata, Ciril in Metod, prosita za nas!« — Tako bodi! Amen.

Pri sv. Andreju, 24. svečana 1857.

Anton Martin
lavantinski škof.

7.

Obletnica

bratovščine ss. Cirila in Metoda,
poediniti v sveto katoliško cerkev
razpornike, staroverce.

[Zgodnja Danica l. 1858, št. 6., str. 41—42.]

1. Namen in napredek družbe. 2. Izpreobrnjenja.
3. Bratovščina sv. Petra na Nemškem.

1. Ko so bili neusmiljeni trinogi Kristusa križali, so hitro nad njegova oblačila segli in si jih razdelili; njegove suknje pa, ki je bila brez šiva od vrha sceloma tkana, niso raztrgali, temveč so celo pustili in za njo vadjali, čegava bi naj bila. Ta suknja Kristusova pomeni potrebno edinost njegove svete cerkve v veri in v krščanski ljubezni, za katero je Kristus prisrčno molil po poti na Oljsko goro se odpravljaje v bridko trpljenje in smrt.

Hujše od križevavcev Jezusovih so delali in še delajo vsi razkolniki in krivoverci, ki duhovsko suknjo Kristusovo, verno družino svete krščanske cerkve trgajo ter krive nauke in napačno mnenje med verne trosijo, sveto vero kalijo ali motijo in morijo krščansko ljubezen. Najhujša ločitev se je devetega stoletja po Kristusovem rojstvu vnela, razdvojila suknjo Kristusovo, občino vernih kristjanov na večerno in

jutranjo stranko, katera ločba še sedaj trpi ter sveti materi katoliški cerkvi mnogo žalosti dela.

To žalostno razdrtijo popraviti smo spet eno leto premolili in preprosili, naj bi dobri Bog po neskončnem zasluženju Kristusovem, po prošnji Marije, prečiste Device, po svetih apostolskih bratih Cirilu in Metodu razpornikom starovercem srce ogrel in um razsvetil, da bi spoznali svojo krivico in nesrečo, v kateri že blizu tisoč let žive, da se stola svetega Petra, stebra resnice, da se svete katoliške cerkve ne držijo, ki je nepremagljiva skala, na katero je Kristus svojo cerkev zidal. Bilo je preteklo leto kakor leto molitve naše, tudi leto usmiljenja božjega. Število udov naše bratovščine se je lepo narastlo, pa tudi krdelo vernih pomnožilo, kateri so od razkolnikov v krilo naše svete matere katoliške cerkve prestopili.

Pridobili smo lansko leto sobratov in sester po Češkem in po Ruskem; pridružilo se je blizu dvesto vernikov duhovnije jablonske v cipški škofiji [na Ogrskem]; na gornjem Avstrijskem, na spodnjem Kranjskem, kakor po drugih domačih krajih je novih bratov in sester se naši molitvi pridružilo; in dasi je ravno nekoliko poprejšnjih udov pomrlo, morda tudi opešalo, vendar ne rečemo preveč, da zdaj okolu 27.000 vernih srca in roke k Bogu povzdiguje za poedinjenje ločenih Grkov z našo materjo katoliško cerkvijo.

2. Pristopila je preteklo leto v našo katoliško cerkev imenitna kneginja rusovska Barjatsinska, mati višjega vojvoda rusovske vojske v Kavkazu, gospa, ki po vsem rusovskem carstvu slovi kot premožna in prebrisane glave. Utemeljila je v Petrogradu ob svojem mnogo dobrih naprav ter si z dobrimi deli in pobožnim premišljevanjem pot v pravo edino zveličansko

cerkev pripravila in je v Rimu v stolni cerkvi svetega Petra sveto pravoverstvo očitno spoznala. Preteklo spomlad je 180 rodbin razpor-
nikov [razkolnikov] v Bojanici,¹⁾ moldavski
srenji, v krilo katoliške cerkve pristopilo. Pre-
častiti škof Benjamin,²⁾ izmed najbolj učenih in
blagosrčnih staroverskih škofov, se je naši sveti
cerkvi pridružil. Hudo so mu branili in ga trdo
zapirali, pa si ni dal ubraniti in je zdaj na potu
v Rim se svetemu Očetu Piju IX. spodobno
poklonit.

3. Božji duh budi po Nemškem, Francoskem
in Angleškem kristoljubne duše, da za poedi-
njenje razkolnikov molijo in si po vsi moči pri-
zadevajo dokazati, da ima nevesta Kristusova,
njegova drago odkupljena nevesta edina biti.
Trije škofje na Nemškem, monastirski [v Mün-
ster-u], hildesheimski in paderbornski, so pova-
bili škofove, svoje sosede, naj se združijo za po-
edinbo tako imenovane vzhodne ali grške ločene
cerkve z vesoljnim očetom pravovernih krist-
janov, z rimskim papežem. V ta namen hočejo
naravnati dnevnik [časopis] in bodo z njim po-
jasnjevali učeni možje, v katerih rečeh se od-
krušeni staroverci od nas ločijo, pa tudi v oči
vidno dokazovali po pričbah svetih cerkvenih
očakov, kateri so popred [pred] žalostno ločbo v
grški cerkvi učili, pa tudi iz lastnih pisem
staroverskih razpor-
nikov, da sedanji trdo-
vratni ločeniki nimajo prav, ko se branijo po-
edinbe in sveto rimsko-katoliško cerkev nepre-
nehoma zabavljajo in črte, kakor jim je huda
navada, da se Bogu usmili! Pisal se pa bo dnev-

1) [Glej opombo str. 60].

2) Imenovani Benjamin je bil škof v Galati v
Carigradu. Bil je pri svojih vernikih silno priljub-
ljen in z žalostjo so se ti ločili od njega, ko je bil
imenovan za nadškofa v Sarajevu v Bosni. Že v

nik v nemški in francoski besedi, da bomo lahko mi in oni pisma razumeli.¹⁾

Kakor mi Slovenci in soudje naši sveta brata Cirila in Metoda v pomoč kličemo, ki sta se temu žalostnemu razporstvu ravno o njegovem začetku ustavljala in pokristjanjene verne v krilo prave cerkve vodila, tako mislijo Nemci svetega Petra v pomoč svoje družbe klicati, ki je začetnik in skala naše svete katoliške cerkve. Radi bomo svojim novim tovarišem in tovarišicam naše molitve prijazno roko podali ter zaupamo, da bodo prošnje treh mogočnih prošnikov naše združene molitve pred sedež usmiljenja božjega spremljale in se ledena srca raz-

Carigradu se je nagibal h katoličanstvu, toda dolgo ni nihče tega opazil. Nazadnje so ga pa le zatožili pri patriarhu in poklican je bil na zagovor. Ko je prišel v Carigrad, kamor se je podal čisto mirno, ker se ni čutil krivega, ni hotel iz previdnosti k patriarhu na stanovanje, ampak si je poiskal varne strehe drugod. In pokazalo se je, kako prav je imel. Nekega dne gre na izprehod in kar naenkrat ga zgrabita dva roparja, ki ju je najel razkolniški patriarh, posadita ga v zaprt voz in ga odpeljeta proti Odrinu (Adrianoplu). Vsi poštení so bili zaradi tega razburjeni in na pritisk papeževega delegata je sklenil francoski konzul, da ga reši. Toda patriarh je kratkotalo odgovoril, da ne ve zanj. Ker pa se je zdelo konzulu, da je nesrečni nadškof zaprt v kakem samostanu v sredi Balkana, prosil je podkonzula v Plovdivu, naj pošlje koga v samostane poizvedovat. Tajnik podkonzulov je šel na pot in v kratkem izvedel, kje je ujetnik. Tajnik se je izdajal za pravoslavnega in si pridobil zaupanje nekega mladega meniha, ki ga je tudi peljal k nadškofu. Naročil je nadškofu, naj napiše pismo, v katerem izpove katoliško vero in protestira proti nasilju. Na podlagi tega pisma je francoski konzul rešil nadškofa Benjamina. Ta se je naselil potem v Përi v Carigradu in živel kot veren katoličan do leta 1897.]

¹⁾ [Kolikor nam je znano, se ta načrt ni uresničil.]

pornikov po njih talile. Pa tudi pisma v ta namen podana jim bodo glave lepo pojasnjevale, naj bi spoznali, da le v edinosti svete cerkve Jezusove, katere srce je sveti rimski stol, je gotovo zveličanje naše.

Ne pešajmo torej, predragi bratje in sestre sv. Cirila in Metoda, v prisrčnih molitvah za izpreobrnjenje ločenih Grkov, starovercev! Prosimo in po svoji moči pomozimo, naj bo zopet in pa skorej suknja Kristusova cela, naj bo na svetu le en hlev in pa edini najvišji pastir.

Slomšek.

8.

Obletnica

bratovščine sv. Cirila in Metoda
za poedinjevanje odločenih staro-
vercev ali Grkov.

[Zgodnja Danica l. 1859, št. 6., str. 42—43.]

1. Bratovščina pridobiva novih udov. 2. Družba sv. Petra na Nemškem. 3. Izpreobrnjenja. 4. Razmere katoličanov na Ruskem.

1. Sveta cerkev Kristusova je živo, krepko drevo, ki vsako leto zeleni, cvetje poganja in sadja nebeškega daje. Kdo pravovernih kristjanov premišljuje to veličastno in mogočno drevo, ne bo vesel Boga hvalil, da pod tem košatim drevesom svete katoliške cerkve prebiva! Kdo bi pa tudi ne želel, če le pravo katoliško srce ima, da naj bi skoro vsi narodi na zemlji pod tem blagoslovljenim drevesom edino prave zveličanske cerkve počivali, ki stoji na nepremagljivi skali svetega Petra, od samega Jezusa vsajeno, od svetega Duha polivano in oskrbljevano!

Svete matere kat. cerkve prežlahtne rodovite cvetlice so pobožne družbe in cerkvene

bratovščine, katere svoje veje po svetu pogajajo, se vsako leto pomnožijo in rode zveličanskega sadu za božje kraljestvo. Med temi rodovitnimi cveticami se prav lepo sveti in neprenehoma množi naša slavna bratovščina sv. Cirila in Metoda, katera se je v naši slovenski zemlji pred sedmimi leti prvič vsadila in zdaj po nemških, čeških, moravskih in ogrskih škofijah raste, se vsako leto obilno množi, pa tudi oveseliven sad rodi.

Bilo je do lanske obletnice bratov in sester sv. Cirila in Metoda samo v bratovske bukve 12.323 vnovič zapisanih. Od 9. sušca (marca) 1858 do letošnje obletnice se je narastlo družbanov in družban [družbenic] po raznih farah kranjske, koroške in štajerske dežele nad 400, v graški realci se je pridružilo 252 učencev, v škofiji Linec je preteklo leto pristopilo 1099 novih udov in, kakor nam prečastito brnsko škofijstvo piše, šteje ondota škofija 13.306 bratov in sester. Lepo število je tudi v Celju zapisanih, kjer je pri sv. Jožefu bratovski altar sv. Cirila in Metoda, na katerem se vsako leto 9. sušca slovesno obhaja bratovsko godovno za vse brate in sestre. Ako dostavimo lepo število družbanov [družbenikov], katerih imena še niso nam naznanjena, smo si lahko svesti, da okoli 30.000 bratov in sester združenih moli in prosi, naj bi usmiljeni Bog odločenim bratom starovercem oči odprl, da bi svoje zmote spoznali ter bili pravoverni otroci ene matere, naše svete katoliške cerkve.

Kajti osnova naše pobožne bratovščine ni kakova prazna izmišljava, temveč vdava duha katoliškega, nam živo priča slavno početje blagodušnih pastirjev in prečastitih škofov, ki si iskreno prizadevajo blizu in daleč ali to, ali pa enako bratno [bratovščino] za poedinjenje

razpornikov [razkolnikov] jutrove cerkve utemeljiti in pomnožiti. Prav z veseljem smo brali v lanskem dnevniku, v hvale vrednem »Slovenskem Prijatelju«, kateri v Celovcu izhaja, kako slovesno so v Ovčji vasi na Koroškem god sv. Cirila in Metoda lani obhajali, kako so starši s svojimi otroci k božji mizi pristopili, kako hčerka zraven matere klečala in za poedinjenje razkolnikov molila.

2. Ravno ta pobožna misel je vnela tudi visoko častite nemške škofo v Monasteru [Münster], Hildesheimu in Paderbornu, ki so sklenili vse svoje sosednje škofo v enako bratovščino povabiti, naj bi molili, miloščino dajali in pa pisali za poedinjenje odkrušenih bratov starovercev. Prečastiti škof monasterski, Janez Jurij, so v svojem lanskem postnem listu namenjeno bratovščino prav iskreno svojim vernikom priporočili, da bi za razkolnike molili, rekoč: »Ako ravno v daljnih krajih od nas (razkolniki) bivajo, vendar so nam blizu blizu v sveti veri, v kateri se le v nekoliko zunanjih pomotah, ne toliko v notranjih bistvenih resnicah od nas ločijo; kajti tudi oni imajo sveto cerkev za edino pravo, nezmotljivo učiteljico in ohrajnico [hraniteljico] zapisane in nezapisane besede božje; tudi oni imajo in časte ravno tistih sedem svetih zakramentov, kakor mi. Kakor hitro se bodo udje jutrove cerkve zopet na skalo svetega Petra vstopili in se njih škofje z apostolskim stolom sv. Petra sklenili, bodo lahko tudi njihovi mašniki, če ravno v svojem jeziku in po svojih domačih obredih, službo božjo v naših cerkvah opravljali; pa tudi naši mašniki v njihovih božjih hišah po latinsko sveto mašo služili in verni bodo lahko in veljavno pri enem kaker pri drugem sveto mašo slišali. Dolžni smo za to odločeno cerkev iz krščanske ljubezni

moliti, ki ravno tiste nauke, ravno tisto božjo službo in cerkveno uravnavo neprenehoma od nekdanj varuje in očitno priča, da imamo nauke naše svete vere in božjo službo od apostolov in da je lažnjivo obrekovanje, od krivovercev izmišljeno, kakor bi bila naša sveta vera v srednjem stoletju [veku] krščanstva pokvarjena.«

Naročili so prečastiti škof svojim vernim, ne le vsaki dan posamezno, ampak tudi po vsaki službi božji občinsko [skupno] moliti, da bi se skoro odkrušeni staroverci z nami poedinili in naj posebno šolski učitelji svoje šolce [učence] v to bratovščino povabijo in jih čedno poučijo, zakaj in kako se naj opravlja. Ravno ta prečastiti škof, Janez Jurij, so nam 13. sušca 1858 pisali, kako jih veseli, da naša bratovščina za poedinjevanje razkolnikov po naših krajih toliko uspešno napreduje ter se nadjajo, da hoče tudi v njihovih škofijah oveseljivi cvet pognati. Zraven molitve in miloščine želijo tudi dnevnik ali časopis ustanoviti in učene može povabiti, naj vse prazne pomote in domišljevane napake odločenim bratom pojasnjujejo, na kojih se spodtikajo ter jim prijazno pot v našo sveto katoliško občestvo poravnajo.

Ko so nas bili obiskali častiti apostolski namestnik (provikar), Matevž Kirchner, slavni nastopnik [naslednik] našega rajnega rojaka Knobleharja v srednji Afriki, so bili naše bratovščine silno veseli rekoč, da, ako Bog da odkrušene kristjane jutrove (grške) cerkve z našo sveto rimsko cerkvijo poediti, se bo naša sveta vera toliko lažje in hitreje med neverne zamorce in neznaboge po jutrovih krajih razširjala. Dali smo jim, kar so želeli, priporočivno pismo do apostolskega namestnika, škofa aleksandrijskega, naj bi to našo bratrstvo tudi po jutrovih škofijah razširjali ter se nadjajo apostolski

mož nam tudi med zamorci bratov in sester pridobiti. Bog usliši njih in nas!

3. Veselo beremo, kako je mnogo razkolnikov v jutrovih krajih se v kratkem povrnilo v materino krilo svete katoliške cerkve. Armenski škof Nikolaj, prav učen in moder mož v mestu Alepo na jutrovem, je neki svet praznik v kapucinski cerkvi vpričo vseh vernikov svoj križ na altar položil in oznanil, da je on in z njim tudi 300 rodovin njegove čede v katoliško cerkev prestopilo. V pokrajini Karfurt, v armenski deželi, se je več vasi v katoliško cerkev povrnilo. V ravno tistem kraju se je 200 rodbin za sveto katoliško cerkev oglasilo, ki so prejele svojega lastnega fajmoštra. Tudi v Kurdistanu, v mestu Bidlisu, je 80 odločenih rodbin ravno tako storilo. Razkolniški škof drinopoljski na Turškem je svojo misel naznanil, da se hoče poediniti s sveto katoliško cerkvijo in veliko Drinopoljčanov ni čakalo svojega odločenega škofa, temveč se je radovoljno pokatoličaniilo ter so si za Veliko noč mašnika iz Carigrada naročili. Tudi po Ogrskem in Erdeljskem se neprenehoma marsikdo v sveto katoliško cerkev povrne.

4. Čujemo pa tudi milo tožiti, kako žalostna se na Ruskem katoličanom godi. Moskovitarska gospoda nima večjidel nobene vere, nima Boga in se le zato moskovitarskega razporstva na videz drži, da bi se z njim naše svete kat. cerkve branila in jo sovražno preganjala. V sedemdesetih letih so Moskovitarji [Rusi] milijone pravovernih kristjanov grozovito v svojo odločeno cerkev prisilili ¹⁾ in kar jih ni voljno prestopilo, zdihujejo po sibirskih puščavah. Redke so kato-

1) [Rusi so od konca 18. stoletja dalje rusinske katoličane (uniate) zatirali; leta 1876. so rusinsko unijo na Ruskem popolnoma zatrli.]

liške škofije, pa še one večji del škofov nimajo in ovčice brez pastirjev omagujejo; pa tudi pastirjem, kar jih je, neusmiljena vlada ključavnico na usta devlje, da ne smejo potožiti, kadar se katoličanom krivica godi. Moskovitarji [Rusi] zapirajo katoliške samostane ter jim prepovedujejo novincev jemati, da bodo redovniki obnemagali; potrebnih semenišč duhovniki nimajo, da bi se v njih za svojo sveto službo vredno pripravili. Vsako leto staroverska gospoda nekoliko svojih katoliških poslov premoti ali pa posili, da se od naše svete cerkve ločijo. Če katoličan staroverko v zakon vzame ali se staroverec s katoličanko oženi, morajo vsi otroci takega mešanega zakona po staroversko krščeni in vzrejeni biti. Tako jih leto na leto jezera [tisoče] izgubi pravo vero.

Nima naša sveta kat. cerkev hujše in mogočnejše sovražnice od ločine moskovitarske [ruske] za del svete vere; pa tudi mogočnejše nima prijateljice kakor združeno molitev tisoč pobožnih duš, ki vsaki dan prosijo in vsako leto vsaj enkrat v ta namen k božji mizi pristopijo, da naj bi dobri Bog sovražnike svoje prave svete cerkve ponižal ter vse razprtje in razdrtje med kristjani pokončal. Tudi odločeni staroverci jutrove stranke vsaki dan pri službi božji prosijo rekoč:

»Molimo k Gospodu za mir vsemu svetu, za potrjenje njegove sv. cerkve in za poedinjenje vseh kristjanov.« Ko se bo prava krščanska ljubezen po srčnih molitvah vnela, bo tudi mrzla srca naših nasprotnikov ogrela ter oživila prisrčne želje krščanske edinosti. Ljubo solnce prave Kristusove vere jim bo domišljene spotike razdenilo [razdejalo], ker jim branijo nam prijazno roko podati. »Kar je nemogoče pri ljudeh, je mogoče pri Bogu.« Molimo torej pridno, bra-

tje in sestre sv. Cirila in Metoda, pa tudi trdno zaupajmo, da bode skoro en hlev in en pastir.

Slomšek.

9.

Letno pozdravljenje

bratom in sestram sv. Cirila in
Metoda.

[Zgodnja Danica 1. 1860., št. 6, str. 46—47.]

1. Družba sv. Petra. 2. Bratovščina Brezmadežnega Spočetja M. B. na Dunaju; razširjanje bratovščine sv. Cirila in Metoda. 3. Zedinjenje Bolgarov s katoliško cerkvijo.

1. Ako se bratu brat vsako leto vsaj enkrat ne oglasi, lahko misli, da mu je umrl; in če prijatelj prijatelja večkrat ne obišče, jima gotovo umira stara ljubezen. Da se družbanom pobožne bratovščine sv. Cirila in Metoda tudi taka ne zgodi, Vas zopet prijazno obiščem, predragi bratje in sestre moje, ter Vas prav lepo pozdravim in se Vam oglasim, naj se ob kratkem pogovorimo, kako se je naši bratrni preteklo leto po svetu godilo.

Prva znamenitnina [znamenitost] lanskega leta je, da je dobila naša pobožna družba sestro v nemških krajih. Svetoželjni škofje minstrski, hildesheimski in pa paderbornski so utemeljili molitveno družbo za poedinjevanje odkrušenih od krščanstva, kateri v jutrovih krajih živijo, sosebno pa ločene Ruse, naj bi jih dobri Bog zopet v krilo svete matere katoliške cerkve pripeljal, odcepljene ude s svojo glavo združil, spravil z ljubo materjo ločene otroke, za katere toliko skrbi in po njih zdihuje, naj bi bil skoro vseh vernih na zemlji en hlev in en pastir, kakor je Kristus sporočil. Za patrona te pobožne bratovščine na Nemškem so si izvolili svetega

Petra; posebno zaupanje pa tudi postavili v prošnjo Marije Device brez vsega madeža spočete.

V šent Petrovo gredo vsi bratje in sestre slovesno k svetemu obhajilu, kar se jim tudi na praznik Marije prečistega spočetja priporoča. Družbani in družbane se vrh tega zavežejo vsaki dan tole molitvico za poedinbo ločenih kristjanov opraviti:

O Gospod Jezus Kristus! ki si pred svojim trpljenjem k svojemu nebeškemu Očetu molil in toliko milo prosil, naj bodo vsi, kateri v tebe verujejo, neprenehoma eno, kakor si ti eno s svojim nebeškim Očetom, oglej se [ozri se] dobrotljivo na molitev, katero tudi mi po tvojem zgledu opravljamo za poedinjenje vseh vernih spoznavavcev tvojega svetega imena.

Dodeli nam, o Gospod, naj da vsi zenim jezikom in z enim srcem poveljučujemo in hvalimo tvoje vse hvale vredno in veličastno ime, kakor ime Boga Očeta in svetega Duha sedaj, vselej in vse večne čase. Tega te prosimo, o Gospod Jezus Kristus! po bogastvu tvojega neskončnega zasluženja. Amen.

Naj bi se srce za to važno sveto opravilo prav oživiljalo in se svete želje pri vsem vernem ljudstvu vedno vnemale, molijo po Nemškem vse nedelje in zapovedane praznike to molitvico pri očitni službi božji, kakor za vse potrebe. Ravno ta bratovska molitvica se v šolah mladini priporoča in uči, naj se mladeniči in mladenčice [mladenke] privajajo za poedinbo loče-

nih vernikov moliti, kajti Bog deco najrajši usliša.

Ravno ta pobožna družba na Nemškem je pa tudi sklenila bukvice uredovati in jih pošiljati med odločene krščenike, jim prav jasno razvidno pokazati, kako hudo in krivo delajo, da v sveti edinosti s katoliško cerkvijo ne živijo, temveč se branijo z nami spraviti se. Za potroške te bukvedaje [izdajanje knjig] vlagajo družbani vsako leto po grošu dobrega denarja v srebru; kar ni veliko.

V ti družbi se lahko vsakega meseca popolnoma odpustki zadobe, ako kdo vsaki dan bodisi doma, ali pa v cerkvi za poedinjenje vseh ločenih kristjanov, za povišanje naše svete cerkve moli, zakramenta svete pokore in presvete Rešnjega Telesa vredno prejme pa v kaki cerkvi, katero si sam lahko izvoli, to molitev Gospodu Bogu podaruje. Ti odpustki se zamo-rejo tudi vernim dušam v vicah darovati.

Vsak fajmošter so povrstni vladar te bratovščine po svoji duhovniji, kateri svojemu škofu popisek bratov in sester naznanijo, kateri v to bratovščino stopijo, in tudi njih vložena darila odrajtajo. — Sveti oče papež Pij IX. so Nemcem to bratovščino svetega Petra 3. maja 1858 potrdili in z ravno tistimi odpustki obdarovali, kakor šest let poprej našo bratovščino sv. Cirila in Metoda, kajti imata obe dve eden in ravno tisti namen.

Naj bi starejša sestra mlajši prijazno roko podala, sem se 13. sušca lanskega leta minstrskemu škofu v imenu naše bratovščine sv. Cirila in Metoda oglasil. Prav ljubeznjivo so mi na to prečastiti škof minstrski Jurij 28. aprila 1859 odgovorili rekoč, da jih naša starejša bratovščina pristrčno veseli in da nam hočejo marljivo naznanjevati, kako se bo bratovščini sv.

Petra na Nemškem godilo. Bukve ali časopise v ta namen pisati tako dolgo odlagajo, da se bo pokazalo, koliko bode število družbanov in če bode moči se tega pismenskega dela lotiti.

2. Mislim in zaupam, da se bodeta ti dve sestri tovarišici v molitvah in v dobrih delih srčno podpirali, ena drugi srce dajali in potem veliko več izprosili, kakor ena sama. In ker je tudi na Dunaju (v Beču) bratovščina Marije Device brez vsega mađeža spočete utemeljena¹⁾, kristjanom vzhodnih krajev pomagati, hoče nam prelepa obljuba Jezusova biti gotova, ki veli: »Resnično vam povem, da, ako se dva izmed vas zedinita na zemlji, se jima bo, za katero reč koli prosita, zgodila od mojega Očeta, kateri je v nebesih. Zakaj kjer sta dva ali kjer so trije zbrani v mojem imenu, tam sem jaz v sredi med njimi.«

Kar razširjanje naše bratovščine sv. Cirila in Metoda zadeva, so nam prečastiti provikar afrikanskih misijonarjev, Matevž Kirchner; naš obiskavši obljubili, da hočejo to našo bratrnjo po jutrovih krajih Palestine in Egipta obuditi, naše bratrne spominke in molitve v arabskem jeziku v natis dati in med verne jutrovih krajev deliti, naj se bo od solnčnega vzhoda do zahoda molilo za poedinjenje odločene cerkve. Tudi v preteklem letu je lepo število novih bratov in sester (nad 1149) se nam pridružilo, kakor smo veselo v Danici brali; toda natanko njih števila ne vemo, ker nam niso vsi popisniki došli.

3. Dobri Bog, ki edinost svojih vernih posebno ljubi in želi, je naše bratovske prošnje

¹⁾ [Ta pobožna družba (ustanovljena leta 1875.) z molitvijo in miloščino podpira katoličane v turški državi in sploh na vzhodu.]

tudi preteklo leto prav očitno in lepo uslišal. Več posameznih razkolnikov se je v krilo naše svete cerkve povrnilo. Najlepši sad naših molitev se nam pa po pismu iz Soluna naznanjuje, kjer sta bila sveta brata Ciril in Metod rojena. Cela obsega [okraj] po imenu Avret Hisarski¹⁾ v Bolgariji na Turškem je sklenila odcepljeno cerkev starovercev zapustiti in se podati v materino naročje svete katoliške cerkve, vseh skupaj nad 30.000 duš. Poslali so po duhovskega vodjo častitljivih bratov lazaristov v Carigrad, naj pridejo jih v sveto katoličansko cerkev sprejet in ko so došli v njihovo sosesko, so jih z veseljem sprejeli. Pa lepi zgled tudi druge odločene soseske budi, ki bi rade ravno to storile, ako prvim po sreči izide, kar jim sam večni Bog daj!

Daj pa tudi nam, Oče nebeški, Oče luči in pomoči pravo stanovitnost, da bomo zvesto dopolnjevali, kar smo dobrega sklenili, vsaki dan za poedinjenje razkolnikov moliti, pa tudi nagovarjati svojih znancev in prijateljev, naj se z nami v to pobožno bratovščino združijo. Večje ko bo naše število, večja bo naše združene molitve moč, za tolikanj obilnejša ubogim oslepljenim Grkom razsvetljenja luč in pomoč; za toliko lepše pa tudi naše veselje in plačilo. Tako se zgodi in tako bodi! Amen.

V Mariboru, 1. sušca 1860.

Anton Martin
lavatinski škof.

1) [Drugo ime za Avret Hisarski je Kukuš. To mesto leži šest ur severno od mesta Solun in je prvo bolgarsko mesto, ki je prestopilo iz razkola v našo cerkev. Zgodilo se je tako-le: V Kukušu je bil škof Melecij, Grk po rodu, četudi so bili njegovi verniki Bolgari. Ker je bil silno slab škof in se je bolj zanimal za denar, kakor za duše svojih vernikov,

Prijazno pismo

bratom in sestram sv. Cirila in
Metoda za leto 1861.

[Zgodnja Danica 1. 1861., št. 6, str. 41—43.]

1. Važnost cerkvene edinosti. 2. Zedinjenje Bolgarov s katoliško cerkvijo. 3. Pregarjanje katoličanov na Ruskem. 4. Napredek bratovščine.

1. Dobro delo je svoje prijatelje, brate in sestre vsako leto najmanj enkrat pozdraviti, ako jih obiskati ne moreš, da prijaznost ne ugasne in se srčna ljubezen ne ohladi, tista sveta krščanska ljubezen, ki po besedah sv. Gregorija velike reči dela za božje kraljestvo. Blagovolite torej, dragi družbani pobožne bratovščine sv. Cirila in Metoda, naj Vas to pisemce moje pozdravi po vseh dolinah in planinah slovenske zemlje ter Vas za sveto bratovščino našo na novo egreje in oživi, sprostiti našim odločnim bratom edinost in povrnitev v krilo naše vseh matere, svete katoliške cerkve. Čujte in pomislite!

Najlepša in najbolj mila molitev Jezusova je ona, katero je molil veliki četrtek zvečer

so se ti šli v 11 letih, ki jih je preživel v Kukušu, šestkrat pritožiti k metropolitu, češ da ni greha, ki bi ga njihov škof ne napravil. Toda njih pritožbe so malo izdale, ker je bil metropolit tudi Grk, kakor Melecij. Ko ga je pa le moral odstaviti, poslal je Kukušanom zopet Grka, ki ni bil nič boljši od prejšnjega. Medtem so Kukušani govorili z lazaristi in ti so jim obljubili, da dobe Bolgara za škofa, če prestopijo v katoliško cerkev. Res se obrnejo na papeža in se združijo s katoliško cerkvijo (l. 1859.). Toda ves razkolni svet je napel svoje moči, da iztrga rimskemu papežu rešene ovce. Takoj so poslali v Kukuš bolgarskega škofa Partenija in unija (zedinjenje) je bila zatrta. Toda uspeh je vendar bil, ker to je bil začetek večje bolgarske unije, ki se je izvršila naslednje leto.]

grede s svojimi apostoli na Oljsko goro za edinost vernih svoje cerkve, rekoč: »Sveti Oče! ohrani jih v svojem imenu, katere si mi dal, da bodo eno, kakor tudi midva. Pa ne prosim samo za nje, ampak tudi za tiste, kateri bodo po njih besedi v mene verovali; da bodo vsi eno, kakor ti, Oče! v meni in jaz v tebi, da bodo tudi oni v naseno, da svet veruje, da si me ti poslal«. Po ti molitvi Jezusovi je bila najlepša družina njegova prva cerkev vernih kristjanov v Jeruzalemu, od katere sv. Lukež v apostolskem dejanju pričuje rekoč: »Množina vernih je bila enega srca in enega duha; vse je bilo med njimi vseh«.

Na to edinost in ljubezen vernih kristjanov je sovražniku kraljestva božjega najhuje mrzelo; hotel jih je ločiti, da bi jih zamogel pogubiti ter je seme krive vere med kristjane zasejal, jim ljubezen ugasnil in srce raztrgal; ločil jih je od telesa Kristusovega, svete katoliške cerkve. Tako so postali okrušenci ali razkolniki, odcepljenim vejam ali mladikam podobni, katere je sovražnik od vinske trte odrezal, da se jim godi, kar usmiljeni Jezus od takih govori: »Jaz sem prava vinska trta, vi pa moje mladike in moj Oče je vinogradnik. Vsako mladiko, katera v meni ne rodi sadu, bo odrezal in vsako, katera rodi sad, bo otrebil, da več sadu rodi. Ostanite v meni in jaz v vas; brez mene ne zamorete nič storiti.« Samo eno znajo in ne prenehajo nesrečni odločenci: svojo mater, sveto katoliško cerkev kolnejo in sovražijo, kakor jih vojvoda teme uči in naganja duh laži, iz pekla doma.

Premagati vojvodo vsake krive ločitve krščanstva, izprosim našim zapeljanim okruženim [ločenim] bratom božjega duha resnice in pa krščanske ljubezni, je združena molitev naša najmočnejše orožje in najboljša pomoč. Po zgledu Jezusove premile molitve smo se torej združili pod naslovom sv. Cirila in Metoda, dveh apostolskih bratov, katera sta naše predstarše krstila (v dveh letih bo ravno tisoč let) in nas s sveto katoliško cerkvijo poedinila ter smo stopili v hvale vredno bratovščino, izprosim poedinbo naših odkrušenih [ločenih] bratov in sester. Minulo je spet leto naše bratovščine; pogledjmo torej nekoliko, kako se po svetu v naših zadevah godi, naj bomo veseli z veselimi, pa tudi z žalostnimi žalovali, kateri še neprehoma zavoljo pravice in resnice preganjbe [preganjanje] trpe.

2. Jutrna zarja veselja za katoliško cerkev je povrnitev bolgarskega naroda, ki ob Donavi in Dnestru že nad 1200 let prebivajo in so Turkom v deželski oblasti. Sv. Metod, naš slaven apostol, je Bolgarom sveti evangeliij oznanjeval¹⁾ in leta 863 se je dal Bogaris, bolgarski kralj in z njim veliko prvakov tega naroda krstiti. Ošabni carigrajski očač Focij je ravno tisto dobo se od svete katoliške cerkve ločil in vzhodno cerkev od zahodne rimske cerkve odtrgal ter je razparal takorekoč suknjo Kristusovo, edinstvo njegove svete cerkve. Tudi Bolgare novo pokristjanjene je bil hudobnež s pripomočjo carigrajskih cesarjev v svojo nesrečno ločitev zapletel. Pritepli so se bili med Bolgare tisti čas krivoverski učitelji in so veliko zmotnjav med ljudstvo zasejali. Taka se vsem godi, ki se ločijo stebra večne resnice, katerega je Kristus postavil kakti dno vere, svete katoliške cerkve.

¹⁾ [Glej odzgoraj str. 26—27.]

V toliki zmešnjavi pošlje bolgarski kralj Bogaris [Boris] k tedanjemu papežu Nikolaju I. leta 865 sporočnikov, naj mu pošljejo škofov in mašnikov, ki naj bi Bolgare podučili in v pravi veri potrdili. Papež pošljejo Bolgarom dva škofa Pavla in Formoza ter dajo odgovor na mnogo dvomov in pomislekov, katere jim je kralj Bogaris pisal. V kratkih letih so ti duhovniki vso Bolgarsko v sv. katoliško cerkev pripeljali in pokristjanili; ali ravno to je odločene Grke pikalo, kakti trn v peti. Poglavitni ločuh [razkolnik] Focij, carigrajski očak, si je hotel Bolgare osvojiti, deželska carigrajska oblast mu pomore; rimske duhovnike preženejo in tako posiloma Bolgare rimski cerkvi odtrgajo ter jih sebi pridružijo.

Veliko so si papeži prizadevali Bolgare iz te žalostne ločitve rešiti, pa zastonj; razkolniki so jih pretrdo v svoji šaki [pesti] držali; srce ljudstva je pa le hrepenelo se spet združiti s sveto materjo katoliško cerkvijo, naj so si ravno razkolniki vse prizadejali Bolgarom te želje pogasiti ter iskali jih odločenim Rusom pridružiti. Kamor je pa ljudstvo srce peljalo, se ni ubraniti dalo; Bolgari so sklenili verni otroci svete rimske-katoliške cerkve postati ter pošljejo h koncu preteklega leta 1860 sporočnikov iz vseh krajev bolgarskih v Carigrad h katoliškemu in armenskemu patrijarhu, da naj bi jih v imenu papeževem v sveto katoliško cerkev sprejela in poedinila ločene otroke s svojo ljubo materjo. Dva višja duhovnika (arhimandrita) in več drugih duhovnikov bolgarskih, v družbi svojih prvakov in nekoliko stotin Bolgarov, kateri v Carigradu bivajo, so se 30. grudna, v nedeljo pred novim letom 1861, slovesno ločitvi odpovedali in rimsko-katoliškemu patrijarhu armenskemu H a s u n u vpričo latinskega

patrijarha in vse duhovščine v cerkvi zvestobo zaobljubili.¹⁾

Priporočili so se poedinjeni Bolgari s čednim, prisrčnim pismom materini skrbi rimsko-katoliške cerkve, katera je od nekdanj blagorjutrni kristjanov pri srcu imela, pa tudi prosijo, naj ohrani njihove svete šege, obrede in duhovstvo, da bodo njihovi rojaki mirni in varni pred podpihovanjem in strašenjem, katerega jim razkolniki delajo, ter jih premotiti žele, da bi se ne poedinili.

Nadškof in armenski patrijarh Anton Hasun so Bolgarom z velikim veseljem odgovorili ter pohvalili njihovo poedinjenje s sveto rimsko katoliško cerkvijo, kakor so cerkveni očetje v vesoljnem florentinskem cerkvenem zboru sklenili. Obljubili so jim, da se bodo njihovi cerkveni obredi in svete šege neizpremenjene ohranile, kar so že sveti oče papež Pij IX. leta 1848 vsem jutranjskim kristjanom obljubili, ki se hočejo povrniti v naročje svoje prave matere, svete katoliške cerkve. Tako bodo vse cerkvene šege bolgarskega naroda posvečene in njih duhovščina v cerkveni službi potrjena. »Dragi otroci«, pišejo dalje, »bodite mirni in potolaženi! Ne verjemite onim, ki le svojega dobička iščejo, ne pa Kristusovega. Ostanite zvesti podložniki cesarja, kateri je v celem svojem cesarstvu kristjanom prostost vere dovolil, ter njemu in njegovi oblasti pridno služite po povelju Kristusovem, ki veli: »Dajte ce-

¹⁾ [Ob koncu l. 1860. in v začetku l. 1861. se je okoli 60.000 Bolgarov zedinilo s katoliško cerkvijo. Ker ni bilo zadosti dobro poučenih katoliških duhovnikov, so razkolniški agitatorji večino teh Bolgarov že l. 1861. in 1862. odvrnili od katoliške cerkve; okoli 15.000 Bolgarov grško-slovanskega obreda je še sedaj zedinjenih s katoliško cerkvijo.]

sarju, kar je cesarjevega, in Bogu, kar je božjega.« V nedeljo pred novim letom ob sedmih zjutraj je arhimandrit Makarij sveto mašo služil in je prisrčne besede govoril od velike sreče te dogodbe. Turški car se je toliko prijaznega skazal, da bi lahko mnogo krščanskim deželskim vladarjem, kar sveto vero zadene, posnemanja vreden zgled bil.

Ravno tako se je tudi na otoku Kandiji¹⁾ [Kreti] okolu 200 družin v sveto katoliško cerkev povrnilo. In kar se v teh krajih turškega cesarstva za nas veselega godi, se tudi po drugih jutrovihi deželah velike Azije kaže. Nekak prijazen duh odločene staroverce za sveto katoliško cerkev ogreva in oživlja, kateri le priložnosti iščejo se povrniti v naročje svoje matere, svete katoliške cerkve, od katere so jih ošabni poglavarji svoje dni toliko hudobno odtrgali. Zaupajmo, da jim bo naša bratrna molitev tudi v prihodnje tega dobrega duha od Očeta vsega usmiljenja izprosila in ga množila.

3. Dokler se pa mora naša sveta vera na tem svetu neprenehoma za nebeško kraljestvo vojskovati, čujemo tudi žalostne reči, kako hudo se pravovernim kristjanom posebno na Rusovskem godi, kateri nočejo svoje svete cerkve zapustiti in v občino rusovskega ločinstva [razkola] stopiti. V Porocovi na Poljskem so prebivavci [Rusini] katoliški veri zvesti ostali, če so jih ravno leta 1840 posiloma katoliški cerkvi odtrgali in rusovski vtisnili [pridružili]. Bili so ločencem sicer prepisani, ali njihovo srce je katoliško ostalo. Skrivaj so hodili h katoliškim mašnikom k spovedi in k svetemu

¹⁾ (Na tem otoku je sedaj med 307.000 prebivavci kakih 800 katoličanov; njih dušni pastirji so kapucini.)

obhajilu; pa to ni dolgo srditim razkolnikom prikrito ostalo. Deželska gosposka izve in deželni oblastnik se poda v Porocov katoličane porusit. Pokliče Porovčane in jih hudo začne kregati, zakaj so svojo vero premenili. Poročani mu odgovorijo: »Mi svoje vere ne zapustimo, temveč le vero naših očetov ohranimo ter se je zvesto držimo, katero nam vzeti hočete.« Kedar ni z besedo kaj opravil, pošlje svojega pomagača z vojaki in beriči nad Porovčane, katere sprejme Pičolka, ločenski pop. Začnejo jih nagovarjati, naj se odpovedo rimsko-katoliški veri; ali žene in device se srčno ustavijo in zagovarjajo svojo sveto vero. Na to ločijo srditi trinogi ženske od moških in jih začno neusmiljeno pretepati. Grozovitno in krvavo so vse preteпали, kateri niso hoteli svoje svete vere zatajiti, in njih jokanje se je daleč krog slišalo. Med temi mučeniki je bil mladenič 14 let star, po imenu Štepan Sohon, pastir tistega trga. Med krvavim tepenjem svojim trinogom odkritosrčno pove rekoč: »Ako mi hočete tudi meso z života strgati s svojim tepenjem, bodo pa moje kosti v nebesa klicale, da sem katoliški kristjan.« Popova, vojaškega poveljnika, kadar to sliši, sveti strah obide, začne Štepana vsega raztepenega in krvavega pregovarjati, naj vendar svojo vero zapusti; hoče ga deželskemu poglavarju priporočiti ter bo imenitno in dobro službo prejel. Štepan ves miren odgovori: »Jaz sem čednik v svojem trgu; sem s svojo službo zadovoljen in boljše službe ne potrebujem.«

Tudi starega katoliškega fajmoštra Olcukita in kaplana Koščija, katera sta uboge ljudi spovedovala in obhajala, so zgrabili in hoteli krvavo strahovati; ali Bog je starega fajmoštra k sebi vzel; od same žalosti so umrli dobri

pastir; mlajšega kaplana so pa v ječo vrgli, ker se je predrznil ubogim razkropljenim ovčicam Kristusovim v dušnih potrebah postreči. Enako neusmiljeno so delali s pravičnimi katoličani tudi po drugih krajih, kakor v Zabiali, v Diernovici na Poljskem, kajti hočejo rimsko-katoliške posiliti, da naj se naši sveti cerkvi odtrgajo in rusovski pridružijo.¹⁾ Tako se našim bratom in sestram med razdrtuhi [razkolniki] godi; pa večji del takih in enakih trpinčenj še ne izvemo, zakaj vseh takih popisov čez svojo mejo v naše kraje ne puste. Po tri mesece hodi tako pismo iz roke v roko, od vasi do vasi, poprej kot srečno na avstrijansko ali pa prusko zemljo dospe in se med nami razve. Krič nedolžno trpinčenih kristjanov pa v nebesa vpije; le podpirajmo njihovo vpitje s svojimi molitvami ter zaupajmo, da bomo uslišani. Naša

¹⁾ [Preganjanja, ki se tu opisujejo, so se vršila proti Poljakom in Rusinom, ki so bili združeni s katoliško cerkvijo, v guberniji vitebski in minski. Razkolni Rusi so napeli vse moči, da zatro katoliško cerkev in v ta namen se niso strašili najgroznejših sredstev. Toda katoliško ljudstvo je bilo stanovitno in ni hotelo odpasti od prave vere. Ganljivo je, kako so kmetje v Diernoviči s solzami v očeh prosili senatorja Sčerbinina: »Prevzvvišenost, mi se pokorimo carju, mi spoštujemo njegovo voljo v vsem, kar ne zadeva naše vesti in naše duše; ali svoje svete vere ne moremo zapustiti. Dopustite nam, kakor dopuščate judom in luteranom, hvaliti Boga, kakor so ga hvalili naši očetje.« — Senator jim pa odgovori: »Ne, ljudje božji, to ni mogoče; ne nasprotujte božji in carjevi volji, s silo ali milo morate biti pravoslavni.« V Zabiali so prepovedali dominikancem, da bi kmečkemu ljudstvu govorili o katoliški cerkvi, češ da s tem delajo proti carju. Poostrilo se je preganjanje posebno potem, ko so izvedeli, da hodijo ljudje k izpovedi in obhajilu h katoliškim duhovnikom in ne k pravoslavnim popom.]

združena molitev bo dušni led ločenih bratov razbila, milost božja jim bo posijala in ogrela njihovo mrzlo, neusmiljeno srce; spoznali bodo svojo zmoto, opustili svoje slepo sovraštvo in se povrnili, kakor verni Bolgari, v materino krilo svete katoliške cerkve.

4. Kar število bratov in sester sv. Cirila in Metoda zadeva, nam iz daljnih krajev za letos ni ravno veliko novih udov naznanjenih; pa zaupajmo, da se ni pomanjšala naša bratovščina, marveč pomnožila. Iz Češkega nam je veselo pismo došlo, da je v severnih krajih Češkega okolu 7000 novih družbanov v našo bratovščino pristopilo; celo v kneževini glaški, v porusovski [pruski] Šleziji, imamo bratov in sester lepo število, ki z nami molijo za poedinjenje ločenih Grkov. In taka mora biti, ako nam prava krščanska ljubezen ne ugasne. Veliko srditih sovražnikov naša sveta cerkev v sedanjih dneh ima, kateri so si v roke segli jo podkopati in iz korenine ukončati. Ukončali je sicer ne bodo, pa izgubiti jo utegnejo, kajti bo takim hudobnežem božje kraljestvo vzeto in drugim dano. Ako se pa sovražniki naše svete cerkve množijo, skrbimo, da bo tudi število prijateljev in pomagavcev, družbanov in pridnih družban [družbenic] sv. Cirila in Metoda od leta do leta rastlo, da naj se po naših srčnih zdihljajih novo število razdrtnikov [razkolnikov] preobrne in v naročje svoje ljube matere povrne; in če ravno sveta katoliška cerkev doma nekoliko malo pridnih otrok izgubi, po drugih krajih stokrat več vernih ovčic pridobi. Tako bo njeno in naše veselje dopolnjeno po zasluženju in prošnjah svetih bratov in naših apostolov sv. Cirila in Metoda.

Anton Slomšek.

11.

Obletni spomin

bratovščine sv. Cirila in Metoda.

[Zgodnja Danica l. 1862, št. 9., str. 67—68.]

1. Sovraštvo razkolnikov. 2. Pismo iz Carigrada.
3. Izpreobrnjenja. 4. Napredek družbe.

1. Naša sv. mati, katoliška cerkev, ni še bila nikoli brez sovražnikov in tudi ne bo do konca sveta; oni so nasprotni vetrovi, kateri čolnič sv. Petra preganjajo, so tisti sovražni valovi, ki v trdno skalo neprenehoma trkajo, na katero je Kristus svojo cerkev pozidal. Sovražniki svete cerkve so pa tudi vernim smodeči ogenj, ki loči žlindro od čistega zlata; malovredni odpadejo od pravovernih kakti [kakor] pleve od lepe pšenice, se pa tudi veliko dobrega zrnja po takih viharjih zopet najde in poshrani v Gospodovo žitnico, ki se je bilo že poizgubilo. Tako nas Bog poskuša, jeli smo dobra pšenica, ali smo čisto zlato?

Najsrditejši nasprotniki sv. katoliške cerkve so bili pa in so razkolniki (staroverci) in krivoverci, kateri edinost svete cerkve, mrežo sv. Petra trgajo, naj bi čimdalje več vernih duš skozi pretrgano mrežo v globočino peklenškega brezdna potonilo. Hočejo prijatelji sv. Petru pomagati in pretrgano mrežo popraviti, hitro sovražni razkolniki svoje zobe pokažejo ter si vse prizadenejo vrzel le večjo storiti, če bi jim bilo mogoče. To bridko resnico nam dogodivščina [zgodba] bratovščine naše prav očitno kaže ter nas uči, da nebeško kraljestvo silo trpi in da le oni ga dosežejo, ki si veliko zanj prizadenejo.

Kadar se je lepa množina vrlih Bolgarov pred dvema letoma v naročje naše svete cerkve

povrnila in so jim sveti oče papež Pij IX. višjega pastirja Jožefa ¹⁾ posvetili, hitro so srditi razkolniki prečastitega novega nadškofa bolgarskega zasačili in skrivaj v tuje kraje odpeljali tako jadrno, da ni sluha ne duha od njega, naj bi se dopolnile Jezusove besede: »Bom udaril pastirja in ovce čede se bodo razkropile.« Bog pa tega veselja sovražnim razkolnikom ni dodelil; drugih pet škofov grških se je v naročje katoliške cerkve z množino vernih povrnilo, češ, da je lanskega leta v mestu Drinopolju [Odrin] na Bolgarskem dvanajst hudobnih Grkov katoliškega bolgarskega mašnika Sorghi-ta z bodalom napadlo in tako ranilo, da je svoje življenje sklenil. Gotovo bo nedolžno prelita kri seme novih povrnjencev. Le pridno molimo!

2. Hujše ko se razkolniki za svoje zmote upirajo, srditejše ko tekoči voz povrnjenja nasprotniki svete edinosti zavirajo, krepkejšo morajo pravoverni katoličani odkrušenim bratom stezo lepo poravnavati in jim ljubeznivo pomagati, kar se po naši sveti bratovščini godi. V to pomoč budijo sv. oče Pij IX. v posebnem razpisu svoje verne in so naredili v Rimu iz kardinalov stanoviten zbor, ki naj za jutro-krajno [jutrovo] cerkev skrbijo ter si prizadevajo, da se grška jutrna cerkev z latinsko zedini. Da hoče dobri Bog to prizadevanje naše blagosloviti in ločeno cerkev jutarno z rimsko-katoliško spet poediniti, nam priča pobožni mašnik, ki v Carigradu v velikem uboštvu živi, pa tudi veliko dobrega dela, sosebno odločene duhovne cerkve v katoliško cerkev sprejema. V mali kajžici v poglavitnem mestu prebiva,

¹⁾ [Jožef Sokolski, katoliški nadškof bolgarski, je bil skrivaj odpeljan na Rusko.]

pa prijazno jih pod svojo streho vzame, katere srditi razkolniki za del povrnitve preganjajo. Bratrno s temi pregnanci svoj borni živež deli in božja previdnost ga ni zapustila, naj si ravno ošabni svet njegovega apostolskega dejanja ne pozna. Lepo njegovo pismo, ki ga je lani nekemu prijatelju iz Carigrada v Pariz poslal, bode gotovo tudi nas oveselilo in se tako-le glasi:

»Čas je že, da Vam in vsem tistim svojo obljubo dopolnim, ki resnično slavo Gospodovo in veličastno zmago njegove sv. cerkve želijo. Pa poprej kakor Vam svoje misli razodenem, katere s to svojo družinico za delo vernega poedinjenja imam, menim, da Vam bo všeč, ako popišem, kaj se je po Vašem odhodu godilo.

Niste še pozabili, kako revna je moja prebivalščnica [stanovanje] in vsa njena priprava v Carigradu. Videli ste grškega škofa in njegova dva mlada duhovna družeta, ki so razkolništvo popustili in se pripravljajo svojim deželanom resnico naše svete vere oznanjevati; pod eno odejo so pri meni spali. V teh rečeh se še ni kaj premenilo; nismo si česar omislili, ne prtiča, kajti ne premoremo denarja. Taki, katere nam Gospod po svoji milosti brez zasluženja našega pošlje v naročje sv. katoliške cerkve, vzamejo za dobro, ako košček kruha v živež dobijo, in bodi Bog hvaljen, mi smo zdravi in zadovoljni. Trikrat se nam je že pripetilo, da nismo zvečer vedeli, kaj bomo jutri jedli; pa naš dobrotljivi Učenik nas ni pustil lačnih; saj je poznal našo slabost in ljubezen do njega. Za drugo se pa naše reči veselo razsnovajo. Dva druga mlada Grka [razkolnika] sta tudi k meni došla; in ko sta spoznavo naše sv. vere v moje roke položila, zdaj že nad pet mesecev v drugem kraju pri iskrenih katoličanih prebivata. Nisem ju mogel

med srditimi razkolniki pustiti, ker sem spoznal, da sta polna vere in ljubezni, dobro poučena in vsak po pet jezikov zna; in ker sta polna gorečnosti, bodeta o svojem času pomagala tudi drugim povračevati se. Mogel sem ju sprejeti ali pa divjim valovom prepustiti, kajti nista drugega zavetja imela. Bodi Bog hvaljen! v zaupanju na njegovo usmiljenje sem ju ohranil in tako nas se je sedem po številu narastlo. Na to je prišel še neki arhimandrit (višji grških menihov) in zdaj je nas osem. To malo število se je lotilo važnega in velikega dela razkolnike povračati in glej, kako obilno je Bog našo prvo poskušbo poblagoslovil!

Ko smo prvi vlak storili, smo tri grške škofo, šest redovnikov in dva dijakona pridobili. Vsi ti so po dovoljenju našega nadškofa lepo ponižno prošnjo sv. očetu poslali, naj jih v sveto katoliško cerkev sprejmejo ter jim oblast in pomoč dajo, pravo vero tudi drugim Grkom razkolnikom oznanjevati. Ta prošnja in pa spoznava vere je pravo mojstrsko delo in ravno na tistem parobrodu se danes v Rim pelje, na katerem to svoje pismo Vam pošljem. — Ako mi zamorete v čem pomagati in je sveta volja božja, pomozite mi. Nimam denarja in celo toliko ne premoremo, da bi poštnino za to pismo plačal, in ne vem, kaj bomo nocoj večerjali. Bog je vsegamogočen in ves dobrotljiv; naj Vas torej preveč ne skrbi naša sila, kojo poznate; na njega se zanesem in sem miren. Ravnokar je prišel spet neki Grk (razkolnik) k meni, naj bi ga v naročje katoliške cerkve sprejel; ne vem še, kaj bi mu rekel; kadar to pismo dokončam, se bova pogovorila. Reč Bolgarov dobro napreduje. Mojih dveh bolgarskih učencev smo enega za mašnika in drugega dijakona posvetili.«

3. Apostolski mož, ki to piše, si prizadeva razkolnike vsakega naroda v naročje matere sv. katoliške cerkve voditi, sosebnost pa o sedanjem času za Bolgare skrbi, katerih lepo število uči in za maštvo pripravlja. Ravno se čita vesela novica iz Carigrada, da se je v Drinopolju in njegovi okolici zopet okolu 8000 Bolgarov s sv. katoliško cerkev sklenilo in da se več okolic nagiba se z nami poediniti ter lepo priča, da usmiljeni Bog sklenjene [skupne] molitve in prizadetve [prizadevanje] svojih služevnikov [služabnikov] blagoslavlja. Vse to nas opominja in priganja naj, ne prenehati, ampak še srčnejše moliti, iskati in pridobiti še več bogoljubnih bratov in sester sv. Cirila in Metoda, ki naj pomagajo, da bo skoro en hlev in en pastir.

4. Kar naše domače društvo tiče, se je tudi preteklo leto število družnikov in družnic veselo pomnožilo. Pristopili so vsi duhovniki družbe Jezusove, ki pri sv. Andreju na Koroškem prebivajo, pa tudi množina katoličanov linške škofije na gornjem Avstrijskem. Bog daj, pa ljuba Devica Marija, da bi se naša pobožna družba prihodnje leto tako pomnožila, da bi množino naših nasprotnikov srečno zmagala! Naše mogočno orožje so molitve, miloščine in pa nekrvave daritve svete maše. — Naša sveta rimsko-katoliška cerkev pa je čvrsto sadonosno drevo, za potokom milosti božje vsajeno, ki neprenehoma med nami zeleni, cvete in obilno sadja rodi, ako mu skrbno prilivamo z molitvami in dobrimi deli; vse druge krive vere so suhe veje in malovredne odraslike, katere se prej ali slej posušijo, v ogenj vržejo in zgorijo; le one, ki se o pravem času v krilo svoje matere sv. cerkve povrnejo, spet ozdravijo; prijazno jim torej roke podajajmo.

Skrbno in zvesto se pa tudi mi drevesa prave, edino zveličanske cerkve držimo, da nas sedanji posvetni viharji ne odtrgajo in goljufivi preroki ne omotijo; nevarščina je velika, kakor veliko je lažnjivih časnikov in zapeljivih prijateljev. Ne pozabimo največje svoje nezasiužene sreče, kajti smo pravoverni kristjani — katoličani. Za to srečo se Bogu najlepše zahvalimo, ako po bratovščini sv. Cirila in Metoda odločenim sestram in bratom v naročje naše sv. cerkve pomagamo.

Anton Slomšek.

Po Slomškovi smrti.

Slomšek se je z drugimi Slovenci in Slovani vred pripravljaj za dostojno proslavo tisočletnice (l. 1863) prihoda sv. Cirila in Metoda na Moravsko. Posvetoval se je z znanim pisateljem Davorinom Trstenjakom, ki je že l. 1857. v »Novicah« dokazoval, da smo tudi Slovenci dolžni slaviti sv. Cirila in Metoda ter izrazil željo, naj bi se kje na Slovenskem sezidala cerkev v čast sv. Cirilu in Metodu. Dogovorila sta se, naj bi se tisočletnica praznovala v dekanijski cerkvi v Jarenini; pri tej cerkvi je namreč mala kapelica, v kateri je baje maševal sv. Metod, ko je potoval v Rim. Škof Slomšek ni mogel izvršiti svojega načrta. L. 1862. se je preselil v večnost; tam je gotovo takoj prejel večno plačilo za svoje bogoljubno življenje in za apostolsko gorečnost, s katero je na zemlji posnemal in slavil sv. Cirila in Metoda.

Nepozabni škof Slomšek je torej v nebesih slavil tisočletnico sv. slovanskih apostolov, na zemlji so jo pa z velikimi slovesnostmi obhajali njegovi učenci, verni Slovenci. Te slovesnosti so bile obenem proslava Slomškovega duha, ki je v Slovencih vnel ogenj svetega navdušenja za sv. slovanska apostola.

Mnoge slovesnosti med Slovenci so imele značaj posvetnih veselic, a vendar se je po vsi slovenski zemlji kazal tudi Slomškov duh. Vsi slovenski časopisi so prinašali članke o sv. Cirilu in Metodu. »Slovenske večernice« družbe sv. Mohorja (za l. 1863.) so bile posvečene svetima solunskima bratoma. Profesor Majciger je na slovensko prevel življenjepis sv. slovanskih

apostolov (Praga 1863), ki ga je v češkem jeziku spisal župnik dr. J. Bilý. Pesnik A. Umek je izdal zbirko pesni v proslavo »Slovanskih blagovestnikov sv. Cirila in Metoda« (Celovec 1863).

Slomškov duh se je najbolj razodeval v knjigi »Zlati Vek ali Spominica na čast sv. Hermagoru in Fortunatu, sv. Nikolaju in sv. Cirilu in Metodu«, ki so jo izdali in spisali A. Lesar, J. Marn, dr. L. Vončina, L. Jeran in dr. A. Čebašek (Ljubljana 1863). Ta knjiga v mnogih učenih spisih izraža veliko Slomškovo misel: Slavimo sv. slovanska apostola kot goreča apostola prave vere in se jima izkazujmo hvaležne s tem, da nadaljujemo njuno delo in delamo za zedinjenje vseh Slovanov v katoliški veri in cerkvi, kateri sta bila sv. Ciril in Metod vedno vdana.

Tisočletnico sv. Cirila in Metoda so slavili vsi Slovani. Največje slovesnosti so se vršile na Velehradu na Moravskem; a tudi tam se je obenem proslavljal Slomškov duh, zakaj bratovščina sv. Cirila in Metoda je imela takrat na Moravskem nad 15.000 udov. Sv. Cirila in Metoda so slavili tudi v Rimu, posebno v hrvaškem rimskem zavodu sv. Hieronima. Glavne slovesnosti so se vršile dne 5. julija, ker je papež Pij IX. leta 1863. odločil naj se god sv. Cirila in Metoda za naprej na ta dan obhaja.

V teh letih je bratovščina sv. Cirila in Metoda zelo napredovala. L. 1860. je štela 34.260 udov, l. 1864. pa že 75.352. God sv. Cirila in Metoda se je naslednja leta v mnogih župnijah obhajal s slovesno sv. mašo, katere se je udeleževala tudi šolska mladina, ki je bila navadno vpisana v bratovščino sv. Cirila in Metoda. Polagoma so se Slovenci začeli dejan-

sko zanimati za katoliške misijone med Bolgari, na katere je že Slomšek opozarjal. Od l. 1867. so Slovenci darovali več tisoč kron za ta misijon. Nekoliko let (okoli l. 1870.) je med Bolgari deloval tudi Slovenec Frančišek Cirar, duhovnik ljubljanske škofije. »Zgodnja Danica« je še vedno prinašala dopise o misijonih med Bolgari. Po avstrijski okupaciji Bosne in Hercegovine so se Slovenci zelo zanimali za bosniške katoličane in so jih vedno podpirali. — Bratovščina sv. Cirila in Metoda pa ni več kazala tistega življenja kakor pod Slomškom. Število udov je sicer še vedno napredovalo, vendar so se od raznih strani slišali glasovi, da manjka Slomška. Globlje umevanje namena in pomena bratovščine je vedno bolj ginilo. Bratovščina v svoji celoti ni imela tesnejše zveze z vzhodnimi misijoni.

L. 1880. in 1881. je med Slovani in posebe med Slovenci še enkrat vzplamtel ogenj navdušenja za sv. Cirila in Metoda. Slovanski škofje so še Pija IX. prosili, naj bi češčenje in praznovanje godu sv. Cirila in Metoda zapovedal za ves katoliški svet. To je storil Leon XIII. l. 1880. s svojo znamenito okrožnico »Grande munus«. Sv. Cirila in Metoda so do takrat častili večinoma samo Slovani. Sploh od rimsko-katoliške cerkve nista bila še slovesno proglašena za svetnika, ker pred 10. stoletjem slovesno proglaševanje svetnikov še ni bilo v navadi; verno ljudstvo je samo začelo častiti posamezne svetnike, cerkev je pa to dovoljevala, oziroma potrjevala. Sedaj je pa Leon XIII. češčenje sv. Cirila in Metoda slovesno potrdil in za vso katoliško cerkev zapovedal. Okrožnica slavi sv. Cirila in Metoda prav v tistem duhu, kakor ju je slavil škof Slomšek. Leon XIII. vzpodbuja vse katoličane: »Naj bi vsi častili in prosili

sv. Cirila in Metoda, da po milosti, ki jo imata pri Bogu po vseh vzhodnih deželah varujeta krščanstvo, katoličanom izprosita stanovitnost, nezedinjenim pa voljo k zedinjenju s pravo cerkvijo.«

Okrožnica Leona XIII. je razveselila in navdušila vse Slovane. Naslednje leto (1881) so hvaležni katoliški Slovani romali v Rim, da se papežu zahvalijo za tako važno okrožnico in izkažejo svojo vdanost katoliški cerkvi. Slovenskih romarjev je bilo 88 pod vodstvom dekana M. Kožuha. Po zgledu drugih Slovanov so tudi Slovenci papežu izročili spomenico (adreso) v slovenskem in latinskem jeziku, na katero so še istega leta prejeli od papeža jako ljubezniv in navdušujoč odgovor. V tej dobi se je zopet poživilo zanimanje za bratovščino sv. Cirila in Metoda; leta 1883. je imela že nad 153 tisoč udov.

Leta 1885. so vsi Slovani z velikimi slovestnostmi praznovali tisočletni spomin smrti sv. Metoda. Dne 6. aprila so se po vseh cerkvah ljubljanske škofije vršile cerkvene slovesnosti; ljudstvu se je prebral pastirski list (knezoškofa Missija) v proslavo sv. Cirila in Metoda. Po vsej slovenski zemlji sta se sv. Ciril in Metod slavila v cerkvenih in drugih govorih.¹⁾ Dne 28. junija je bil v cerkvi Srca Jezusovega posvečen oltar sv. Cirila in Metoda.

Od l. 1885. dalje pa je začelo češčenje sv. Cirila in Metoda med ljudstvom vidno in naglo pojemati. Morebiti je tega nekoliko kriva l. 1885. ustanovljena šolska »Družba sv. Cirila in Metoda«. Dasi je bila ustanovljena na katoliški podlagi, je imela vendar že od začetka v

1) A. Žlogar, Zbornik cerkvenih govorov na slavo sv. Cirilu in Metodu. Ljubljana 1886.

prvi vrsti narodne namene; češčenja sv. Cirila in Metoda kot svetnikov, apostolov krščanske vere in priprošnjikov za zedinjenje vseh Slovanov v pravi cerkvi Kristusovi ni pospeševala. Zanimanje za bratovščino sv. Cirila in Metoda je v zadnjih petnajst letih skoraj popolnoma prenehalo; vsaj v ljubljanski škofiji je bila bratovščina že pozabljena. Število udov je v 23 letih (od l. 1883. do 1906.) narastlo le za 3840; ker je med tem časom gotovo mnogo tisočev udov umrlo ali sicer odpadlo, se je število udov gotovo zelo zmanjšalo. — Posamezni častivci so tudi v tej dobi ostali zvesti sv. Cirilu in Metodu; to nam n. pr. dokazuje kapelica sv. Cirila in Metoda v vili prof. in vodje msgr. Tomo Zupana na Okroglem pri Kranju. — Ob 25-letnici okrožnice »Grande munus« je sedanji lavantinski knezoškof prevzvišeni M. Napotnik slovesno povzdignil svoj glas za češčenje sv. Cirila in Metoda; v njuno proslavo je izdal (l. 1906.) obširen pastirski list, v katerem verne Slovence vzpodbuja, naj goreče častijo sv. slovanska apostola in poživijo bratovščino sv. Cirila in Metoda.

Gotovo je bil že skrajni čas, da se med vernim slovenskim ljudstvom zopet zbudi večje zanimanje za češčenje sv. Cirila in Metoda v duhu A. M. Slomška.

Kako naj častimo sv. Cirila in Metoda?

To vprašanje najbolj rešimo, ako odgovorimo na vprašanje: Zakaj naj častimo sv. Cirila in Metoda? Zgodovina apostolskega delovanja sv. Cirila in Metoda, njuni učenci in častivci (med njimi je eden največjih A. M. Slomšek) nas učijo to-le:

1. Sv. Ciril in Metod sta apostola krščanske vere, ki sta jo med Slovani oznanjala in utrjevala s pravo apostolsko

gorečnostjo in požrtvovalnostjo. Bila sta iz imenitne rodovine, občudovana zaradi svoje učenosti; a zapustila sta domovino in svetno slavo ter se v verski gorečnosti žrtvovala za Slovane.

2. Sv. Ciril in Metod sta apostola verske in cerkvene edinosti. Ko je njun rojak (in učitelj sv. Cirila) Focij Grke odtrgal od katoliške cerkve, ko so Bolgari omahovali, takrat sta bila sv. Ciril in Metod ravno na potu v Rim (l. 867), kjer sta pokazala svojo zvestobo in vdanost do katoliške cerkve in njenega vidnega poglavarja. Želela, molila in delala sta, da bi Slovani ostali vdani katoliški cerkvi. To je bila oporoka sv. Cirila, ki je pred svojo smrtjo (869) v Rimu goreče molil, naj bi Bog Slovane ohranil v edinosti vere in cerkve. To je bila gotovo tudi najsrčnejša želja in vodilna misel sv. Metoda. Le odtod si moremo razlagati, kako da je ravno ta misel tako razločno izražena v bogoslužnih molitvah, ki jih katoliški in nezedinjeni Slovani vzhodnega obreda že od najstarejših časov molijo v čast sv. Cirilu in Metodu; molijo namreč, naj bi Bog na priprošnjo sv. Cirila in Metoda vse Slovane zedinil v pravi veri in torej tudi cerkvi. Podobna misel je bila izražena v starih glagoljskih in latinskih bogoslužnih knjigah. Torej je popolnoma gotovo, da je ravno v tej misli najboljše izražen duh sv. Cirila in Metoda; to je njuna duhovna oporoka, ki sta jo zapustila svojim neposrednim učencem in po njih — tudi nam. Sv. Metod je celo mučenik vdanosti do katoliške cerkve in njenega vidnega poglavarja. Kolikokrat je bil sumnjičen, preganjan, v ječi, a ostal je zvest in neomajan v vdanosti do katoliške cerkve!

3. Sv. Ciril in Metod spadata med največje svetnike katoliške cerkve. To sledi že iz ravnokar navedenih razlogov (glej tudi str. 1—8); kot taka ju slavi Leon XIII. in po njegovem naročilu vsa katoliška cerkev. Sv. Ciril posebe je vzor mladeniča, ki se je popolnoma žrtvoval Bogu, krščanski veri in cerkvi; po svoji veliki nedolžnosti in pobožnosti je bil pravi angelj v človeškem telesu; že njegova zunanjost je vzbujala sveto spoštovanje v vseh, ki so ga poznali. Oba skupaj pa sta vzor krščanske ponižnosti, junaškega samozatajevanja, veliko-dušne požrtvovalnosti in apostolske gorečnosti za razširjanje slave božje in kraljestva božjega na zemlji.

4. Sv. Ciril in Metod sta Slovanom prižgala luč krščanske izobrazbe, ustanovila slovansko književnost in Slovane povzdignila v vrsto izobraženih narodov. To se največkrat poudarja in je gotovo vsem Slovencem znano.

Iz navedenega lahko spoznamo glavne misli, ki nas morajo voditi pri slavljenju in češčenju sv. Cirila in Metoda.

Sv. Ciril in Metod sta, kakor smo ravnokar slišali, ustanovila slovansko književnost in dala podlago krščanski izobrazbi med Slovani. Toda lepi in bogati slovanski jezik sta rabila le v slavo božjo in za utrjevanje krščanske vere; s tem sta dosti razločno pokazala, naj bi naša književnost in izobrazba vedno ostala zvesta veri in cerkvi ter naš narod navduševala za krščanske vzore. Zato sta nam sv. Ciril in Metod zgled pravega krščanskega izobraževalnega dela. Onadva sta vzor krščanskim učiteljem in katehetom, pa tudi vzvišen zgled (posebno sv. Ciril) šolski mladini. Slomšek je imenoval slovenske krščanske učitelje in katehete »brate in nasledni-

telje sv. Cirila in Metoda“ (glej odzg str. 12.). Naša katoliška izobrazevalna in podobna društva si ne morejo izbrati primernejših zavetnikov kakor sta sv. Ciril in Metod. Vsaka besedica v naslovu »Slovenskega katoliškega izobrazevalnega društva« se dá prelepo pojasniti in vtemeljiti iz življenja in delovanja sv. Cirila in Metoda.

Ker sta sv. Ciril in Metod velika svetnika (glej odzgoraj pod tretjo točko), zato je treba njuno češčenje še vse bolj razširiti in utrditi. Sv. brata sta vzvišen vzor krščanskim možem in mladeničem. Mladeniške Marijine družbe bi si težko našle tako primernega zavetnika kakor je deviški, nedolžni, pa tako goreči, odločni in apostolski sv. Ciril, po čigar stopinjah je posvečena tudi naša slovenska domovina. Naj bi ne bila nobena krščanska hiša brez podobe sv. Cirila in Metoda. Njima v čast naj bi se postavljali oltarji, zidale kapelice in kdaj tudi kaka cerkev! Verno ljudstvo naj bi se rado zatekalo k njuni mogočni priprošnji! Ali naj bi bila sv. Ciril in Metod zato tako pozabljena, ker sta delala ravno med Slovani? Saj sta svetnika katoliške cerkve in njuno češčenje je Leon XIII. leta 1880. zapovedal za vso katoliško cerkev!

Glavni pomen sv. Cirila in Metoda je pa v onem, kar sem omenil odzgoraj v prvi in drugi točki. Kadar se spominjamo velike sreče, da smo poklicani v Kristusovo cerkev, kadar se Bogu zahvaljujemo za dar prave vere (morebiti na praznik sv. Treh Kraljev), o spomnimo se naših apostolov sv. Cirila in Metoda! Kadar je naša vera v nevarnosti, priporočajmo se sv. Cirilu in Metodu, ki sta toliko storila za razširjenje krščanske vere in imela tako trdno, živo in stanovitno vero!

Najprimerneje in najlepše pa častimo sv. Cirila in Metoda, ako po svojih močeh posnemamo nju apostolsko gorečnost in nadaljujemo njuno apostolsko delo za zedinjenje vzhodne cerkve, za zedinjenje vseh Slovanov v pravi cerkvi Kristusu. S tem se obenem na najlepši način hvalne izkažemo za največjo milost, za dar prave vere. Tako je sv. Cirila in Metoda častil naš veliki A. M. Slomšek, ki prav lepo piše: »Za nezaslužen dar prave vere se Bogu najlepše zahvalimo, ako po bratovščini sv. Cirila in Metoda odločenim bratom in sestrām v naročje naše sv. cerkve pomagamo.« Želel je, da bi vsi Slovenci tako častili sv. Cirila in Metoda in da bi bilo tako češčenje vedno v neločljivi zvezi s slovensko narodno zavestjo in domovinsko ljubeznijo. Zato je ustanovil bratovščino sv. Cirila in Metoda; njej je posvetil lepa pisma, ki smo jih zbrali v pričujoči knjigi.

Apostolstvo sv. Cirila in Metoda.

Ko se je med Slovenci zbudila apostolska gorečnost za razširjanje prave vere in smo imeli svoje misijonarje že v Ameriki (Baraga) in Afriki (Knoblehar), je Slomšek s svetim navdušenjem Slovincem pokazal še drugo bližje polje za apostolsko delo; opozoril je nas Slovence, da smo predvsem dolžni delati za zedinjenje naših cerkveno ločenih bratov. Kako lepo je pisal, da sta v ta namen potrebni molitev in miloščina, ki sta kakor »dve peruti, po katerih leti evangelijski glas po vsi zemlji.« Velika škoda za njegovo bratovščino je bila, da ni mogel urediti nabiranja prispevkov za razne katoliške naprave v jutrovih deželah (prehitela

ga je smrt). Zato je bratovščina vedno bolj izgubljala stik z vzhodnimi deželami in tudi vedno bolj pešala.

Misijonska bratovščina more v sedanjih razmerah le potem uspevati, če preskrbi tudi redno zbiranje prostovoljnih ali obveznih prispevkov. Zato so nekateri goreči duhovniki na Moravskem leta 1891. bratovščino sv. Cirila in Metoda tako izpopolnili, da so določili tudi najmanjši znesek (24 vinarjev na leto), ki naj bi ga posamezni udje vsako leto žrtvovali za namene bratovščine. Ta apostolska bratovščina se imenuje »Apostolstvo sv. Cirila in Metoda pod zavetjem Device Marije« in ima svoje središče na Velehradu na Moravskem.

»Apostolstvo sv. Cirila in Metoda pod zavetjem Device Marije« se je pred enim letom (leta 1909) vpeljalo tudi v ljubljanski škofiji in šteje že nad 15.000 udov. Ker dela popolnoma v duhu škofa Slomška za utrjevanje prave vere med Slovani (Slovenci) in za zedinjenje vzhodne cerkve, torej na najprimernejši način pospešuje češčenje sv. Cirila in Metoda; zato je želeti, da bi se v njem združili vsi Slovenci.¹⁾ Na Štajerskem se bode pa najbrže dala poživiti bratovščina sv. Cirila in Metoda.

Sklep.

Katoliška cerkev pozna malo svetnikov, ki bi nam bili tako vzvišen zgled velikega katoliškega (vesoljnega) in apostolskega duha kakor sta sv. slovanska apostola. Prišla sta z Grškega,

¹⁾ Letos se je „Apostolstvo sv. Cirila in Metoda“ vpeljalo v zagrebški nadškofiji; najbolj je pa razširjeno na Moravskem.

oznanjala sv. vero Slovanom in ostala zvesta rimskemu papežu v onem žalostnem času, ko so se njuni rojaki odtrgali od prave cerkve. Apostolska gorečnost za razširjanje prave vere in za cerkveno edinost ju je vodila, da sta Slovanom »prinesla svete vere luč in krščanske omike ključ«.

A. M. Slomšek je prvi izmed Slovencev popolnoma pravilno in zelo globoko umeval vodilno misel v življenju in delovanju sv. slovanskih apostolov. Častimo torej sv. Cirila in Metoda kakor nas uči škof Slomšek! Po zgledu sv. Cirila in Metoda ter škofa Slomška bodimo vedno in povsod zvesti in vdani veri in cerkvi Kristusovi, zanimajmo se za naše vzhodne nezedinjene brate in delajmo po svojih močeh za cerkveno zedinjenje. Nikar se ne bojmo, da bi to delo kaj škodovalo domovini. Slomšek je ljubil svojo domovino in prav zato je želel, naj bi slovenska narodna zavest vedno ostala tesno združena s češčenjem sv. slovanskih apostolov v duhu bratovščine in apostolstva sv. Cirila in Metoda. S tem se namreč tudi v domovini poživlja verska zavest, apostolska gorečnost in požrtvovalnost.

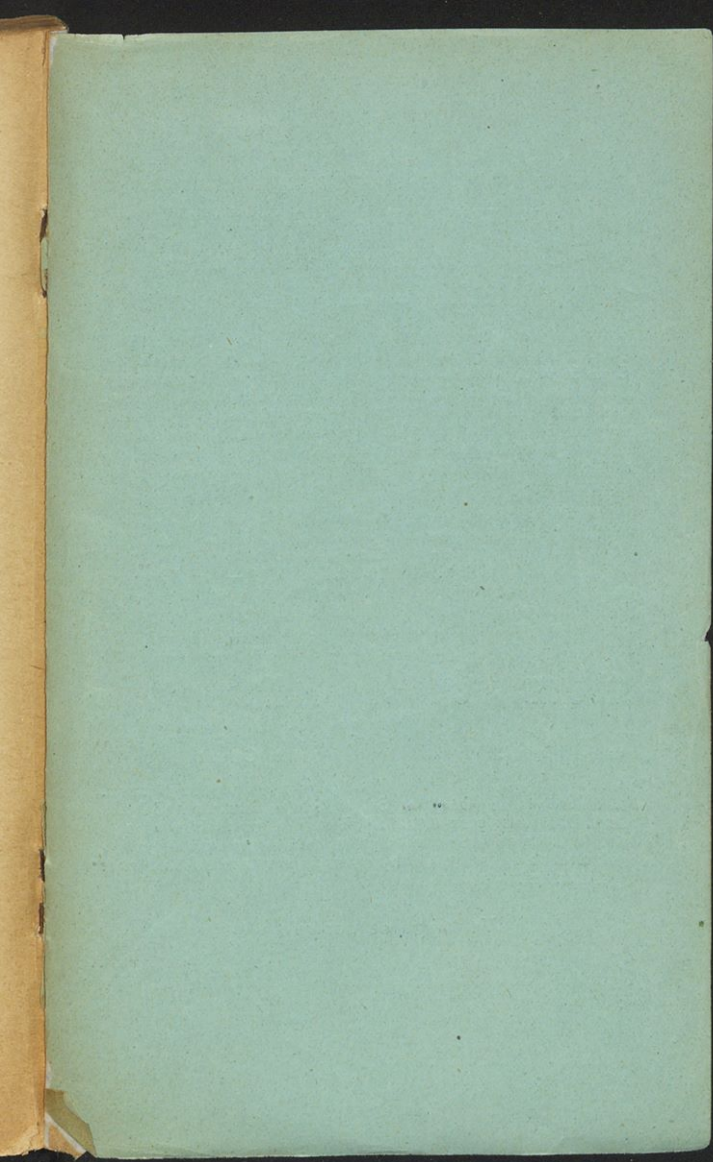
KAZALO.

	Stran
Predgovor	III
Češčenje sv. Cirila in Metoda pred Slomškom	1
Slomšek — častivec sv. Cirila in Metoda	8
Slomškovi spisi o sv. Cirilu in Metodu. — Bratovščina sv. Cirila in Metoda	14
1. Razglašenje papeževega potrjenja za molitveno družbo sv. Cirila in Metoda; nova vabitev k pristopu	15
2. Krščanska beseda o sv. Cirilu in Metodu	21
3. Odprto pismo bratom in sestram molitvene družbe sv. Cirila in Metoda	37
4. Pismo bratom in sestram pobožne družbe sv. Cirila in Metoda	44
5. Opomemba bratovščine sv. Cirila in Metoda	48
6. Milo pozdravilo družbanom sv. Cirila in Metoda	56
7. Obletnica bratovščine sv. Cirila in Metoda (1858)	63
8. Obletnica bratovščine sv. Cirila in Metoda (1859)	67
9. Letno pozdravljenje bratom in sestram sv. Cirila in Metoda (1860)	73
10. Prijazno pismo bratom in sestram sv. Cirila in Metoda	87
11. Obletni spomin bratovščine sv. Cirila in Metoda (1862)	87
Po Slomškovi smrti	93
Kako naj častimo sv. Cirila in Metoda	97
Apostolstvo sv. Cirila in Metoda	101
Sklep	102

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIJENICA

00000482549

Apostolstvo sv. Cirila in Metoda
pod zavetjem Device Marije
v Ljubljani, Semeniška ulica

je izdalo naslednje knjige:

Marijino kraljestvo na jutrovem. Spisal Silvin Sardenko. — Cena 50 vin., na 10 izvodov en izvod zastoj. — Knjiga obsega dve krasni pesmi in 12 lepih beril o češčenju Matere božje na jutrovem. Vsa knjiga je pisana krasno, preprosto in poljudno, prepletena z lepimi zgodbami in nauki; vsak jo bode lahko razumel in bral z velikim veseljem. Knjiga je primerna za darilo ob raznih priložnostih. — Ves dobiček se bode obrnil v namene „Apostolstva“.

Sv. Ciril in Metod, apostola prave vere in cerkvene ednosti. Cena 14 vin., 10 izvodov K 1·20, 100 izvodov K 11.—. — To je najboljši slovenski življenjepis sv. slovanskih apostolov; tvarina je lepo pregledno razdeljena v 26 kratkih poglavij. Knjižica je primerna za mladino in za odrasle, za preproste in izobražene. Ves dobiček se bode obrnil v namene „Apostolstva“.

A. M. Slomšek o sv. Cirilu in Metodu. V knjigi so zbrani prelepi Slomškovi spisi o sv. Cirilu in Metodu in o naših vzhodnih razkolnih bratih. Knjiga je važno dopolnilo k prej-omenjeni knjižici. Založila Katol Bukvarna. Cena 1 K.

Slovanska apostola. Zgodovinska igra v petih dejanjih. Spisal Silvin Sardenko. Založila Katol. Bukvarna; cena K 1·20. — Ta igra je po vsebini in obliki tako lepa, da se bode povsod priljubila in postala prava ljudska igra; predstavlja se lahko ob najrazličnejših priložnostih. Prirejena je za samomoške vloge.

Te knjige se dobivajo v

„Katoliški Bukvarni v Ljubljani“.